Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

NAPPALI TAGOZAT

BKA 1201 Szakdolgozat I. (gyakorlat)

Féléves tematika:

Konzultációk – feladatok:

- A szakdolgozati téma **irodalomjegyzékének** összeállítása (monográfiák a korszak művészetéről, a témával konkrétan foglalkozó publikációk, min. 20 tétel)
- A szakdolgozatban feldolgozandó **műalkotások munkalistájának** összeállítása (kb. 20 mű, a legfontosabbak kiemelésével (egy képmappába letöltve, linkekkel)
- **tartalomjegyzék**
- **Bevezető** és **első általános fejezet** megírása lábjegyzetekkel (átküldeni emailben)

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Félévente legalább 2 konzultáción való részvétel kötelező. A konzultációkra egyéni egyeztetés szerint kerül sor.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

– gyakorlati munka alapján

A félévközi ellenőrzések követelményei:

A tantárgy jellege folyamatos kutató és gyűjtőmunkát feltételez. Az elvégzett feladatokat a konzultáció előtt emailben kell elküldeni.

Az érdemjegy kialakításának módja:

– Az érdemjegyet a gyakorlati munka mennyisége és minősége határozza meg (min. 60% az elégségeshez).

2022. 02.07. oktató: Dr. Jankáné prof. dr. Puskás Bernadett

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

NAPPALI TAGOZAT

BKA 1203 Szakdolgozat III. (gyakorlat)

Féléves tematika:

Konzultációk – feladatok:

Konzultálás egyéni egyeztetés szerint legalább 2 alkalommal.

- Április 19-re (Húsvét, tavaszi szünet után) a teljes szakdolgozat **munkaváltozatát** (lábjegyzetekkel, de a képek még a szöveg után a végén, kis méretben) **digitálisan** kérem küldeni
- Útmutatásaim alapján **szöveg** javítása, kiegészítése
- **Kész dolgozat szerkesztése** (képek, oldalszámozás, tartalomjegyzék), word dokumentumként
- A bekötött dolgozat leadása: máj. 2. 12.00 óra

Később leadott dolgozatokat nem áll módunkban elfogadni, a tanszék nem veszi be és nem iktatja.

A bírálat a tanszéken lesz leadva május folyamán, ennek alapján lehet készülni a védésre.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Félévente legalább 2 konzultáción való részvétel kötelező. A konzultációkra egyéni egyeztetés szerint kerül sor.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

- gyakorlati munka alapján

A félévközi ellenőrzések követelményei:

A tantárgy jellege folyamatos kutató és gyűjtőmunkát feltételez. Az elvégzett feladatokat a konzultáció előtt emailben kell elküldeni.

Az érdemjegy kialakításának módja:

- Az érdemjegyet a gyakorlati munka mennyisége és minősége határozza meg (min. 60% az elégségeshez).

2022. 02.07. oktató: Dr. Jankáné prof. dr. Puskás Bernadett

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

NAPPALI TAGOZAT

BKA 1207 Művészettörténet IV. (előadás+gyakorlat)

Féléves tematika:

1. hét: Követelmények ismertetése, bevezetés

2-13. hét előadásainak témái

1. A manierizmus Itáliában és a 16. század művészete Franciaországban
2. Korai barokk építészet, városrendezés (olasz, francia, angol)
3. A barokk festészet kezdetei Itáliában és Franciaországban (Caravaggio és hatása)
4. A korai barokk szobrászat főbb mesterei, feladatai (olasz, francia)
5. A korai barokk portré Európában
6. A korai barokk tájkép, életkép, enteriőr és csendélet mesterei Németalföldön
7. A 18. század építészete, köztéri szobrászata (osztrák, német, cseh barokk)
8. 18. századi festészet: falképek, rokokó táblaképfestészet és a veduta
9. Magyarországi barokk egyházi és világi építészet
10. Magyarországi barokk szobrászat, falkép- és táblakép
11. Az egyetemes klasszicizmus építészete
12. Az egyetemes klasszicizmus szobrászata és festészete
13. A klasszicizmus Magyarországon

14. hét: Intézeti prezentáció hete, melyen a részvétel kötelező

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium

Az értékelés módja, ütemezése:

A vizsgára bocsátás feltétele:

- tananyaghoz kapcsolódó **házi feladat** órai prezentálása félév eleji beosztás szerint.
- A **házi feladat** tartalmi-formai követelményének részletes leírása az e-learning oldalon található meg.
- **A feladatot legkésőbb a prezentálás napja előtti napon déli 12 óráig emailben kell elküldeni.** A prezentációs beszámoló napján való indokolatlan távollét a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után. A távollét esetén mielőbb egyeztetni szükséges a pótlással kapcsolatban.

A kollokvium típusa: írásbeli és szóbeli

- Írásbeli vizsga: feladatlap a félévi előadások anyagából és az E-learning Portálról letölthető dokumentumok alapján
- Szóbeli vizsga: A tematika alapján összeállított részletes tételsor a Moodle-on.

Az érdemjegy kialakításának módja:

- Az érdemjegyet a vizsga határozza meg (min. 60% az elégségeshez).

A tananyagok és feldolgozásuk szempontjai a kurzus e-learning oldalán találhatók meg.

2022.02.07. oktató: Dr. Jankáné prof. dr. Puskás Bernadett

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

NAPPALI TAGOZAT

BKA1209 Művészettörténet VI. (előadás+gyakorlat)

Féléves tematika:

1. hét: Követelmények ismertetése, bevezetés

2-13. hét előadásainak témái

1. A XX. század első felének festészete Európában I: kubizmus, konstruktivizmus, futurizmus
2. A XX. század első felének festészete Európában II: expresszionizmus, dada, szürrealizmus
3. A XX. század első felének szobrászata Európában: izmusok
4. A XX. század első felének építészete Európában: Bauhaus, funkcionalizmus, organikus építészet
5. A XX. század első felének festészete Magyarországon: Nagybánya, gödöllői iskola, Nyolcak, Római iskola, Gresham-kör
6. A XX. század első felének szobrászata Magyarországon
7. A XX. század első felének építészete Magyarországon
8. A XX. század második felének festészete Európában és Amerikában a jelenkorig
9. A XX. század második felének festészete Magyarországon a jelenkorig
10. A XX. század második felének építészete Európában és Amerikában
11. A XX. század második felének szobrászata Európában és Amerikában a jelenkorig
12. A XX. század második felének építészete és szobrászata Magyarországon a jelenkorig

14. hét: Intézeti prezentáció hete, melyen a részvétel kötelező

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium

Az értékelés módja, ütemezése:

A vizsgára bocsátás feltétele:

- tananyaghoz kapcsolódó **házi feladat** órai prezentálása félév eleji beosztás szerint.
- A **házi feladat** tartalmi-formai követelményének részletes leírása az e-learning oldalon található meg.
- **A feladatot legkésőbb a prezentálás napja előtti napon déli 12 óráig emailben kell elküldeni.** A prezentációs beszámoló napján való indokolatlan távollét a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után. A távollét esetén mielőbb egyeztetni szükséges a pótlással kapcsolatban.

A kollokvium típusa: írásbeli és szóbeli

- Írásbeli vizsga: feladatlap a félévi előadások anyagából és az E-learning Portálról letölthető dokumentumok alapján
- Szóbeli vizsga: A tematika alapján összeállított részletes tételsor a Moodle-on.

Az érdemjegy kialakításának módja:

- Az érdemjegyet a vizsga határozza meg (min. 60% az elégségeshez).

A tananyagok és feldolgozásuk szempontjai a kurzus e-learning oldalán találhatók meg.

2022. 02.07. oktató: Dr. Jankáné prof. dr. Puskás Bernadett

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

NAPPALI TAGOZAT

BKP1205 Művészettörténet II. (előadás+gyakorlat)

Féléves tematika:

1. hét: Követelmények ismertetése, bevezetés

2-13. hét előadások témái

1. Visszatekintés az ókorra. Ismétlés: Ókeresztény építészet, szobrászat, falkép- és könyvfestészet Európában és magyarországi emlékei
2. Bizánci építészet, mozaikművészet, ikonfestészet, iparművészet és magyarországi emlékei
3. Nyugat-Európa népvándorláskori és koraközépkori művészete
4. A Kárpát-medence népvándorláskori és honfoglaláskori művészete. Az államalapítás korának művészete
5. Egyetemes román kori építészet
6. Egyetemes román kori szobrászat és festészet
7. Magyarország románkori építészete
8. Magyarország románkori szobrászata, festészete
9. Az egyetemes gótika építészete
10. Az egyetemes gótika szobrászata és festészete
11. Magyarország gótikus építészete
12. Magyarország gótikus szobrászata és festészete

14. hét: Intézeti prezentáció hete, melyen a részvétel kötelező

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium

Az értékelés módja, ütemezése:

A vizsgára bocsátás feltétele:

- tananyaghoz kapcsolódó **házi feladat** órai prezentálása félév eleji beosztás szerint.
- A **házi feladat** tartalmi-formai követelményének részletes leírása az e-learning oldalon található meg.
- **A feladatot legkésőbb a prezentálás napja előtti napon déli 12 óráig emailben kell elküldeni.** A prezentációs beszámoló napján való indokolatlan távollét a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után. A távollét esetén mielőbb egyeztetni szükséges a pótlással kapcsolatban.

A kollokvium típusa: írásbeli és szóbeli

- Írásbeli vizsga: feladatlap a félévi előadások anyagából és az E-learning Portálról letölthető dokumentumok alapján
- Szóbeli vizsga: A tematika alapján összeállított részletes tételsor a Moodle-on.

Az érdemjegy kialakításának módja:

- Az érdemjegyet a vizsga határozza meg (min. 60% az elégségeshez).
- A tananyagok és feldolgozásuk szempontjai a kurzus e-learning oldalán találhatók meg.

2022. 02.07. oktató: Dr. Jankáné prof. dr. Puskás Bernadett

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

LEVELEZŐ TAGOZAT

BKA1205 L Művészettörténet II. (előadás+gyakorlat)

Féléves tematika:

1. konzultáció: 1-6. téma
2. konzultáció: 7-12. téma
3. konzultáció: gyakorlat –órai prezentáció

Témakörök:

1. Visszatekintés az ókorra. Ismétlés: Ókeresztény építészet, szobrászat, falkép- és könyvfestészet Európában és magyarországi emlékei
2. Bizánci építészet, mozaikművészet, ikonfestészet, iparművészet és magyarországi emlékei
3. Nyugat-Európa népvándorláskori és koraközépkori művészete
4. A Kárpát-medence népvándorláskori és honfoglaláskori művészete. Az államalapítás korának művészete
5. Egyetemes román kori építészet
6. Egyetemes román kori szobrászat és festészet
7. Magyarország románkori építészete
8. Magyarország románkori szobrászata, festészete
9. Az egyetemes gótika építészete
10. Az egyetemes gótika szobrászata és festészete
11. Magyarország gótikus építészete
12. Magyarország gótikus szobrászata és festészete

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium
Az értékelés módja, ütemezése:

A vizsgára bocsátás feltétele:

- tananyaghoz kapcsolódó **házi feladat** órai prezentálása félév eleji beosztás szerint.
- A **házi feladat** tartalmi-formai követelményének részletes leírása az e-learning oldalon található meg.
- **A feladatot legkésőbb a prezentálás napja előtti napon déli 12 óráig emailben kell elküldeni.** A prezentációs beszámoló napján való indokolatlan távollét a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után. A távollét esetén mielőbb egyeztetni szükséges a pótlással kapcsolatban.

A kollokvium típusa: írásbeli és szóbeli

- Írásbeli vizsga: feladatlap a félévi előadások anyagából és az E-learning Portálról letölthető dokumentumok alapján
- Szóbeli vizsga: A tematika alapján összeállított részletes tételsor a Moodle-on.

Az érdemjegy kialakításának módja:

- Az érdemjegyet a vizsga határozza meg (min. 60% az elégségeshez).

A tananyagok és feldolgozásuk szempontjai a kurzus e-learning oldalán találhatók meg.

2022. 02.07. oktató: Dr. Jankáné prof. dr. Puskás Bernadett

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

NAPPALI TAGOZAT

VKO 1005 Művészettörténet II.

Féléves tematika:

1. hét: Követelmények ismertetése, bevezetés

2-13. hét előadások témái

1. Bizánci művészet
2. A honfoglaló magyarság és az államalapítás korának művészete
3. Egyetemes román kori építészet
4. Egyetemes román kori szobrászat és festészet
5. Magyarország románkori építészete
6. Magyarország románkori szobrászata, festészete
7. Az egyetemes gótika építészete
8. Az egyetemes gótika szobrászata
9. Az egyetemes gótika festészete
10. Magyarország gótikus építészete
11. Magyarország gótikus szobrászata és festészete
12. Ducento, trecento. A protoreneszánsz festészet és szobrászat Itáliában

14. hét: Intézeti prezentáció hete, melyen a részvétel kötelező

A foglalkozásokon történő részvétel:

– Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium

Az értékelés módja, ütemezése:

A vizsgára bocsátás feltétele:

-

A kollokvium típusa: írásbeli és szóbeli

- Írásbeli vizsga: feladatlap a félévi előadások anyagából és az E-learning Portálról letölthető dokumentumok alapján
- Szóbeli vizsga: A tematika alapján összeállított részletes tételsor a Moodle-on.

Az érdemjegy kialakításának módja:

– Az érdemjegyet a vizsga határozza meg (min. 60% az elégségeshez).
– A tananyagok és feldolgozásuk szempontjai a kurzus e-learning oldalán találhatók meg.

2022. 02.07. oktató: Dr. Jankáné prof. dr. Puskás Bernadett

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

LEVELEZŐ TAGOZAT

VKO 1007 L Művészettörténet IV.

Féléves tematika:

1. konzultáció: 1-6. téma
2. konzultáció: 7-12. téma

Témakörök:

1. A XIX. század építészete Európában és Magyarországon
2. A XIX. század szobrászata Európában és Magyarországon
3. A romantika és a realizmus Európában és Magyarországon
4. Impresszionizmus, posztimpresszionizmus
5. Szecesszió, szimbolizmus
6. Kubizmus, expresszionizmus, konstruktivizmus
7. Futurizmus, dada, szürrealizmus
8. XX. század első felének építészete Európában
9. XX. század első felének szobrászata Európában
10. XX. század második felének képzőművészete Európában
11. Magyarország képzőművészete a XX. sz. második felében és napjainkban
12. Magyarország építészete a XX. sz. második felében és napjainkban

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium

Az értékelés módja, ütemezése:

A vizsgára bocsátás feltétele:

A kollokvium típusa: írásbeli és szóbeli

- Írásbeli vizsga: feladatlap a félévi előadások anyagából és az E-learning Portálról letölthető dokumentumok alapján
- Szóbeli vizsga: A tematika alapján összeállított részletes tételsor a Moodle-on.

Az érdemjegy kialakításának módja:

- Az érdemjegyet a vizsga határozza meg (min. 60% az elégségeshez).
- A tananyagok és feldolgozásuk szempontjai a kurzus e-learning oldalán találhatók meg.

2022. 02.07. oktató: Dr. Jankáné prof. dr. Puskás Bernadett

TEMATIKA

Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat I.
BKA2227
Nappali

Nyíregyháza, 2022-02-04.

Lukács Gábor
főiskolai docens

TEMATIKA
Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat I.
Nappali

Tantárgy neve	Festészeti és grafifkai művészeti gyakorlat I.
Tantárgy kódja	BKA 2227
Meghirdetés féléve	4
Kreditpont:	7
Heti kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+6
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

(A két terület feldolgozása nem egymás utáni sorrendben, hanem szervesen kapcsolódva történik.)
A tantárgy keretében a legalapvetőbb festészeti eljárások és képalakítási lehetőségek megismerésével és gyakorlati alkalmazásával olyan jártasságokat, készségeket és képességeket kialakítani, amelyek alkalmassá teszik a hallgatót a festői nyelv és a vizuális gondolkozás főbb elemeinek alkotó módon való használatára, valamint a jelen és a múlt festői problémavilágának értő befogadására, a műfaji és a formai sajátosságok közötti eligazodásra.
A képi ábrázolás történeti- és jelenkori dimenzióinak bemutatásával a stiláris és módszertani ismeretek elmélyítése.
A perspektivikus figuratív ábrázolás. A feltételezett külső valóság háromdimenziós illuzórikus ábrázolása.
A nonfiguratív, a belső valóságra vagy annak tradíciójára való referenciák és módszerek használata. Az ismeretek és a módszerek rendszerezése.
A természet utáni festés, tradíciói és lehetőségei, valós vagy vélt szükségszerűsége.
Nonfiguratív, absztrakt, nem figurális, a belső valóság,ábrázolási lehetőségei.. A nem figurális festészeti hagyomány értelmezése, tanulmányozása. A módszerek, stílusok, technikák használata és értelmezése. Kompozíciók egyéni program alapján.
A klasszikus nyomtatási eljárások közül a kurzus elsősorban a magasnyomás technikáival foglalkozik: fametszet, linómetszet, papírmetszet, továbbá téma a frottázs, monotípia, dombornyomás, anyagnyomtatás.
A félév során az eszközök, anyagok és technikák terén személyes ismereteket, gyakorlatot szereznek a hallgatók, a grafikai műhelyben egyénre szabott konzultáció mellett alkotó munkát végeznek.
A nyomtatásra alkalmas papírok, kartonok gyakorlatban történő alkalmazásával szabályosan szignált sorozatokat készítenek.
A nyomtatott grafika területéhez kapcsolódó anyagok, eszközök, gépek biztonságos használata, az alapvető munkavédelmi szabályok betartása a gyakorlati munka fontos része.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy
Az értékelés módja, ütemezése:

Évközben: folyamatos korrektúra, gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok órai bemutatása, értékelése. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek.
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Áttekintéssel rendelkezik a festészet technikái területén. Ismeri az alapvető festészeti eljárásokat és képalakítási lehetőségeket. Tájékozott a kortárs művészetben. Képesség:.
Képes a festészeti technikák és anyagok alapvető tulajdonságainak megismertetésével és gyakorlati alkalmazásával a festészet világában való eligazodásra.
Képesek a festészet területén kifejtett alkotói gyakorlat során tudatos és kreatív munkára. A vizuális eszközöket kreatívan használja aképalkotás területén.
Attitüd: Nyitott a festői technikák és módszerek újszerű alkalmazására. Fogékony a kortárs tendenciák befogadására. Elismeri és elfogadja a bevált gyakorlati megvalósításokat. Érzékeny a társadalmi változásokra reagáló művész megnyilatkozásokra. Felelősség, autonómia: Saját művészeti koncepció az alkotásra a festészet területén. Képzettségének megfelelően közvetíti a festészet társadalmi szerepét, értékeit.
Tudás: Ismeri a magasnyomású grafikai technikákat, a hozzávaló anyagokat és eszközöket és körülményeket. Tisztában van a magasnyomás sajátos lehetőségeivel. Tájékozott a jelentősebb mesterek életművéről. Áttekintéssel rendelkezik a kortárs grafikai törekvésekről.
Képesség: Képes a grafika területén lévő alkotói gyakorlat során tudatos és kreatív munkára, rutin szakmai problémák azonosítására és megoldására. A tanulmányai során szerzett gyakorlati tapasztalatokra támaszkodva képes a tudásanyag analízisére, feldolgozására és gyakorlatának átadására, valamint képes a grafika területén kritikai hozzáállást érvényesíteni.
Attitüd: A gyakorlati munka révén betekintéssel rendelkezik a nyomtatott grafika technikáiba és a kortárs grafika helyzetébe, továbbá, – folyamatos konzultáció és technikai segítség mellett – egyéni látásmódot tükröző grafikai sorozatokat készít.
Felelősség, autonómia: Az eszközök, anyagok és technikák széles skáláját megismeve és alkalmazva egyre inkább megtalálja a számára megfelelő egyéni kifejezési módot, lehetőséget. Képzettségének megfelelő szinten közvetítse a grafika társadalmi szerepét, értékeit.
Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

A képzőművészet iskolája I-II., Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1978.
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.
Johannes Itten: A színek művészete, Bp. Corvina, 1972.
René Berger: A festészet felfedezése I-II., Bp. Gondolat, 1984.
Kepes György: A látás nyelve, Bp. Gondolat, 1979.
Johannes Itten: A színek művészete – Bp. 2001. Krejca, Ales: A művészi grafika technikái, Corvina Kiadó, Budapest 1986
Sárközi Róbert: Grafikai technikák A fametszettől, a szitanyomásig

Szenteczki Csaba: A nyomtatott grafika története és technikái, Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2003

TEMATIKA

Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek I.

BKA2230

Nappali

Nyíregyháza, 2022-02-04.

Lukács Gábor
főiskolai docens

TEMATIKA

Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek I.
Nappali

Tantárgy neve	Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek I.
Tantárgy kódja	BKA 2230
Meghirdetés féléve	4
Kreditpont:	4
Heti kontaktóraszám (elm.+gyak.)	2+2
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

(A két terület feldolgozása nem egymás utáni sorrendben, hanem szervesen kapcsolódva történik.)

A tantárgy keretében a legalapvetőbb festészeti eljárások és képalakítási lehetőségek megismerésével és gyakorlati alkalmazásával olyan jártasságokat, készségeket és képességeket kialakítani, amelyek alkalmassá teszik a hallgatót a festői nyelv és a vizuális gondolkozás főbb elemeinek alkotó módon való használatára, valamint a jelen és a múlt festői problémavilágának értő befogadására, a műfaji és a formai sajátosságok közötti eligazodásra. A festői nyelv elemeinek analízise, értelmezése, koncentrálva az alakítás-kifejezés sajátosságaira konkrét, gyakorlati feladatok megvalósításán és műelemzéseken keresztül. A szín tudományos és művészeti megismerésével a képalakítási tudatosság fejlesztése. A különféle színes technikák alkalmazásával a színérzék fejlesztése. Önálló kompozíciós problémák konzultálása és feldolgozása a táblakép és az egyéb festészeti műfajok területén.
A szín mint kompoziciós elem történeti áttekintése, alkalmazása.
Színrendszerek. Színelméleti gyakorlatok. Színkeverés és a színek használata egymás-mellettisége. A paletta-szín és a színelméletek kapcsolata. A festékek színskálái. A színspektrum
A szín és a fény, a szín és a tér, a szín és a festékanyag bonyolult és sokrétű kapcsolatai. Anyaghasználat. A tárgy és a festői forma viszonya. Közvetlen vizuális élmények feldolgozása, sík és térproblémák kompozíciós elemzése. Témáktól függő kompozíciós problémák (csendélet, portré, figura, interieur, táj stb.) és a feldolgozás folyamatai. Az egyszerűbb festészeti eljárások, (pasztell, akvarell, tempera és vegyes technikák) megismerése, gyakorlati alkalmazása. A nyomtatott grafika területéhez kapcsolódó anyagok, eszközök, gépek biztonságos használatának ismertetése, az alapvető munkavédelmi szabályok betartása.
A klasszikus nyomtatási eljárások közül a kurzus elsősorban a magasnyomás technikáival foglalkozik: fametszet, linómetszet, papírmetszet, továbbá téma a frottázs, monotípia, dombornyomás, anyagnyomtatás.
A magasnyomás történeti, művészettörténeti áttekintésén túl fontos, hogy az eszközök, anyagok és technikák terén gyakorlati személyes ismereteket szerezzenek a hallgatók, a grafikai műhelyben egyénre szabott konzultáció mellett alkotó munkát végezzenek.

A nyomtatott grafika területéhez kapcsolódó anyagok, eszközök, gépek biztonságos használatának ismertetése, az alapvető munkavédelmi szabályok betartása.
A magasnyomás történeti, művészettörténeti áttekintésén túl fontos, hogy az eszközök, anyagok és technikák terén gyakorlati személyes ismereteket szerezzenek a hallgatók, a grafikai műhelyben egyénre szabott konzultáció mellett alkotó munkát végezzenek.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Évközben: folyamatos korrektúra, gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok órai bemutatása, értékelése. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek.
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Ismerje a festészet alapvető műfajait; fal, panno, táblakép, üvegablak, mozaik, miniatúra stb. és technikáit: vizes, olajos, vegyes tulajdonságú alapanyagok használata. Birtokában van a táblakép: témáktól függő kompozíciós problémák, (csendélet, portré, figura, interieur, táj, külső tér kapcsolata) figurális kompozíció önálló alakításának lehetőségeivel. Ismeri a feldolgozás menetét; rajz, tollrajz, ecsetrajz, akvarell, pasztell, tempera, olaj technikák; tiszta és vegyes kivitelezési módokat.
Képesség: Képes a tantárgy keretében a legalapvetőbb festészeti eljárások és képalakítási lehetőségek megismerésével és gyakorlati alkalmazásával olyan jártasságokat, készségeket és képességeket kialakítani, amelyek alkalmassá teszik a festői nyelv és a vizuális gondolkozás főbb elemeinek alkotó módon való használatára, valamint a jelen és a múlt festői problémavilágának értő befogadására, a műfaji és a formai sajátosságok közötti eligazodásra.
Ismerjék a festészet területén használt alapanyagokat és azok egészségre gyakorolt hatását. Képesek a festészet területén kifejtett alkotói gyakorlat során tudatos és kreatív munkára.
Attiüd: Felismeri a szakma, a festészet évszázados értékeit és ezt saját alkotó munkájában önállóan alkalmazza. Igénye van megszerzett tudása bővítésére. Nyitott az új technikai lehetőségekre. Felelősség, autonómia: Saját művészeti koncepció, festői nyelvezet kialakítása. Önálló döntéseket hoz. Önellenőrzésre, önvizsgálatra képes.
Tudás: Betekintéssel bír a nyomtatott grafika történetébe, technikáiba és a kortárs grafika helyzetébe.
A grafikai technikák és anyagok alapvető tulajdonságainak megismertetésével és gyakorlati alkalmazásával olyan ismeretekkel rendelkezik, amelyek alkalmassá teszi a képgrafika világában való eligazodásra. Ismeri a papír és a grafikai lapok összefüggését, nemzetközi szabályozás szerint a szignálás és a grafikai lapok kiállíthatóságának módját, a paszpartu készítését. Átfogó ismeretekkel rendelkezik a grafika területén végzett alkotói tevékenységek alapjául szolgáló folyamatokról és koncepciókról
Ismeri a grafika területén használt alapanyagokat és azok egészségre gyakorolt hatását. Képesség: Képes a grafika területén kifejtett alkotói gyakorlat során tudatos és kreatív

munkára. Képes a grafika kommunikációs technikái és tervezési módszerei magas szintű alkalmazására.
Attitüd: A vizuális eszközöket kreatívan használja a grafika területén. Törekszik arra, hogy önállóan hozzon létre alkotásokat a grafika területén vagy részt vegyen közös művészeti produkciók létrehozásában. Felelősség, autonómia: Hitelesen közvetíti a grafika társadalmi értékeit. Az eszközök, anyagok és technikák széles skáláját megismerve és alkalmazva egyre inkább megtalálja a számára megfelelő egyéni kifejezési módot, lehetőséget.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

A képzőművészet iskolája I-II., Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1978.
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.
Johannes Itten: A színek művészete, Bp. Corvina, 1972.
René Berger: A festészet felfedezése I-II., Bp. Gondolat, 1984.
Kepes György: A látás nyelve, Bp. Gondolat, 1979.
Johannes Itten: A színek művészete – Bp. 2001.
Krejca, Ales: A művészi grafika technikái, Corvina Kiadó, Budapest 1986
Sárközi Róbert: Grafikai technikák A fametszettől, a szitanyomásig
Szenteczki Csaba: A nyomtatott grafika története és technikái, Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2003
Krejca, Ales: A művészi grafika technikái, Corvina Kiadó, Budapest 1986
Sárközi Róbert: Grafikai technikák A fametszettől, a szitanyomásig
Szenteczki Csaba: A nyomtatott grafika története és technikái, Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2003

TEMATIKA

NÉPRAJZ-ANTROPOLÓGIA

VKO 1002L

Nyíregyháza, 2022-02-02.

Lukács Gábor
óraadó
főiskolai docens

TANTÁRGYLEÍRÁS

Tantárgy neve	**Néprajz-antropológia**
Tantárgy kódja	VKO 1002L
Meghirdetés féléve	2
Kreditpont	3
Félévi követelmény	kollokvium
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	VK

Féléves tematika:

A népművészet tárgyi, szellemi alkotásai és ezek történelmi, tartalmi, esztétikai jellemzői, az anyag- forma- funkció néprajzi tárgyakban kifejeződő, sajátos egysége. A néphagyomány helye korunkban. A népművészet eredete, megjelenési formái. A népművészet általános jegyei, formatana, jelrendszere, jelentéstartalma és esztétikai értékrendje. A magyar népművészet műfajonkénti tájegységei. A műfajok kölcsönhatásai. A népszokások és a tárgyi anyag kapcsolata. Kézműves mesterségek, technikák. Népművészetünk kapcsolata a környező népek művészetével. A képzőművészethez való viszonya, kapcsolódási pontjai. Az urbanizáció hatása a népművészetre, népies művészetre. Népszokások. Kalendáris szokások. Néphit. (Világkép; tér és idő; természet; természetfeletti lények; természeti lények; emberi világ démonikus lényei; átmeneti lények.) Születés és kisgyermekkor szokásai. (Születésszabályozás; szülés /gyerekágy/; keresztelő). Házasságkötés szokásai. (Befolyásoló tényezők; előkészítés; párválasztás.) Temetkezési szokások. (Halálkép és kultúra; előjelek, jóslatok; előkészítés; gyász; temetők kultúrája.) A jelentősebb népművészeti kiállítások megtekintése, népművészeti események figyelemmel kísérése, szakfolyóiratok, új kiadványok megismerése.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium

Az értékelés módja, ütemezése:

- vizsga típusa: szóbeli
- vizsgára bocsátás feltétele: házi dolgozat elkészítése

A vizsgára bocsátás feltétele:
A szaktárgyi képzésben el kell érni, hogy a hallgatók elsajátítsák a szakhoz kapcsolódó tudományok alapjait, nyerjenek bepillantást a szaktudományi témák igényes, elmélyült feldolgozásába, sajátítsák el az önálló ismeretszerzés módszereit, nyerjenek ösztönzést az önálló kutatómunkára. A tárgyi népművészet alapjainak megismerése után a szellemi értékek feltárása a jelentősebb területek érintésével.

A kollokvium típusa: szóbeli.

B) Szóbeli vizsga témakörei:
Kézműves mesterségek, technikák. Népművészetünk kapcsolata a környező népek művészetével. A képzőművészethez való viszonya, kapcsolódási pontjai. Az urbanizáció hatása a népművészetre, népies művészetre. Népszokások. Kalendáris szokások. Néphit. (Világkép; tér és idő; természet; természetfeletti lények; természeti lények; emberi világ démonikus lényei; átmeneti lények.) Születés és kisgyermekkor szokásai. (Születésszabályozás; szülés /gyerekágy/; keresztelő). Házasságkötés szokásai. (Befolyásoló tényezők; előkészítés; párválasztás.) Temetkezési szokások. (Halálkép és kultúra; előjelek, jóslatok; előkészítés; gyász; temetők kultúrája.) ...

Az érdemjegy kialakításának módja: Szóbeli felelet alapján

Kötelező, ajánlott irodalom:

- Domanovszky György: A magyar nép díszítőművészete I-II. Akadémiai Kiadó Bp. 1981.
- Magyar néprajz megjelent kötetei Akadémiai Kiadó Bp. 1990.
- Népművészeti kiadványok, albumok

TEMATIKA

Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek III.
BKA2232

Nyíregyháza, 2022-02-04.

Lukács Gábor
főiskolai docens

TEMATIKA

Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek III.
Nappali

Tantárgy neve	Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek III.
Tantárgy kódja	BKA2232
Meghirdetés féléve	6
Kreditpont:	4
Heti kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+3
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

A félévi követelményrendszer ismertetése

A tantárgy célja az egyedi festészeti technikák bemutatásával olyan alkotói magatartás kialakítása, amely képes a különféle technikák tudatos alkalmazására.

A festőmesterség legjelentősebb alkotóinak technikáinak, módszereinek bemutatása, reprodukálása, és alkalmazása a saját kompozíciókban. Az avantgarde és a kortárs művészet új alapanyagainak és technikáinak alkotó felhasználása.

A hibridtechnikák anyagai és használatuk. A fényfestészet lehetőségei.

A tantárgy célja, hogy a,meghatározóan színes művek elemzésében, a műélményekben, valamint a színes képi alkotó tevékenység tapasztalataiban konkretizálódó ismereteket értelmezze, kiegészítse, transzponálja, és ezzel megteremtse egy szélesebb esztétikai műveltség alapjait.

Az ikonológia, ikonográfia, szemiotika, kulturális antropológia szín értelmezéseinek felhasználásával alakuljon ki az alkotások megismerésének többrétegű lehetősége.

A tágabb értelemben vett színes képalkotások elemzése. A műalkotás, a szín és a néző viszonya. A színek hatásmechanizmusa a műalkotásokban.

A képzőművészeti hatás legfőbb elemei. A tér, a vonal, a szín, a fény.

Az anyagszerűség. A képzőművészeti kifejező eszközök: szerkezet, arány, mozgás, ritmus, harmónia.

A tartalom és a forma. A képzőművészeti stílus problémája. Az ikonológia és az ikonográfia.

A nyomtatott grafika területéhez kapcsolódó anyagok és eszközök biztonságos használatának ismertetése, az alapvető munkavédelmi szabályok betartása.

A síknyomás és a szitanyomás történeti, művészettörténeti áttekintése.

A korábbi félévek során szerzett tapasztalatok alapján saját vázlatok felhasználásával önálló grafikai munkák tervezése és kivitelezése a grafikai műhelyben.

A sokszorosító grafika határterületei, kísérleti grafika, vegyes technikák alkalmazása a kifejezni kívánt tartalomnak, üzenetnek alárendelve.

A grafikai lap formai ismérveinek ismételt áttekintése és a kiállíthatóság kérdése, különösen a kortárs grafika sajátosságaival összefüggésben.

Értékelés

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Évközben: folyamatos korrektúra, gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok órai bemutatása, értékelése. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek.
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Otthonosan mozog a meghatározóan színes művek elemzésében, a műélményekben, valamint a színes képi alkotó tevékenységben. Ismeri a fényfestészet lehetőségeit. Képesség: Képes a festőmesterség legjelentősebb alkotóinak technikáinak, módszereinek bemutatására, reprodukálására és alkalmazása a saját kompozíciókban, az avantgarde és a kortárs művészet új alapanyagainak és technikáinak alkotó felhasználására, a hibridtechnikák anyagainak ismeretére és használatukra. Képesek a festészet területén kifejtett alkotói gyakorlat során tudatos és kreatív munkára.

Attitüd: A vizuális eszközöket kreatívan használja a képalkotás területén.Törekszik arra, hogy önállóan hozzon létre alkotásokat a festészet területén. Felelősség, autonómia: Ismeri és hitelesen közvetíti a festészet társadalmi értékeit. Elfogadja az együttműködés kereteit.

Tudás: Átfogó ismeretekkel rendelkezik a nyomtatott grafika területén, megismerkedve a síknyomás technikáival, történetével és a kortárs grafika helyzetével. A grafikai technikák és anyagok alapvető tulajdonságainak megismerésével és gyakorlati alkalmazásával olyan ismeretekkel rendelkezik, amelyek alkalmassá teszik a hallgatókat a képgrafika világában való eligazodásra, grafikai műhelyben történő munkára. Átfogó ismeretekkel rendelkezik a a grafika területén végzett alkotói tevékenységek alapjául szolgáló folyamatokról és koncepciókról. Ismeri a grafika területén használt alapanyagokat és azok egészségre gyakorolt hatását.

Képesség: Képes az önálló alkotói munkára, gondolat, hangulat, érzés kifejezésére és mindehhez tud eszközt, anyagot, méretet, technikát választani. Törekszik az egyéni megoldások alkalmazására.
Olyan ismeretekkel rendelkezik, amelyek alkalmassá teszi a képgrafika világában való eligazodásra, grafikai műhelyben történő önálló igényes munkára.
Képes a grafikai műhelyekben használt anyagok, eszközök és gépek igényes, hozzáértő alkalmazására.

Attitüd: A vizuális eszközöket kreatívan használja a grafika területén. Törekszik arra, hogy önállóan hozzon létre alkotásokat a grafika területén vagy részt vegyen közös művészeti produkciók létrehozásában. Felelősség, autonómia: Hitelesen közvetíti a grafika társadalmi értékeit.Az eszközök, anyagok és technikák széles skáláját megismev és alkalmazva egyre inkább megtalálja a számára megfelelő egyéni kifejezési módot, lehetőséget.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

A képzőművészet iskolája I-II., Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1978.
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.
Johannes Itten: A színek művészete, Bp. Corvina, 1972.
René Berger: A festészet felfedezése I-II., Bp. Gondolat, 1984.
Kepes György: A látás nyelve, Bp. Gondolat, 1979.
Molnár Sándor: A festészet tanítása, Magyar Képzőművészeti Egyetem-Semmelweis Kiadó, Bp. 2008. Krejca, Ales: A művészi grafika technikái, Corvina Kiadó, Budapest 1986
Sárközi Róbert: Grafikai technikák A fametszettől, a szitanyomásig
Szenteczki Csaba: A nyomtatott grafika története és technikái, Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2003

ALKOTÁS II. Látvány és kompozíció

Nappali

Tantárgy neve	Alkotás II. Látvány és kompozíció
Tantárgy kódja	BKP 2221
Meghirdetés féléve	2
Kreditpont:	5
Heti kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+4
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

1. Tantárgyi program ismertetése, anyag- és eszközszükséglet.
2. Portré rajz, élő modell után.
3. Színes portré készítése, élő modell után.
4. Emberi alak rajza élő modell után. Ember és környezete.
5. A tussal való rajzolás lehetősége. Emberi alak rajza élő modell alapján – Kalligráfia.
6. Modell utáni rajzolás, festés – egyéni megoldások és kompozíciók.
7. Rajzi, festészeti grafikai megoldások gyakorlása.
8. A munka folytatása
9. Készen kapott színes vagy mintás hátterekkel alakított képalkotás. Karakterek.
10. Belső karakter megjelenítése, színhatásokkal, különböző technikákkal.
11. Önportré készítése.
12. Rajzok állatokról – állatkertben
13. A kurzus lezárása, prezentáció.
14. Értékelés

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Évközben: folyamatos korrektúra, gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok órai bemutatása, értékelése. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek.
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Átfogó ismeretekkel rendelkezik a portré -és alakábrázolás különféle lehetőségeiről, ismeri a centrális projekció alapelveit. Alapvető ismeretekkel rendelkezik a térábrázolási konvenciók történeti változásairól, ismeri a különféle korszakok jellegzetes megoldásait, a fontosabb példákat, alkotásokat.
Ismeri a rajzi stúdiumok során végzett alkotói tevékenységek alapjául szolgáló anyagokat, technikákat, valamint a tevékenységek végzésének körülményeit.
Képesség: Képes a tér és az abban elhelyezkedő téri formák önálló értékelésére, látványszerű ábrázolására, a látszati kép összefüggéseinek, törvényszerűségeinek értelmezésére és belátására, a szabadkézi rajzban való alkalmazására. Képes az elméleti és gyakorlati tanulmányok során elsajátított ismeretanyagot tudatosan alkalmazni alkotói munkája során. Használja a megismert vizuális eszközöket az egyedi rajz területén, változatos és anyagszerű megoldásokban gondolkozzon.
Attitüd: Törekszik a problémakörhöz illeszkedő önálló alkotások, egyedi rajzok létrehozására.
Autonómia, felelősség: Önellenőrzésre képes, a rajzi feladatok megoldása során önálló döntéseket hoz

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

Johannes Itten: A színek művészete (Szubjektív élmény és objektív megismerés, mint a művészethez vezető utak), Bp., Göncöl, 2016 (ISBN 9789639183186)
Sárközi Róbert: Grafikai technikák A fametszettől, a szitanyomásig, Bp., Corvus, 2002 (ISBN 9632022866)
Kőnig Frigyes: Térábrázolás, Bp., Cser Kiadó, 2014 (ISBN 978 963 278 349 9)
Kőnig Frigyes: A művészeti anatómia alapjai, Bp., Cser Kiadó, 2013 (ISBN 978 963 278 293
Erwin Panofsky: A jelentés a vizuális művészetekben, Bp., Gondolat, 1984 (ISBN 9632813952)

Nyíregyháza, 2022.02.04.

Piti Zsuzsanna
tanársegéd

Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek III.
Levelező

Tantárgy neve	Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek III.
Tantárgy kódja	BKA2232L
Meghirdetés féléve	6
Kreditpont:	4
Kontakt óraszám	18
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

A legalapvetőbb festészeti eljárások és képalkotási lehetőségek megismerése, tanulmányozása. Anyagtechnikai kísérletek, játékok folyamán gyakorlati jártasság megszerzése. Festői nyelv tanulmányozása, analízise műelemzéseken keresztül, majd önálló kompozíciók létrehozása a megszerzett tudás birtokában.

Színkeverési, színelméleti gyakorlatok. A szín, mint kompozíciós elem történeti áttekintése után, önálló kompozíciók létrehozása.

Saját festői nyelvezet kialakítása.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az érdemjegy kialakításának módja:

A gyakorlati munkák, otthoni feladatok, házi feladatok értékelésével együttesen kialakítva.

Kötelező, ajánlott irodalom:

A képzőművészet iskolája I-II., Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1978.
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.
Johannes Itten: A színek művészete, Bp. Corvina, 1972.
René Berger: A festészet felfedezése I-II., Bp. Gondolat, 1984.
Kepes György: A látás nyelve, Bp. Gondolat, 1979.
Molnár Sándor: A festészet tanítása, Magyar Képzőművészeti Egyetem-Semmelweis Kiadó, Bp. 2008. Krejca, Ales: A művészi grafika technikái, Corvina Kiadó, Budapest 1986

Nyíregyháza, 2022-02-04.

Piti Zsuzsanna
tanársegéd

RAZI STÚDIUM II. Művészeti anatómia

Levelező

Tantárgy neve	Rajzi stúdium II. Művészeti anatómia
Tantárgy kódja	BKP2224L
Meghirdetés féléve	2
Kreditpont:	6
Félévi kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+21
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

1. Konzultáció: csonttan, otthoni munka megbeszélése.
2. Konzultáció: izomtan, emberi test mozgása.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke a tantárgy konzultációs óraszámának egyharmada. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

A félévi gyakorlati jegyet a konzultáción megszerzett érdemjegyek valamint az otthon készült munkák érdemjegyeinek összesítése. Gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok bemutatása, értékelése.
- A félévi munkák bemutatása, értékelése, gyakorlati jegy megadása

Kötelező, ajánlott irodalom:

Barcsay Jenő : Műészeti Anatómia
Szalai Zoltán: A kockától az aktig
Szunyoghy András: Portré -és kézrajzolás
Gottfried Bammes: Human Anatomy

Nyíregyháza 2022.02.04.

Piti Zsuzsanna
tanársegéd

RAZI STÚDIUM II. Művészeti anatómia

Nappali

Tantárgy neve	Rajzi stúdium II. Művészeti anatómia
Tantárgy kódja	BKP 2224
Meghirdetés féléve	2
Kreditpont:	6
Heti kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+5
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:
Művészeti anatómia.
1., Az emberi test felépítése, arányrendszere, életkori és nemi sajátosságai.
2., A csontváz rendszere, szerkezete, a különböző funkciókat ellátó izületek funkcionális és formai tanulmányozása. Az izomzat kapcsolódása a vázszerkezethez; eredés, tapadás.
3., A felületi izmok és a mélyebben fekvő izmok külső felületet alakító befolyásának vizsgálata.
4., A mozgás közbeni változások értelmezése. A női és férfi test arányainak különbözősége. Az anatómiai ismeretek rajzi stúdiumok során való elsajátítása, szerkezeti és funkcionális elemzések.
5., Az emberi test általános szerkezeti törvényszerűségeinek rajzi elemzése, statikai törvények. Az egyensúly. Súlypont, kontraposzt. A csont- és izomrendszer felépítésének, összefüggéseinek elemzése.
6., Az arány és arányosság kérdései. A fej legjellemzőbb szerkezeti összefüggései. A fej izmai.
7., Mozgás és funkció kiemelt tanulmányozása. Az emberi test formaelemzése művészi megfogalmazásban, a már megismert anyagok, eszközök (grafit, pitt, szén, tus, papír) sokrétű felhasználásán keresztül.
8., Az emberi test változatos ábrázolásai különböző rajzi technikákon keresztül, pl. ötperces vázlatrajzok, csontvázrajzok, félórás vagy nagyobb lélegzetű tanulmányrajzok vonalas vagy tónusos kivitelezéssel.
9., Nagyobb szerkezeti egységek elemző rajzai (vállöv, medence, stb.), kéz- és lábfej tanulmányok, élő modell utáni rajzok.
10., Kroki: az emberi test mozgásának legfontosabb,
összefoglaló erővonalak mentén rendeződő karakteres megjelenítése.
11., Különböző testhelyzetek és pozíciók rajzai.
12., Különböző testhelyzetek és pozíciók rajzai
13., Mozdulatvázlatok komponálása egy képen
14., Értékelés

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Évközben: folyamatos korrektúra, gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok órai bemutatása, értékelése. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek.
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Átfogó ismeretekkel rendelkezik az emberi test szerkezeti és aránybeli összefüggéseiről, ismeri a csont- és izomrendszer sajátosságait, felépítését, összefüggéseiben értelmezi az arányok, a proporcionáltság és a szerkezet legfontosabb törvényszerűségeit.
Ismeri a rajzi stúdiumok során végzett alkotói tevékenységek alapjául szolgáló anyagokat, technikákat, valamint a tevékenységek végzésének körülményeit. Képesség: Képes arányosan és pontosan fogalmazni a képi ábrázolás figuratív területein. A megszerzett ismeretek általánosításával a képzőművészet legkülönfélébb területein is képes az arány, a mozgás, a funkció és a szerkezet problémáinak átfogó értékelésére, elemzésére.
Alkalmazza a szigorú szerkezeti ábrázolásokat, elemzési képességeket a művészeti reprezentáció bármely területén.
Attitüd: A képzés során elsajátított ismeretek lehetővé teszik, hogy kritikai megértéssel viszonyuljanak a festészet, a grafika vagy a szobrászat területén lévő klasszikus és kortárs alkotásokhoz.
Felelősség, autonómia: Törekszik önálló alkotások, rajzi, festészeti, plasztikai tanulmányok létrehozására.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

Barcsay Jenő: Művészeti anatómia, Bp., Corvina, 2008 (ISBN 9789631356991)
Barcsay Jenő: Ember és drapéria, Szentendre, Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1988 (ISBN 163 01 8807 4)
Kőnig Frigyes - Funták Gyula: Művészeti anatómia és geometria, Bp., Semmelweis Kiadó, 2005 (ISBN 9639214949)
Kőnig Frigyes: A művészeti anatómia alapjai, Bp., Cser Kiadó, 2013 (ISBN 978 963 278 293 5)
Szalay Zoltán: A kockától az aktig, Bp., Kurucz Gábor, 1995 (ISBN 963 650 284 6)
Dr. Fehér György - Szunyoghy András: Az ember művészeti anatómiája, Bp., Kossuth Kiadó, 1999 (ISBN 978 963 09 4473 1)

Nyíregyháza, 2022.02.04

Piti Zsuzsanna
tanársegéd

Színtan
Nappali

Tantárgy neve	Színtan
Tantárgy kódja	VKO 1010
Meghirdetés féléve	6
Kreditpont:	2
Heti kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+2
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

01- A félévi követelményrendszer ismertetése. Anyag -eszközigény ismertetése.
02- A szín tudományos és művészi megismerése.
03- A szín fogalma, színek osztályozása, rendszerezése.
04- Színkutatások történeti áttekintése.
05- A színmérés, a színek csoportosítása, felosztása.
06- Színkeverés.
07- Színkontrasztok.
08- Színharmóniák.
09- Szín, mint kompozíciós eszköz.
10- Önálló kompozíciók létrehozása.
11- A szín és a tér kapcsolata.
12- Színszimbolika, történeti áttekintés.
13- Egyéni színharmóniák.
14- Értékelés.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Évközben: folyamatos korrektúra, gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok órai bemutatása, értékelése. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek.
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

Nemcsics Antal: Színdinamika – Színes környezet tervezése, Akadémia Kiadó, 2004
Johannes Itten: A színek művészete, Bp. Corvina, 1972.
René Berger: A festészet felfedezése I-II., Bp. Gondolat, 1984.
Kepes György: A látás nyelve, Bp. Gondolat, 1979.
Molnár Sándor: A festészet tanítása, Magyar Képzőművészeti Egyetem-Semmelweis Kiadó,
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.

Nyíregyháza, 2022-02-04.

Piti Zsuzsanna
tanársegéd

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer
NAPPALI TAGOZAT

Alkotás VIII. VKO2101

Féléves tematika:
A félév célja egy projekt, mestermunka önálló megalkotása, meghatározott munkaterv szerint. A hallgató legyen képes a vizuális nyelv tudatos alkalmazására és önálló vizuális ítéletalkotásra, alkotási tevékenységre, a kiválasztott feladat következetes végrehajtására.
1. A személyre szóló projekt meghatározása, megtervezése, a feladatok ütemezése.
2. Tervek készítése, kutatómunka. A munkanapló elkezdése.
3. A tervek közül a megvalósítandó kiválasztása.
4. Kivitelezés előkészítése, alapanyagok beszerzése, alapozó munkálatok.
5. A személyre szabott projekt elkezdése.
6. A személyre szabott projekt kivitelezése.
7. A személyre szabott projekt kivitelezése.
8. A személyre szabott projekt kivitelezése.
9. A személyre szabott projekt kivitelezése.
10. A személyre szabott projekt kivitelezése.
11. A személyre szabott projekt kivitelezése.
12. A személyre szabott projekt kivitelezése.
13. A projekt befejezése, a záró kiállítás előkészítése
14. Az éves munka értékelése. Záró kiállítás.

Féléves feladatok:
Önálló problémafelvetés és egyéni program célzott kialakítása. Munkanapló (vizuális és verbális) folyamatos vezetése (munkaprogram, a módszerek tisztázása, az alkotási folyamat tudatosítása). A munkanapló digitális. Konkrét művek, sorozat létrehozása, önreprezentáció.
Mindenki két előadást fog tartani a projekthez kapcsolódó témakörből.

A foglalkozásokon történő részvétel:
A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése: prezentációk megtartása a 3. héttől folyamatosan, névsor szerint. A projekt kivitelezésének időrendje személyre szabottan kerül meghatározásra.

A félévközi ellenőrzések követelményei:
A tantárgy jellege folyamatos gyakorlást feltételez, így a hallgatók minden héten feladatot kapnak. Kettőnél több készületlen órai részvétel a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Az érdemjegy kialakításának módja:
A félévi gyakorlati jegyet a heti teljesítmények, a prezentáció, a munkanapló és legfőképpen az eltervezett projekt megvalósítása határozza meg.
Nyíregyháza, 2022. február 4.

Prof. dr. habil Szepessy Béla István
Egyetemi tanár

NAPPALI TAGOZAT – BKA2133 Kortárs festészet és grafika I.

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

1. Az előzetes művészettörténeti kurzusok ismeretanyagára építve mutatja be a 20. század második felének, művészeti/festészeti/grafikai irányzatai.
2. A (neo-avantgárd, posztmodern), irányzatok történeti, gazdasági háttere
3. Az absztrakt expresszionizmus.
4. A lírai- és geometrikus absztrakció, color field.
5. A pop és rokon jelenségek.
6. Technicista irányzatok, op art.
7. A nouveu realisme.
8. A fluxus, hard edge, minimal, land, process, concept art.
9. A graffiti, nőművészet, új szenzibilitás
10. ,A happening, testművészet, akció, performance, installáció.
11. computer-print, video-installáció pontos körülhatárolása és keletkezésük motivációinak bemutatása.
12. A digitálés kép és a nyomat formai technikai sajátosságai. Új mediális grafikai technikák. A digitális nyomás technikái. Xerox, print, projekt, plakát és tapéta.
13. A művészkönyv. Street Art stencilek, matricák, plakátok, nyomtatott konceptuális anyagok
14. . A konceptuális grafika és a fotográfia kapcsolata. Grafika és installáció. Webgrafikák.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium

Az értékelés módja, ütemezése:

- vizsga típusa: szóbeli

A kollokvium típusa: szóbeli.

Szóbeli vizsga témakörei:

1. A (neo-avantgárd, posztmodern), irányzatok történeti, gazdasági háttere.
2. Az absztrakt expresszionizmus.
3. A lírai- és geometrikus absztrakció
4. A pop és rokon jelenségek.
5. Technicista irányzatok, op art.
6. A nouveu realisme.
7. A fluxus, hard edge, minimal, land,
8. A process art concept art.
9. A graffiti, nőművészet, új szenzibilitás
10. ,A happening, testművészet,
11. Az akció, performance, installáció.
12. A computer-print, video-installáció
13. A digitális kép és a nyomat formai technikai sajátosságai.
14. Új mediális grafikai technikák.
15. A digitális nyomás technikái.
16. A művészkönyv.
17. Street Art stencilek, matricák, plakátok, nyomtatott konceptuális anyagok
18. A konceptuális grafika és a fotográfia kapcsolata.
19. Grafika és installáció.
20. Webgrafikák.

Az érdemjegy kialakításának módja:
Az év végi bemutatás során az órai munkák és a szorgalmi feladatok együttesen kerülnek értékelésre
Elégtelen gyakorlati jegy javítása, a tantárgy gyakorlati jellege miatt nem lehetséges.
Kötelező az e-learning tananyagok elvégzése, amelyek 20%- ban beszámítanak a jegybe.
„XX-XXI. sz.-i festészet” *digitális tananyag teljesítése NYE MOOC*
Idővonal – interaktív digitális tananyag *megismerése*
Művészettörténet, Művészeti képgyűjteményen alapuló feladat- és kérdésbank jellegű interdiszciplináris gyakorló tananyag részarányos teljesítése.

Nyíregyháza, 2019. szeptember, 5.

Prof. Dr. habil. Szepessy Béla István

egyetemi tanár

LEVELEZŐ TAGOZAT
Tantárgy: BKA2133L Kortárs festészet és grafika I.
Tantárgy kódja: BKA2133L
Oktató: Prof. Dr. habil Szepessy Béla István egyetemi tanár

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

1. konzultáció: Az előzetes művészettörténeti kurzusok ismeretanyagára építve mutatja be a 20. század második felének, művészeti/festészeti/grafikai irányzatai. A (neo-avantgárd, posztmodern), irányzatok történeti, gazdasági háttere. Az absztrakt expresszionizmus. A lírai- és geometrikus absztrakció, color field. A pop és rokon jelenségek.Technicista irányzatok, op art. A nouveu realisme.

2. konzultáció: A fluxus, hard edge, minimal, land, process, concept art. A graffiti, nőművészet, új szenzibilitás. A happening, testművészet, akció, performance, installáció, computer-print, video-installáció pontos körülhatárolása és keletkezésük motivációinak bemutatása. A digitális kép és a nyomat formai technikai sajátosságai. Új mediális grafikai technikák. A digitális nyomás technikái. Xerox, print, projekt, plakát és tapéta. A művészkönyv. Street Art stencilek, matricák, plakátok, nyomtatott konceptuális anyagok. A konceptuális grafika és a fotográfia kapcsolata. Grafika és installáció. Webgrafikák.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium, ***A kollokvium típusa***: Szóbeli.

Szóbeli vizsga témakörei:

Művészettörténet tételek

1. A (neo-avantgárd, posztmodern), irányzatok történeti, gazdasági háttere.
2. Az absztrakt expresszionizmus.
3. A lírai- és geometrikus absztrakció
4. A pop és rokon jelenségek.
5. Technicista irányzatok, op art.
6. A nouveu realisme.
7. A fluxus, hard edge, minimal, land,
8. A process art concept art.
9. A graffiti, nőművészet, új szenzibilitás
10. ,A happening, testművészet,
11. Az akció, performance, installáció.
12. A computer-print, video-installáció
13. A digitális kép és a nyomat formai technikai sajátosságai.
14. Új mediális grafikai technikák.
15. A digitális nyomás technikái.
16. A művészkönyv.
17. Street Art stencilek, matricák, plakátok, nyomtatott konceptuális anyagok
18. A konceptuális grafika és a fotográfia kapcsolata.
19. Grafika és installáció.
20. Webgrafikák

Az érdemjegy kialakításának módja:
Az év végi bemutatás során az órai munkák és a szorgalmi feladatok együttesen kerülnek értékelésre
Elégtelen gyakorlati jegy javítása, a tantárgy gyakorlati jellege miatt nem lehetséges.
Kötelező az e-learning tananyagok elvégzése, amelyek 20%- ban beszámítanak a jegybe.
„XX-XXI. sz.-i festészet" *digitális tananyag teljesítése NYE MOOC*
Idővonal – interaktív digitális tananyag *megismerése*
Művészettörténet, Művészeti képgyűjteményen alapuló feladat- és kérdésbank jellegű interdiszciplináris gyakorló tananyag részarányos teljesítése.

Nyíregyháza, 2019. szeptember, 5.

Prof. Dr. habil. Szepessy Béla István

egyetemi tanár

LEVELEZŐ TAGOZAT
Tantárgy: Művészettörténet VI.
Tantárgy kódja: BKA1209L
Oktató: Prof. Dr. habil Szepessy Béla István egyetemi tanár

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

1. **konzultáció**: A XX. század egyetemes és magyar művészettörténetének feldolgozása. Az időszak főbb alkotóinak jelentősége, legjellemzőbb műveik elemzése. A század első felének építészete és képzőművészete. Az avantgárd főbb irányzatai és alkotói. A szobrászat fogalmának változása.
2. **konzultáció**: A század második felének építészete és képzőművészete. A neoavantgárd irányzatai, alkotóik. A művészet újradefiniálásának kérdése. Kortárs magyar építészet és képzőművészet.
3. **A foglalkozásokon történő részvétel:**
   Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium, ***A kollokvium típusa***: Szóbeli.

Szóbeli vizsga témakörei:

1. Az absztrakt expresszionizmus.
2. Az avantgárd szobrászata
3. Neoavantgard törekvések.
4. Az op-art.
5. Kinetikus művészet.
6. A XX. század építészeti törekvései.
7. Bauhaus.
8. Picasso
9. Az egzisztencializmus
10. Az art informel Európában – Alberto Burri, Lucio Fontana
11. Az absztrakt expresszionizmus
12. Francis Bacon
13. Lucian Freud
14. Újdadaizmus az USA-ban – Robert Rauchenberg
15. Újrealizmus Európában – Piero Manzoni
16. Fluxus
17. Pop art
18. Az amerikai hiperrealizmus
19. A konceptuális művészet
20. Land art
21. Body art
22. Arte Povera
23. Neoexpresszionizmus
24. Le Corbusier
25. Makovecz Imre és az organikus építészet
26. Az olasz neorealizmus építészete
27. Neoszecesszió és Neoexpresszionizmus építészete
28. Újbrutalizmus
29. Kencsiku – japán építészet

Az érdemjegy kialakításának módja:

Az érdemjegyet a szóbeli vizsga és a konzultációs aktív jelenlét határozza meg.

"XX-XXI. festészet" digitális tananyag teljesítése.

Idővonal - *interaktív digitális tananyag megismerése*
Művészettörténet, Művészeti képgyűjteményen alapuló feladat- és kérdésbank jellegű interdiszciplináris gyakorló tananyag. Részarányos teljesítése

Nyíregyháza, 2022. február 4.

Prof. Dr. habil Szepessy Béla István egyetemi tanár

Művészettörténet BKA1207L
LEVELEZŐ TAGOZAT

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

A tantárgy célja a 16. század közepétől a 18-19. század fordulójáig terjedő időszak művészetének bemutatásán keresztül komplex látásmód kialakítása. Az adott időszak művészeti megnyilvánulásait a kultúrtörténeti, történelmi, társadalmi, gazdasági közegbe helyezve.

1. *konzultáció* A manierizmus Itáliában és Franciaországban. A barokk építészetének alapvető épülettípusai, a tömegformálás, a térhasználat, a homlokzatalakítás legjellemzőbb jegyei.
2. *konzultáció* A barokk festészet és szobrászat régi és új műfajai, témái, stílusváltozatai, legjelesebb európai és magyarországi alkotói. Az egyetemes és a magyarországi klasszicizmus.

A foglalkozásokon történő részvétel:
- Az előadások a képzés szerves részét képezik, így az Intézmény a hallgatóktól elvárja a részvételt az előadásokon (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: kollokvium

Az értékelés módja, ütemezése:
- vizsga típusa:Szóbeli
- vizsgára bocsátás feltétele: Jankáné Puskás Bernadett - Szepessy Béla: Művészettörténet. Interaktív gyakorló és ellenőrző tananyag. EFOP-3.4.3-16-2016-00018 „Tudásfejlesztés és –hasznosítás a Nyíregyházi Egyetemen” keretében fejlesztett elektronikus tananyag, 50%-os teljesítése

A kollokvium típusa:

B) Szóbeli vizsga témakörei:

1. A barokk fogalma, kialakulása, eszmetörténeti előzményei.
2. A barokk építészet általános jellemzése.
3. Az itáliai barokk építészet.
4. Franciaország barokk építészete
5. Anglia barokk építészete
6. Ausztriai, németországi és a csehországi barokk építészet.
7. Az oroszországi barokk építészet.
8. A barokk szobrászat
9. Gianlorenzo Bernini munkássága
10. A barokk festészet általános jellemzése
11. Peter Paul Rubens élete és munkássága
12. A spanyolországi barokk festészet

13. Diego Velázquez életműve
14. Rembrandt van Rijn élete és munkássága
15. Az itáliai barokk festészet
16. A németalföldi barokk festészet
17. Az életkép új formái Franciaországban
18. A rokokó
19. Az angol festészet a 18. században
20. Magyarországi barokk építészet.
21. Magyarországi barokk festészet
22. A klasszicizmus építészete
23. A klasszicizmus szobrászata
24. A klasszicizmus festészete

Az érdemjegy kialakításának módja:
Az érdemjegyet a szóbeli vizsgán nyújtott teljesítmény határozza meg.

Nyíregyháza, 2021. február 4.

Prof. dr. habil Szepessy Béla István
Egyetemi tanár

Művészettörténet BKA1207L
LEVELEZŐ TAGOZAT

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

1. *konzultáció* A manierizmus Itáliában és Franciaországban. A barokk építészetének alapvető épülettípusai, a tömegformálás, a térhasználat, a homlokzatalakítás legjellemzőbb jegyei.
2. *konzultáció* A barokk festészet és szobrászat régi és új műfajai, témái, stílusváltozatai, legjelesebb európai és magyarországi alkotói. Az egyetemes és a magyarországi klasszicizmus.

….

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke részidős képzésben a tantárgy konzultációs óraszámának egyharmada. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.).

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Egyénileg meghatározott témában prezentáció tartása 2021. május 14.

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Jankáné Puskás Bernadett - Szepessy Béla: Művészettörténet. Interaktív gyakorló és ellenőrző tananyag. EFOP-3.4.3-16-2016-00018 „Tudásfejlesztés és –hasznosítás a Nyíregyházi Egyetemen” keretében fejlesztett elektronikus tananyag teljesítése és a prezentáció alapján.

Azérdemjegy kialakításának módja:

Jankáné Puskás Bernadett - Szepessy Béla: Művészettörténet. Interaktív gyakorló és ellenőrző tananyag. EFOP-3.4.3-16-2016-00018 „Tudásfejlesztés és –hasznosítás a Nyíregyházi Egyetemen” keretében fejlesztett elektronikus tananyag teljesítése és a prezentáció alapján.

Nyíregyháza, 2021. február 4.

Prof. dr. habil Szepessy Béla István
Egyetemi tanár

Tantárgy neve	Számítógépes ismeret IV.
Tantárgy kódja	VKO1029L
Meghirdetés féléve	8
Kreditpont	2
kontakt óraszám (elm.+gyak.)	9
Félévi követelmény	gyakorlati jegy
Előfeltétel (tantárgyi kód)	VKO1028
Tantárgyfelelős neve	Szőke Balázs
Tantárgyfelelős tanszék kódja	

A kurzus célja a tanárképzésben a rajz és vizuális kultúra szakterületen felhasználható számítógépes ismeretek elsajátítása. A 3dsMax program használata. Önálló 3D CAD modellezés az előző félév gyakorlata alapján. A szerkesztett terek és objektumok textúrázása. Renderelés perspektivikus nézetekben. Jelenetek bevilágítása. Export-import beállítások átjárhatósága. Animáció készítése számítógépes modellről, kamera-beállítások, kameramozgások ismerete.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka

A félévközi ellenőrzések követelményei:

A félévi teljesítéshez elengedhetetlen a kurzus alatt a tematika szerint megadott feladatok végrehajtása. Minden egyes elvégzett feladat után a hallgató érdemjegyet kap, amelyeknek számtani átlaga meghatározza a kurzus gyakorlati jegyét. A háromnál több igazolatlan óra a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Ajánlott irodalom: 3dsMax tutorialok.

Tantárgy neve	Számítógépes ismeret IV.
Tantárgy kódja	VKO1029
Meghirdetés féléve	8
Kreditpont	2
Heti kontakt óraszám (elm.+gyak.)	0+2 (0+30)
Félévi követelmény	gyakorlati jegy
Előfeltétel (tantárgyi kód)	VKO1028
Tantárgyfelelős neve	Szőke Balázs
Tantárgyfelelős tanszék kódja	

A kurzus célja a tanárképzésben a rajz és vizuális kultúra szakterületen felhasználható számítógépes ismeretek elsajátítása. A 3dsMax program használata. Önálló 3D CAD modellezés az előző félév gyakorlata alapján. A szerkesztett terek és objektumok textúrázása. Renderelés perspektivikus nézetekben. Jelenetek bevilágítása. Export-import beállítások átjárhatósága. Animáció készítése számítógépes modellről, kamera-beállítások, kameramozgások ismerete.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka

A félévközi ellenőrzések követelményei:

A félévi teljesítéshez elengedhetetlen a kurzus alatt a tematika szerint megadott feladatok végrehajtása. Minden egyes elvégzett feladat után a hallgató érdemjegyet kap, amelyeknek számtani átlaga meghatározza a kurzus gyakorlati jegyét. A háromnál több igazolatlan óra a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Ajánlott irodalom: 3dsMax tutorialok.

Tantárgy neve	*Számítógépes ismeret III.*
Tantárgy kódja	*VKO1028L*
Meghirdetés féléve	*3*
Kreditpont	*2*
kontakt óraszám (elm.+gyak.)	*9*
Félévi követelmény	*Gyakorlati jegy*
Előfeltétel (tantárgyi kód)	*VKO1021*
Tantárgyfelelős neve	
Tantárgy oktatójának neve	*Szőke Balázs*
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	

A tantárgy elsajátításának célja, a kialakítandó kompetenciák leírása:
A tantárgy célja, hogy a hallgató a látvány leképezésének manuális megoldásai mellett, a tér és a környezet megismerésére, értelmezésére, leképezésére digitális úton is képes legyen. Gyakorlati jártasságokat szerezzenek az új technikai médiumok használatában, amelyek segítésével képessé vállnak a digitális világban való eligazodásra. Megismerjék az alapvető hardvereket és szoftvereket.
Az elsajátítandó ismeretanyag:
Általános bevezető: A rögzítési, ábrázolási rendszerek megismerése és alkalmazása gyakorlati feladatok digitális technikák segítségével,
A vektorgrafikus képalkotási módszerek, programok megismerése. A 3D modellezés alapjai CAD programokkal. Az AutoCAD alapjai.
Ismerkedés szabad mintázású vektorgrafikus térbeli modellező programokkal. A Sculprtis a Zbrush a és Blender.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka

1. *Lakás vagy bútor felmérése, manuálé készítés, ortogonális nézetek szerkesztése hagyományos rajz technikával.*
2. *Szerkesztés 3d-ben és 3d-benAutoCAD-ben*
3. *Mintázás sculptrisban.*

A félévközi ellenőrzések követelményei:
A félévi teljesítéshez elengedhetetlen a kurzus alatt a tematika szerint megadott feladatok végrehajtása. Minden egyes elvégzett feladat után a hallgató érdemjegyet kap, amelyeknek számtani átlaga meghatározza a kurzus gyakorlati jegyét. A háromnál több igazolatlan óra a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Ajánlott irodalom: AutoCAD oktatócsomagok. Sculptris tutorialok. Blender tutorialok.

Tantárgy neve	*Számítógépes ismeret III.*
Tantárgy kódja	*VKO1028*
Meghirdetés féléve	*3*
Kreditpont	*2*
Heti kontakt óraszám (elm.+gyak.)	*0+2*
Félévi követelmény	*Gyakorlati jegy*
Előfeltétel (tantárgyi kód)	*VKO1021*
Tantárgyfelelős neve	
Tantárgy oktatójának neve	*Szőke Balázs*
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	

A tantárgy elsajátításának célja, a kialakítandó kompetenciák leírása:
A tantárgy célja, hogy a hallgató a látvány leképezésének manuális megoldásai mellett, a tér és a környezet megismerésére, értelmezésére, leképezésére digitális úton is képes legyen. Gyakorlati jártasságokat szerezzenek az új technikai médiumok használatában, amelyek segítésével képessé vállnak a digitális világban való eligazodásra. Megismerjék az alapvető hardvereket és szoftvereket.
Az elsajátítandó ismeretanyag:
Általános bevezető: A rögzítési, ábrázolási rendszerek megismerése és alkalmazása gyakorlati feladatok digitális technikák segítségével,
A vektorgrafikus képalkotási módszerek, programok megismerése. A 3D modellezés alapjai CAD programokkal. Az AutoCAD alapjai.
Ismerkedés szabad mintázású vektorgrafikus térbeli modellező programokkal. A Sculprtis a Zbrush a és Blender.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka

1. *Lakás vagy bútor felmérése, manuálé készítés, ortogonális nézetek szerkesztése hagyományos rajz technikával.*
2. *Szerkesztés 3d-ben és 3d-benAutoCAD-ben*
3. *Mintázás sculptrisban.*

A félévközi ellenőrzések követelményei:
A félévi teljesítéshez elengedhetetlen a kurzus alatt a tematika szerint megadott feladatok végrehajtása. Minden egyes elvégzett feladat után a hallgató érdemjegyet kap, amelyeknek számtani átlaga meghatározza a kurzus gyakorlati jegyét. A háromnál több igazolatlan óra a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Ajánlott irodalom: AutoCAD oktatócsomagok. Sculptris tutorialok. Blender tutorialok.

Tantárgy neve	**Számítógépes ismeret II.**
Tantárgy kódja	*VKO1024L*
Meghirdetés féléve	*4*
Kreditpont	*2*
kontakt óraszám (elm.+gyak.)	*9*
Félévi követelmény	*Gyakorlati jegy*
Előfeltétel (tantárgyi kód)	*VKO1021*
Tantárgyfelelős neve	
Tantárgy oktatójának neve	*Szőke Balázs*
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	

A kurzus célja a tanárképzésben a rajz és vizuális kultúra szakterületen felhasználható számítógépes ismeretek elsajátítása. A tantárgy célja, a kialakítandó kompetenciák leírása: A félév tanulmányainak célja a pixelgrafikus programok megismerése és használatának elsajátítása. Feladat képmódosítás pixelgrafikus programokban. Más technikával készült alkotások szkennelése, fotózása digitális technikával, Fényképek készítése digitális technikával. Képmódosítás pixelgrafikus programokban. Az Adobe Photoshop alapjainak elsajátítása.
Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka

A félévközi ellenőrzések követelményei:
A félévi teljesítéshez elengedhetetlen a kurzus alatt a tematika szerint megadott feladatok végrehajtása. Minden egyes elvégzett feladat után a hallgató érdemjegyet kap, amelyeknek számtani átlaga meghatározza a kurzus gyakorlati jegyét. A háromnál több igazolatlan óra a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Ajánlott irodalom: Adobe Photoshop oktatócsomagok.

Tantárgy neve	**Számítógépes ismeret II.**
Tantárgy kódja	*VKO1024*
Meghirdetés féléve	*4*
Kreditpont	*2*
Heti kontakt óraszám (elm.+gyak.)	*0+2*
Félévi követelmény	*Gyakorlati jegy*
Előfeltétel (tantárgyi kód)	*VKO1021*
Tantárgyfelelős neve	
Tantárgy oktatójának neve	*Szőke Balázs*
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	

A kurzus célja a tanárképzésben a rajz és vizuális kultúra szakterületen felhasználható számítógépes ismeretek elsajátítása. A tantárgy célja, a kialakítandó kompetenciák leírása: A félév tanulmányainak célja a pixelgrafikus programok megismerése és használatának elsajátítása. Feladat képmódosítás pixelgrafikus programokban. Más technikával készült alkotások szkennelése, fotózása digitális technikával, Fényképek készítése digitális technikával. Képmódosítás pixelgrafikus programokban. Az Adobe Photoshop alapjainak elsajátítása.
Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka

A félévközi ellenőrzések követelményei:
A félévi teljesítéshez elengedhetetlen a kurzus alatt a tematika szerint megadott feladatok végrehajtása. Minden egyes elvégzett feladat után a hallgató érdemjegyet kap, amelyeknek számtani átlaga meghatározza a kurzus gyakorlati jegyét. A háromnál több igazolatlan óra a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Ajánlott irodalom: Adobe Photoshop oktatócsomagok.

Tantárgy neve	*Számítógépes ismeret I.*
Tantárgy kódja	*VKO1021L*
Meghirdetés féléve	*2*
Kreditpont	*2*
kontakt óraszám (elm.+gyak.)	*9*
Félévi követelmény	*Gyakorlati jegy*
Előfeltétel (tantárgyi kód)	*-*
Tantárgyfelelős neve	
Tantárgy oktatójának neve	*Szőke Balázs*
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	

A kurzus célja a tanárképzésben a rajz és vizuális kultúra szakterületen felhasználható számítógépes ismeretek elsajátítása. Az első félévben a szakdolgozattal kapcsolatban elvárható követelmények elsajátítása a cél. Követelmény a Microsoft Word program használata, szöveg szerkesztése valamint a tudományos igényű hivatkozás elsajátítása, az irodalomjegyzék megfelelőm összealítása.
Prezentáció készítése Microsoft PowerPoint programban, képszerkesztés, háttér beállítások, szöveges elemek kezelése. Prezentáció minta és sablon a félévi prezentáció előtt.
Ismerkedés Az Adobe InDesign programmal. Prospektus készítése saját munkákból. Arculat tervezése.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka

1. *Tudományos szöveg szerkesztése lábjegyzetelése terjedelem minimum 5000 karakter*
2. *Prezentáció minta és sablon a félévi prezentáció előtt.*
3. *Prospektus készítése saját munkákból.*

A félévközi ellenőrzések követelményei:
A félévi teljesítéshez elengedhetetlen a kurzus alatt a tematika szerint megadott feladatok végrehajtása. Minden egyes elvégzett feladat után a hallgató érdemjegyet kap, amelyeknek számtani átlaga meghatározza a kurzus gyakorlati jegyét. A háromnál több igazolatlan óra a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Ajánlott irodalom: Adobe InDesign oktatócsomagok.

Tantárgy neve	*Számítógépes ismeret I.*
Tantárgy kódja	*VKO1021*
Meghirdetés féléve	*2*
Kreditpont	*2*
Heti kontakt óraszám (elm.+gyak.)	*0+2*
Félévi követelmény	*Gyakorlati jegy*
Előfeltétel (tantárgyi kód)	*-*
Tantárgyfelelős neve	
Tantárgy oktatójának neve	*Szőke Balázs*
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	

A kurzus célja a tanárképzésben a rajz és vizuális kultúra szakterületen felhasználható számítógépes ismeretek elsajátítása. Az első félévben a szakdolgozattal kapcsolatban elvárható követelmények elsajátítása a cél. Követelmény a Microsoft Word program használata, szöveg szerkesztése valamint a tudományos igényű hivatkozás elsajátítása, az irodalomjegyzék megfelelőm összealítása.
Prezentáció készítése Microsoft PowerPoint programban, képszerkesztés, háttér beállítások, szöveges elemek kezelése. Prezentáció minta és sablon a félévi prezentáció előtt.
Ismerkedés Az Adobe InDesign programmal. Prospektus készítése saját munkákból. Arculat tervezése.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka

1. *Tudományos szöveg szerkesztése lábjegyzetelése terjedelem minimum 5000 karakter*
2. *Prezentáció minta és sablon a félévi prezentáció előtt.*
3. *Prospektus készítése saját munkákból.*

A félévközi ellenőrzések követelményei:
A félévi teljesítéshez elengedhetetlen a kurzus alatt a tematika szerint megadott feladatok végrehajtása. Minden egyes elvégzett feladat után a hallgató érdemjegyet kap, amelyeknek számtani átlaga meghatározza a kurzus gyakorlati jegyét. A háromnál több igazolatlan óra a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Ajánlott irodalom: Adobe InDesign oktatócsomagok.

Tantárgy neve	*Számítógépes grafika VI.*
Tantárgy kódja	*BKA 2219L*
Meghirdetés féléve	*5*
Kreditpont	*2*
kontakt óraszám (elm.+gyak.)	*3X7*
Félévi követelmény	*Gyakorlati jegy*
Előfeltétel (tantárgyi kód)	*VKO2217*
Tantárgyfelelős neve	
Tantárgy oktatójának neve	*Szőke Balázs*
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	

Az előző félévekben tanultak alapján egyéni alkotás az órai egyeztetések alapján.
A digitális technikával készülő diplomamunkák egyeztetése, fejlesztés a választott technikák irányában.
Nem digitális technikával készülő diplomamunkák esetében a diplomamunkához kapcsolódó digitális munkák készítése választott technikával.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka
A félévközi ellenőrzések követelményei:
A félévi teljesítéshez elengedhetetlen a kurzus alatt a tematika szerint megadott feladatok végrehajtása. Minden egyes elvégzett feladat után a hallgató érdemjegyet kap, amelyeknek számtani átlaga meghatározza a kurzus gyakorlati jegyét. A háromnál több igazolatlan óra a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Tantárgy neve	*Számítógépes grafika VI.*
Tantárgy kódja	*BKA 2219*
Meghirdetés féléve	*5*
Kreditpont	*2*
Heti kontakt óraszám (elm.+gyak.)	*5*
Félévi követelmény	*Gyakorlati jegy*
Előfeltétel (tantárgyi kód)	*VKO2217*
Tantárgyfelelős neve	
Tantárgy oktatójának neve	*Szőke Balázs*
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	

Az előző félévekben tanultak alapján egyéni alkotás az órai egyeztetések alapján.
A digitális technikával készülő diplomamunkák egyeztetése, fejlesztés a választott technikák irányában.
Nem digitális technikával készülő diplomamunkák esetében a diplomamunkához kapcsolódó digitális munkák készítése választott technikával.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka
A félévközi ellenőrzések követelményei:
A félévi teljesítéshez elengedhetetlen a kurzus alatt a tematika szerint megadott feladatok végrehajtása. Minden egyes elvégzett feladat után a hallgató érdemjegyet kap, amelyeknek számtani átlaga meghatározza a kurzus gyakorlati jegyét. A háromnál több igazolatlan óra a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Tantárgy neve	*Számítógépes grafika IV.*
Tantárgy kódja	*BKA2217L*
Meghirdetés féléve	*4*
Kreditpont	*2*
kontakt óraszám (elm.+gyak.)	*3X5*
Félévi követelmény	*Gyakorlati jegy*
Előfeltétel (tantárgyi kód)	*VKO1021*
Tantárgyfelelős neve	
Tantárgy oktatójának neve	*Szőke Balázs*
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	

A tantárgy célja, hogy a hallgató a látvány leképezésének manuális megoldásai mellett, a tér és a környezet megismerésére, értelmezésére, leképezésére digitális úton is képes legyen. Gyakorlati jártasságokat szerezzenek az új technikai médiumok használatában, amelyek segítésével képessé vállnak a digitális világban való eligazodásra. Megismerjék az alapvető hardvereket és szoftvereket.
Az elsajátítandó ismeretanyag:
Általános bevezető: A rögzítési, ábrázolási rendszerek megismerése és alkalmazása gyakorlati feladatok digitális technikák segítségével,
A vektorgrafikus képalkotási módszerek, programok megismerése. A 3D modellezés alapjai CAD programokkal. Az AutoCAD alapjai.
Ismerkedés szabad mintázású vektorgrafikus térbeli modellező programokkal. A Sculprtis a Zbrush és a Blender.
Kiséletek a LEONAR3DO program lehetőségeinek felderítésére. Animáció készítése számítógépes modellről, kamera beállítások, kameramozgások ismerete.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka

1. *Lakás vagy bútor felmérése, manuálé készítés, ortogonális nézetek szerkesztése hagyományos rajz technikával.*
2. *Szerkesztés 3d-ben és 3d-benAutoCAD-ben*
3. *Mintázás sculptrisban.*

Tantárgy neve	*Számítógépes grafika IV.*
Tantárgy kódja	*BKA2217*
Meghirdetés féléve	*4*
Kreditpont	*2*
Heti kontakt óraszám (elm.+gyak.)	*0+2*
Félévi követelmény	*Gyakorlati jegy*
Előfeltétel (tantárgyi kód)	*VKO1021*
Tantárgyfelelős neve	
Tantárgy oktatójának neve	*Szőke Balázs*
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	

A tantárgy célja, hogy a hallgató a látvány leképezésének manuális megoldásai mellett, a tér és a környezet megismerésére, értelmezésére, leképezésére digitális úton is képes legyen. Gyakorlati jártasságokat szerezzenek az új technikai médiumok használatában, amelyek segítésével képessé vállnak a digitális világban való eligazodásra. Megismerjék az alapvető hardvereket és szoftvereket.
Az elsajátítandó ismeretanyag:
Általános bevezető: A rögzítési, ábrázolási rendszerek megismerése és alkalmazása gyakorlati feladatok digitális technikák segítségével,
A vektorgrafikus képalkotási módszerek, programok megismerése. A 3D modellezés alapjai CAD programokkal. Az AutoCAD alapjai.
Ismerkedés szabad mintázású vektorgrafikus térbeli modellező programokkal. A Sculprtis és Blender és a Z brush.
Kiséletek a LEONAR3DO program lehetőségeinek felderítésére. Animáció készítése számítógépes modellről, kamera beállítások, kameramozgások ismerete.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy / minősített aláírás

Az értékelés módja, ütemezése: gyakorlati munka

1. *Lakás vagy bútor felmérése, manuálé készítés, ortogonális nézetek szerkesztése hagyományos rajz technikával.*
2. *Szerkesztés 3d-ben és 3d-benAutoCAD-ben*
3. *Mintázás Z brush-ban.*

TEMATIKA

ALKOTÁS II.
LÁTVÁNY ÉS KOMPOZÍCIÓ
BKA 2221L

Nyíregyháza, 2022. 02. 07.

Tarnóczi József
mesteroktató

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer
Levelező tagozat

Tantárgy neve	Alkotás II. Látvány és kompozíció
Tantárgy kódja	BKA 2221L
Meghirdetés féléve	2
Kreditpont	5
Félévi kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+17
Félévi követelmény	gyakorlati jegy
Előfeltétel (tantárgyi kód)	BKA 2120L
Tantárgyfelelős neve és beosztása	Dr. Zielinski Tibor főiskolai adjunktus
Tantárgyfelelős tanszék kódja	VKI

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Tantárgyleírás:
A képi kifejezési lehetőségek történeti vizsgálata. A képalkotás útja a camera obscurától a digitális képig. Kép-jel-írás-szimbólum. Látás és megismerés. A műalkotás hatásmechanizmusa. A műalkotás és a néző viszonya.
A vizuális nyelv, a képépítés törvényei, tartalom és forma, funkció és forma összefüggései. Az esztétikum vizuális megjelenési formái; a ritmus, az arány, a szimmetria-egyensúly, a vonal-folt-plasztika, tér és tömeg problémái, a sötét-világos-színes-színtelen jelenségei, a statikusság, dinamikusság, egyensúlyeltolódás kérdései. Stílusgyakorlatok, parafrázisok, átíratok készítése.
A kifejező elemek hatástényezőinek vizsgálata kompozíciókban, különböző ábrázolásmódokban. Önálló problémafelvetés látványépítéssel; a probléma rögzítése az ötlettől a kivitelezésig. Kompozíciók tervezése adott feltételekkel.
A figura, mint kompozíciós elem problémájának elemzése különböző ábrázolási rendszerekben, méretekben, formátumokban és anyagokban. A szín- és tónusviszonyoknak, mint a képalakítás elemeinek vizsgálata.
Kompozícióépítés: figura belső térben; feldolgozása grafikusan, ill. festői eszközökkel. Kompozícióépítés: csendélet belső térben; feldolgozása grafikusan, ill. festői eszközökkel. Emberi figura részelemeinek komponálása: portré; grafikusan, festőien. Önálló program célzott kialakítása.

Féléves tematika:

1. Tantárgyi program ismertetése, anyag- és eszközszükséglet. A tussal, páccal való rajzolás lehetőségei. Transzparencia és áthatás jelenségei a további festői/grafikai feldolgozás során. A fontosabb egyedi grafikai és festészeti technikák ismertetése. Foltképzés, felületalkotás (változatos jelkészlet), tónusok és lavírozás, festői és grafikus jellegű megoldások. A képformátum különféle lehetőségei, képkivágat, kompozíció. Képtervek, rajzok és színvázlatok, kollázsok készítése különféle képformátumok alkalmazásával műtermi és otthoni beállítások alapján. (Sík-dekoratív kompozíciók tervezése, rajzolása, festése.) Optikai színkeverés a gyakorlatban. A színfelbontás különféle lehetőségei. A természeti fény- és színviszonylatok tanulmányozása. Festészeti technikák: emulziós festékek, temperák. Tojástempera készítése, használata, az alapozás szükséges lépései, anyagai; a felületet, szívóképességet, tapadást befolyásoló tényezők

vizsgálata. „Panorámakép” festése látvány után - figura és tér kapcsolata. Vegyes kivitelezési módok, ragasztások, applikációk.

2. Festészeti technikák: az akril. Felületképzés, ecsetkezelés, színhasználat. Stílusgyakorlatok: az előadásmód komplex voltának vizsgálata és lehetőség szerinti alkalmazása az alkotás során. (Stílusgyakorlatok.) Az anyag- és eszközismeret fontossága, az alapozás szükséges lépései a festészetben. Felületképzés-felületépítés, valamint a hordozó szerepe az alakításban. Vegyes kivitelezési módok (tempera-olaj, akril-olaj), a lazúrozás lehetőségei (nedves, száraz). Figurális és absztrakt, valamint fél absztrakt lehetőségek /Estéve/. (Stílusgyakorlatok.) Önállóan összeállított tárgy-együttes (csendélet), műtermi/otthoni enteriőr, esetleg portré feldolgozása kubisztikus módon, akrillal vagy tojástemperával. Vegyes kivitelezési módok és technikai megoldások, grafikai és festői megközelítés egyaránt lehetséges. Egyéni téma feldolgozása nagyobb méretben a felmerülő vizuális lehetőségek figyelembevételével, vázlattól a kész „műig” valamilyen alkotás, alkotó vagy irányzat stílusát, előadásmódját megközelítve (tempera, akril vagy olaj).

A foglalkozásokon történő részvétel:

A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke részidős képzésben a tantárgy konzultációs óraszámának egyharmada. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.).

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

A tantárgy jellege folyamatos gyakorlást feltételez, így a hallgatók minden konzultációra feladatot kapnak. A feladatok értékelése folyamatosan, a konzultációkon történik. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek, rajzok, grafikák, festmények./
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Áttekintéssel rendelkezik az alapvető festészeti és grafikai alakítási módokról és technikákról. Birtokában van a képi alakítás történetével, alapvető technikáival és a kortárs képzőművészet aktuális helyzetével kapcsolatos ismereteknek. Átfogó ismeretekkel rendelkezik a képalkotás területén végzett alkotói tevékenységek alapjául szolgáló folyamatokról és koncepciókról, ismeri a festészet és a grafika területén használt alapanyagokat és azok egészségre gyakorolt hatását. Képesség: Képes a klasszikus és a modern képzőművészet műfaji és formai sajátosságai közötti eligazodásra. Képes a műelemzésekben, a műélményekben, valamint az alkotótevékenység tapasztalataiban konkretizálódó ismereteket értelmezni, kiegészíteni, transzponálni, ezzel megteremtve egy szélesebb esztétikai műveltség alapjait. Képes a vizualitás területén tudatos és kreatív munkára, a vizuális kommunikációs technikáinak és tervezési módszereinek magas szintű alkalmazására. Attitűd: Törekszik arra, hogy a képi alakítás eszközeit kreatívan használja saját területén, önálló alkotások létrehozására, illetve vegyen részt közös művészeti produkciók létrehozásában, hitelesen közvetítse a vizuális kultúra társadalmi értékeit.

Autonómia, felelősség: Felelősséget érez a környezete iránt, elfogadja az együttműködés kereteit.

Az érdemjegy kialakításának módja:
Prezentáció, órai és otthoni anyag bemutatása

Kötelező, ajánlott irodalom:
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp., Balassi Kiadó, 2004 (ISBN 963 506 578 7)
Johannes Itten: A színek művészete (Szubjektív élmény és objektív megismerés, mint a művészethez vezető utak), Bp., Göncöl, 2016 (ISBN 9789639183186)
Sárközi Róbert: Grafikai technikák A fametszettől, a szitanyomásig, Bp., Corvus, 2002 (ISBN 9632022866)
Kőnig Frigyes: Térábrázolás, Bp., Cser Kiadó, 2014 (ISBN 978 963 278 349 9)
Kőnig Frigyes: A művészeti anatómia alapjai, Bp., Cser Kiadó, 2013 (ISBN 978 963 278 293 5)
Erwin Panofsky: A jelentés a vizuális művészetekben, Bp., Gondolat, 1984 (ISBN 9632813952)

TEMATIKA

Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat I. LD

BKA 2227L

Nyíregyháza, 2022. 02. 07.

Tarnóczi József
mesteroktató

TEMATIKA
Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat I.
Levelező

Tantárgy neve	Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat I.
Tantárgy kódja	BKA 2227L
Meghirdetés féléve	4
Kreditpont:	7
Félévi kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+26
Félévi követelmény	gyakorlati jegy
Előfeltétel (tantárgyi kód)	BKA 2122L
Tantárgyfelelős neve és beosztása	Tarnóczi József
Tantárgyfelelős tanszék kódja	VKI

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Tantárgyleírás:
A tantárgy keretében a legalapvetőbb festészeti eljárások és képalakítási lehetőségek megismerésével és gyakorlati alkalmazásával olyan jártasságokat, készségeket és képességeket kialakítani, amelyek alkalmassá teszik a hallgatót a festői nyelv és a vizuális gondolkozás főbb elemeinek alkotó módon való használatára, valamint a jelen és a múlt festői problémavilágának értő befogadására, a műfaji és a formai sajátosságok közötti eligazodásra.
A képi ábrázolás történeti- és jelenkori dimenzióinak bemutatásával a stiláris és módszertani ismeretek elmélyítése.
A perspektivikus figuratív ábrázolás. A feltételezett külső valóság háromdimenziós illuzórikus ábrázolása.
A nonfiguratív, a belső valóságra vagy annak tradíciójára való referenciák és módszerek használata. Az ismeretek és a módszerek rendszerezése.
A természet utáni festés, tradíciói és lehetőségei, valós vagy vélt szükségszerűsége.
Nonfiguratív, absztrakt, nem figurális, a belső valóság ábrázolási lehetőségei. A nem figurális festészeti hagyomány értelmezése, tanulmányozása. A módszerek, stílusok, technikák használata és értelmezése. Kompozíciók egyéni program alapján.
A klasszikus nyomtatási eljárások közül a kurzus elsősorban a magasnyomás technikáival foglalkozik: fametszet, linómetszet, papírmetszet, továbbá téma a frottázs, monotípia, dombornyomás, anyagnyomtatás.
A félév során az eszközök, anyagok és technikák terén személyes ismereteket, gyakorlatot szereznek a hallgatók, a grafikai műhelyben egyénre szabott konzultáció mellett alkotó munkát végeznek.
A nyomtatásra alkalmas papírok, kartonok gyakorlatban történő alkalmazásával szabályosan szignált sorozatokat készítenek.
A nyomtatott grafika területéhez kapcsolódó anyagok, eszközök, gépek biztonságos használata, az alapvető munkavédelmi szabályok betartása a gyakorlati munka fontos része.

Féléves tematika:
(A két terület feldolgozása nem egymás utáni sorrendben, hanem szervesen kapcsolódva történik.)

1. Tantárgyi program ismertetése, anyag- és eszközszükséglet. Az eddig megismert táblaképfestészeti technikák összegzése, a további (még el nem sajátított) eljárások és

a legfontosabb murális technikák ismertetése. Az olajfestés alapjai. Különféle hordozók és alapozások, a vászonfeszítés művelete. Az alap befolyásolásának (pl. szívóképesség) különféle lehetőségei. A festőszerek, lakkok használata. A paletta. Félalakos (turbános) portré festése modell után (clair obscure). (Grafikai feldolgozás is - linómetszet.) Az olajfestés technikája**.** Közvetlen (alla prima) és réteges, „építkező" festésmód. A festőkés használata. Nedves és száraz lazúr. A lakkozás (végáthúzás kérdései).

2. Barokk (clair-obscur) jellegű beállítás (akt drapériával) feldolgozása, erőteljes fény-árnyék kontraszt alkalmazásával. Tónusrend, tónushierarchia, a szín tónusértéke (valőrök). Grafikai elképzelések rögzítése ugyanígy - linómetszet. A perspektivikus figuratív ábrázolás. A feltételezett külső valóság háromdimenziós illuzórikus ábrázolása. Nagyléptékű tér festése látvány után I. - figura és tér kapcsolata. „Lírai archaizmus" a grafikában és festészetben. A problémakör vizsgálata és egyéni (festészeti és grafikai) megoldások létrehozása a megismert képviselők munkássága alapján. Felületképzés-felületépítés, valamint a hordozó szerepe az alakításban. Vegyes kivitelezési módok (tempera-olaj, akril, olaj, de grafikai feldolgozás is – linómetszet, papírmetszet, monotípia).
3. Térszeletek. A képformátum különféle lehetőségei; a képkivágat, a kompozíció analitikus vizsgálata. Belső és külső terek festői leképezése, feldarabolása és újrarendezése adott szempontok alapján. Kompozíciós és színvázlatok készítése, tervek rögzítése. Grafikai elképzelések rögzítése ugyanígy, a fentiek szerint (linómetszet, papírmetszet, monotípia). Formázott kép, formázott vászon (shaped canvas). Ehhez kapcsolódóan adott téma (táj felülnézetben) feldolgozása a felmerülő plasztikai és vizuális lehetőségek figyelembevételével, vázlattól a kész „műig". Grafikai elképzelések rögzítése ugyanígy – linómetszet és papírmetszet.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke részidős képzésben a tantárgy konzultációs óraszámának egyharmada. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.).
-

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

A tantárgy jellege folyamatos gyakorlást feltételez, így a hallgatók minden konzultációra feladatot kapnak. A feladatok értékelése folyamatosan, a konzultációkon történik. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek, rajzok, grafikák, festmények./
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Áttekintéssel rendelkezik a festészet technikái területén. Ismeri az alapvető festészeti eljárásokat és képalakítási lehetőségeket. Tájékozott a kortárs művészetben. Képesség:.
Képes a festészeti technikák és anyagok alapvető tulajdonságainak megismertetésével és gyakorlati alkalmazásával a festészet világában való eligazodásra.
Képesek a festészet területén kifejtett alkotói gyakorlat során tudatos és kreatív munkára. A vizuális eszközöket kreatívan használja aképalkotás területén.
Attitüd: Nyitott a festői technikák és módszerek újszerű alkalmazására. Fogékony a kortárs tendenciák befogadására. Elismeri és elfogadja a bevált gyakorlati megvalósításokat.

Érzékeny a társadalmi változásokra reagáló művész megnyilatkozásokra. Felelősség, autonómia: Saját művészeti koncepció az alkotásra a festészet területén. Képzettségének megfelelően közvetíti a festészet társadalmi szerepét, értékeit.
Tudás: Ismeri a magasnyomású grafikai technikákat, a hozzávaló anyagokat és eszközöket és körülményeket. Tisztában van a magasnyomás sajátos lehetőségeivel. Tájékozott a jelentősebb mesterek életművéről. Áttekintéssel rendelkezik a kortárs grafikai törekvésekről.
Képesség: Képes a grafika területén lévő alkotói gyakorlat során tudatos és kreatív munkára, rutin szakmai problémák azonosítására és megoldására. A tanulmányai során szerzett gyakorlati tapasztalatokra támaszkodva képes a tudásanyag analízisére, feldolgozására és gyakorlatának átadására, valamint képes a grafika területén kritikai hozzáállást érvényesíteni.
Attitüd: A gyakorlati munka révén betekintéssel rendelkezik a nyomtatott grafika technikáiba és a kortárs grafika helyzetébe, továbbá, – folyamatos konzultáció és technikai segítség mellett – egyéni látásmódot tükröző grafikai sorozatokat készít.
Felelősség, autonómia: Az eszközök, anyagok és technikák széles skáláját megismeve és alkalmazva egyre inkább megtalálja a számára megfelelő egyéni kifejezési módot, lehetőséget. Képzettségének megfelelő szinten közvetítse a grafika társadalmi szerepét, értékeit.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

A képzőművészet iskolája I-II., Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1978.
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.
Johannes Itten: A színek művészete, Bp. Corvina, 1972.
René Berger: A festészet felfedezése I-II., Bp. Gondolat, 1984.
Kepes György: A látás nyelve, Bp. Gondolat, 1979.
Johannes Itten: A színek művészete – Bp. 2001. Krejca, Ales: A művészi grafika technikái, Corvina Kiadó, Budapest 1986
Sárközi Róbert: Grafikai technikák A fametszettől, a szitanyomásig
Szenteczki Csaba: A nyomtatott grafika története és technikái, Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2003

TEMATIKA

Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat III.
BKA 2229L

Nyíregyháza, 2022. febr. 07.

Tarnóczi József
mesteroktató

TEMATIKA
Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat III.
Levelező

Tantárgy neve	Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat III.
Tantárgy kódja	BKA 2229L
Meghirdetés féléve	6
Kreditpont:	9
Félévi kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+34
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

(A két terület feldolgozása nem egymás utáni sorrendben, hanem szervesen kapcsolódva történik.)

Követelményrendszer ismertetése.
Az avantgarde és a kortárs művészet új alapanyagainak és technikáinak alkotó felhasználása.
A hibridtechnikák anyagai és használatuk. A fényfestészet lehetőségei. A színes képalakítás lehetőségei a kortárs művészeti törekvésekben.
Az alapvetően a színeken alapuló vizuális problémák elemzésével, a kompozíciós készségek fejlesztése. Az egyénre szabott színjellegű feladatokon keresztül törekvés a tudatosságra és a kreativitásra.
A különféle színes anyagok szerkezeti, térbeli, megjelenésének vizsgálata (építettség, kiterjedés, mozgás stb.). Az anyagok vizuális megjelenésének használata az alkotófolyamatban a szín a textúra, a faktúra- és a plasztikai érték kölcsönhatásában.
A természetes és manipulált (pl. roncsolt) anyagmegjelenítési formák. Az anyag szerkezetének külső vizuális megjelenését felhasználó építmény (kollázs) készítése az anyag belső ritmusainak, tulajdonságainak, kiterjedéseinek figyelembevételével.
Az anyagban ez az anyagon lévő ábrázolási formák építése újabb kifejezés elérése érdekében; az adott és alakított formák montírozása a kompozíció diktálta feltételek között. Mindezen folyamatok megjelenése a kortárs művészeti tendenciákban.
A képi ábrázolás történeti- és jelenkori dimenzióinak bemutatásával a stiláris és módszertani ismeretek elmélyítése. A perspektivikus figuratív ábrázolás. A feltételezett külső valóság háromdimenziós illuzórikus ábrázolása.
A nonfiguratív, a belső valóságra vagy annak tradíciójára való referenciák és módszerek használata. Az ismeretek és a módszerek rendszerezése.
A természet utáni festés, tradíciói és lehetőségei, valós vagy vélt szükségszerűsége. A színes képalakítás lehetőségei a kortárs művészeti törekvésekben.
Nonfiguratív, absztrakt, nem figurális, a belső valóság,ábrázolási lehetőségei. A nem figurális festészeti hagyomány értelmezése, tanulmányozása. A módszerek, stílusok, technikák használata és értelmezése.
A félév során a hallgatók az eszközök, anyagok és technikák terén további személyes ismereteket, gyakorlatot szereznek. A grafikai műhelyben egyénre szabott folyamatos konzultáció mellett, saját vázlatok felhasználásával, technikailag egyre önállóbb alkotó munkát végeznek, kísérletezzenek.
A nyomtatásra alkalmas papírok, kartonok és egyéb nyomathordozók gyakorlatban történő

alkalmazásával szabályosan szignált sorozatokat készítenek.
A nyomtatott grafika területéhez kapcsolódó anyagok, eszközök, gépek biztonságos használata, az alapvető munkavédelmi szabályok betartása a gyakorlati munka fontos része.

Értékelés

A foglalkozásokon történő részvétel:
A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke részidős képzésben a tantárgy konzultációs óraszámának egyharmada. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.).

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:
A tantárgy jellege folyamatos gyakorlást feltételez, így a hallgatók minden konzultációra feladatot kapnak. A feladatok értékelése folyamatosan, a konzultációkon történik.
- A félév folyamán: folyamatos korrektúra, gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok bemutatása, értékelése. (Otthoni feladatok: vázlatok, tervek, tanulmányok, nyomatok, festmények, stb.)
- A félévi munkák bemutatása, együttes értékelése, gyakorlati jegy megadása: május-június.

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Tudomása van a festőmesterség legjelentősebb alkotóinak technikáinak, módszereiről. Összefüggéseiben értelmezi a különféle színes anyagok szerkezeti, térbeli, megjelenését (építettség, kiterjedés, mozgás stb.). Birtokában van a természetes és manipulált (pl. roncsolt) anyagmegjelenítési formák kreatív felhasználási lehetőségeinek. Képesség: A tantárgy célja, hogy a hallgató legyen képes az egyedi festészeti technikák bemutatásával olyan alkotói magatartás kialakítására, amely képes a különféle technikák tudatos alkalmazására. Képes a meghatározó mesterművek reprodukálása, és alkalmazására a saját kompozíciókban. Képes az alapvetően a színeken alapuló vizuális problémák elemzésével, a kompozíciós problémák megoldására. Az egyénre szabott színjellegű feladatokon keresztül törekszik a tudatosságra és a kreativitásra. Az anyagok vizuális megjelenésének használata az alkotófolyamatban, a szín a textúra, a faktúra-. és a plasztikai érték kölcsönhatásában.

Attitüd: Törekszik arra, hogy önállóan hozzon létre alkotásokat a festészet területén. Felelősség, autonómia: Képzettségének megfelelően közvetíti a festészet társadalmi szerepét értékeit.

Tudás: Átfogó ismeretekkel rendelkezik a grafika trületén végzett alkotói tevékenységek alapjául szolgáló folyamatokról és koncepciókról. Alapvető ismeretekkel rendelkezik a grafika elmeleteiről, történetéről, alapelveiről, stiluskorszakairól, és irányzatairól, fontosabb alkotásairól. Tájékozott a grafika terültén végzendő kutatás/forrásgyűjtés alapjául szolgáló módszerekről, megvalósítási irányokról, lehetőségekről. Képesség: Képes a grafika területén lévő alkotói gyakorlat során tudatos és kreatív munkára, rutin szakmai problémák azonosítására és megoldására. A tanulmányai során szerzett gyakorlati tapasztalatokra támaszkodva képes a tudásanyag analízisére, feldolgozására és gyakorlatának átadására, valamint képes a grafika területén kritikai hozzáállást érvényesíteni.

Attitüd: A gyakorlati munka révén betekintéssel rendelkezik a nyomtatott grafika technikáiba és a kortárs grafika helyzetébe, továbbá, – folyamatos konzultáció és technikai segítség mellett – egyéni látásmódot tükröző grafikai sorozatokat készít. Képes a grafikai műhelyben történő önálló igényes munkára.
Egyre inkább megtalálja a számára megfelelő technikát, egyéni kifejezési módot, lehetőséget.
A kifejezés érdekében tud önállóan eszközt, anyagot, méretet, technikát választani.
A klasszikus grafika eljárásain túl képes új megoldások keresésére.
Felelősség, autonómia: Az eszközök, anyagok és technikák széles skáláját megismeve és alkalmazva egyre inkább megtalálja a számára megfelelő egyéni kifejezési módot, lehetőséget. Képzettségének megfelelő szinten közvetítse a grafika társadalmi szerepét, értékeit.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

A képzőművészet iskolája I-II., Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1978.
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.
Johannes Itten: A színek művészete, Bp. Corvina, 1972.
René Berger: A festészet felfedezése I-II., Bp. Gondolat, 1984.
Kepes György: A látás nyelve, Bp. Gondolat, 1979.
Molnár Sándor: A festészet tanítása, Magyar Képzőművészeti Egyetem-Semmelweis Kiadó, Bp. 2008. Krejca, Ales: A művészi grafika technikái, Corvina Kiadó, Budapest 1986
Sárközi Róbert: Grafikai technikák A fametszettől, a szitanyomásig
Szenteczki Csaba: A nyomtatott grafika története és technikái, Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2003

TEMATIKA

RAJZI STÚDIUM IV. LD

BKA 2226L

Nyíregyháza, 2022. 02. 07.

Tarnóczi József
mesteroktató

TEMATIKA

RAZI STÚDIUM IV.

Levelező

Tantárgy neve	Rajzi stúdium IV. (Alakrajz: figura, akt környezettel)
Tantárgy kódja	BKA 2226L
Meghirdetés féléve	4
Kreditpont	6
Félévi kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+17
Félévi követelmény	gyakorlati jegy
Előfeltétel (tantárgyi kód)	BKA 2125L
Tantárgyfelelős neve és beosztása	Horváth Kinga
Tantárgyfelelős tanszék kódja	VKI

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

1. Alakrajz: figura, akt környezettel (tanulmányok). Akt: az emberi test szerkezeti- és arányrendszerén keresztül, a megismerés sajátos rajzi eszközökkel történő feldolgozása. Biztonságos, az összefüggéseket feltáró, a konstrukciót kiemelő rajztudás megszerzése. Az emberi test anatómiai szempontból nevezetes pontjainak értő, megformált megjelenítése. Kompozíciós gyakorlatok (egész alak, akt és tér összefüggései, több figurából álló kompozíció tervezése). Önálló problémafelvetés látványépítéssel, a probléma rögzítése és feldolgozása a már előzőekben megismert módon. A kifejező elemek hatástényezőinek vizsgálata, elemzése a saját terveken, kompozíciókon. Különböző ábrázolásmódok, ábrázolási konvenciók szabad alkalmazása a rajzi, képi kifejezés érdekében, különböző technikai eszközökkel (kréta, égetett rajzszén, tus, pác, akvarell, tempera).
2. Alakrajz: figura, akt környezettel (tanulmányok). Különböző ábrázolásmódok, ábrázolási konvenciók szabad alkalmazása a rajzi, képi kifejezés érdekében, különböző technikai eszközökkel (kréta, égetett rajzszén, tus, pác, akvarell, tempera), ill. új anyagok, technikák alkalmazása az adott rajzi, festészeti alkotási módon belül. A szubjektum szerepe a használni kívánt anyagok, eszközök, nyelvi alapelemek kiválasztásában, az egyéniség, az egyéni előadásmód kérdései. Klasszikus és kortárs művészeti példák tanulmányozása, elemzése az érintett problémakör kapcsán, egyéni megoldások keresése, a tanulmányi szinten való túllépés érdekében. Cél, a műtermi munka során eljutni a rajzi/festészeti megismerés, a megfigyelés elméleti tanulságainak magasabb szinten való működtetéséig; az egyszerű leképezéstől (imitatív szint) eljutni a képi elvonatkoztatás különböző fokozataiig (absztrakció).

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke részidős képzésben a tantárgy konzultációs óraszámának egyharmada. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.).

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

A tantárgy jellege folyamatos gyakorlást feltételez, így a hallgatók minden konzultációra feladatot kapnak. A feladatok értékelése folyamatosan, a konzultációkon történik. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek, rajzok, grafikák, festmények./
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Átfogó ismeretekkel rendelkezik a rajzi alakítás történetéről, az emberi figura, a tér és az emberi alak képi megjelenítésének hagyományos és újszerű formáiról, a rajzi megoldások festői és a grafikus előadásmódjairól, a komponálás törvényszerűségeiről.Tisztában van az egyedi rajz területén végzett folyamatokról és koncepciókról, a rajzi megjelenítés stiláris és kifejezésbeli lehetőségeivel. Képesség: Képes a kifejezés szempontjából fontos és kevésbé lényeges részleteket megjeleníteni, elkülöníteni (hangsúly, kiemelés, elhagyás), hangulatot, érzést, gondolatot kifejezni és mindehhez eszközt, anyagot, méretet választani.
Képes az elsajátított elméleti és gyakorlati ismereteket saját rajzi/képi megoldásaiban egyéni módon előadni, képviselni.
Attitűd: Képesek legyenek párbeszédet kialakítani egymás között, valamint kritikai észrevételeiket hasznosítani az alkalmankénti prezentációkon.
A megismert vizuális eszközöket kreatívan használja az egyedi rajz területén, változatos és anyagszerű megoldásokban gondolkozzon.
Felelősség, autonómia: Törekszik a problémakörhöz illeszkedő egyéni hangvételű önálló alkotások, egyedi rajzok létrehozására.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

Barcsay Jenő: Művészeti anatómia, Bp., Corvina, 2008 (ISBN 9789631356991)
Barcsay Jenő: Ember és drapéria, Szentendre, Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1988 (ISBN 163 01 8807 4)
Kőnig Frigyes - Funták Gyula: Művészeti anatómia és geometria, Bp., Semmelweis Kiadó, 2005 (ISBN 9639214949)
Kőnig Frigyes: A művészeti anatómia alapjai, Bp., Cser Kiadó, 2013 (ISBN 978 963 278 293 5)
Kőnig Frigyes: Térábrázolás, Bp., Cser Kiadó, 2014 (ISBN 978 963 278 349 9)
Szalay Zoltán: A kockától az aktig, Bp., Kurucz Gábor, 1995 (ISBN 963 650 284 6)

TEMATIKA

Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek III.

BKA 2232

Nyíregyháza, 2022. febr. 07.

Tarnóczi József
mesteroktató

TEMATIKA
Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek III.
Nappali

Tantárgy neve	Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek III.
Tantárgy kódja	BKA 2231
Meghirdetés féléve	6
Kreditpont:	4
Heti kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+3
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

(A két terület feldolgozása nem egymás utáni sorrendben, hanem szervesen kapcsolódva történik.)

A félévi követelményrendszer ismertetése.
A tantárgy célja az egyedi festészeti technikák bemutatásával olyan alkotói magatartás kialakítása, amely képes a különféle technikák tudatos alkalmazására.
A festőmesterség legjelentősebb alkotóinak technikáinak, módszereinek bemutatása, reprodukálása, és alkalmazása a saját kompozíciókban. Az avantgarde és a kortárs művészet új alapanyagainak és technikáinak alkotó felhasználása.
A hibridtechnikák anyagai és használatuk. A fényfestészet lehetőségei.
A tantárgy célja, hogy a,meghatározóan színes művek elemzésében, a műélményekben, valamint a színes képi alkotó tevékenység tapasztalataiban konkretizálódó ismereteket értelmezze, kiegészítse, transzponálja, és ezzel megteremtse egy szélesebb esztétikai műveltség alapjait.
Az ikonológia, ikonográfia, szemiotika, kulturális antropológia szín értelmezéseinek felhasználásával alakuljon ki az alkotások megismerésének többrétegű lehetősége.
A tágabb értelemben vett színes képalkotások elemzése. A műalkotás, a szín és a néző viszonya. A színek hatásmechanizmusa a műalkotásokban.
A képzőművészeti hatás legfőbb elemei. A tér, a vonal, a szín, a fény.
Az anyagszerűség. A képzőművészeti kifejező eszközök: szerkezet, arány, mozgás, ritmus, harmónia.
A tartalom és a forma. A képzőművészeti stílus problémája. Az ikonológia és az ikonográfia.
A nyomtatott grafika területéhez kapcsolódó anyagok és eszközök biztonságos használatának ismertetése, az alapvető munkavédelmi szabályok betartása.
A síknyomás és a szitanyomás történeti, művészettörténeti áttekintése.
A korábbi félévek során szerzett tapasztalatok alapján saját vázlatok felhasználásával önálló grafikai munkák tervezése és kivitelezése a grafikai műhelyben.
A sokszorosító grafika határterületei, kísérleti grafika, vegyes technikák alkalmazása a kifejezni kívánt tartalomnak, üzenetnek alárendelve.
A grafikai lap formai ismérveinek ismételt áttekintése és a kiállíthatóság kérdése, különösen a kortárs grafika sajátosságaival összefüggésben.

Értékelés

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Évközben: folyamatos korrektúra, gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok órai bemutatása, értékelése. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek.
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Otthonosan mozog a meghatározóan színes művek elemzésében, a műélményekben, valamint a színes képi alkotó tevékenységben. Ismeri a fényfestészet lehetőségeit. Képesség: Képes a festőmesterség legjelentősebb alkotóinak technikáinak, módszereinek bemutatására, reprodukálására és alkalmazása a saját kompozíciókban, az avantgarde és a kortárs művészet új alapanyagainak és technikáinak alkotó felhasználására, a hibridtechnikák anyagainak ismeretére és használatukra. Képesek a festészet területén kifejtett alkotói gyakorlat során tudatos és kreatív munkára.

Attitüd: A vizuális eszközöket kreatívan használja a képalkotás területén.Törekszik arra, hogy önállóan hozzon létre alkotásokat a festészet területén. Felelősség, autonómia: Ismeri és hitelesen közvetíti a festészet társadalmi értékeit. Elfogadja az együttműködés kereteit.

Tudás: Átfogó ismeretekkel rendelkezik a nyomtatott grafika területén, megismerkedve a síknyomás technikáival, történetével és a kortárs grafika helyzetével. A grafikai technikák és anyagok alapvető tulajdonságainak megismerésével és gyakorlati alkalmazásával olyan ismeretekkel rendelkezik, amelyek alkalmassá teszik a hallgatókat a képgrafika világában való eligazodásra, grafikai műhelyben történő munkára. Átfogó ismeretekkel rendelkezik a grafika területén végzett alkotói tevékenységek alapjául szolgáló folyamatokról és koncepciókról. Ismeri a grafika területén használt alapanyagokat és azok egészségre gyakorolt hatását.

Képesség: Képes az önálló alkotói munkára, gondolat, hangulat, érzés kifejezésére és mindehhez tud eszközt, anyagot, méretet, technikát választani. Törekszik az egyéni megoldások alkalmazására.
Olyan ismeretekkel rendelkezik, amelyek alkalmassá teszi a képgrafika világában való eligazodásra, grafikai műhelyben történő önálló igényes munkára.
Képes a grafikai műhelyekben használt anyagok, eszközök és gépek igényes, hozzáértő alkalmazására.

Attitüd: A vizuális eszközöket kreatívan használja a grafika területén. Törekszik arra, hogy önállóan hozzon létre alkotásokat a grafika területén vagy részt vegyen közös művészeti produkciók létrehozásában. Felelősség, autonómia: Hitelesen közvetíti a grafika társadalmi értékeit.Az eszközök, anyagok és technikák széles skáláját megismev és alkalmazva egyre inkább megtalálja a számára megfelelő egyéni kifejezési módot, lehetőséget.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

A képzőművészet iskolája I-II., Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1978.
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.
Johannes Itten: A színek művészete, Bp. Corvina, 1972.
René Berger: A festészet felfedezése I-II., Bp. Gondolat, 1984.
Kepes György: A látás nyelve, Bp. Gondolat, 1979.
Molnár Sándor: A festészet tanítása, Magyar Képzőművészeti Egyetem-Semmelweis Kiadó, Bp. 2008. Krejca, Ales: A művészi grafika technikái, Corvina Kiadó, Budapest 1986
Sárközi Róbert: Grafikai technikák. A fametszettől, a szitanyomásig
Szenteczki Csaba: A nyomtatott grafika története és technikái, Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2003

TEMATIKA

Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat III.
BKA 2229

Nyíregyháza, 2022. febr. 07.

Tarnóczi József
mesteroktató

TEMATIKA
Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat III.
Nappali

Tantárgy neve	Festészeti és grafikai művészeti gyakorlat III.
Tantárgy kódja	BKA 2229
Meghirdetés féléve	6
Kreditpont:	9
Heti kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+8
Félévi követelmény	gyakorlati jegy

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Féléves tematika:

(A két terület feldolgozása nem egymás utáni sorrendben, hanem szervesen kapcsolódva történik.)

Követelményrendszer ismertetése.
Az avantgarde és a kortárs művészet új alapanyagainak és technikáinak alkotó felhasználása.
A hibridtechnikák anyagai és használatuk. A fényfestészet lehetőségei. A színes képalakítás lehetőségei a kortárs művészeti törekvésekben.
Az alapvetően a színeken alapuló vizuális problémák elemzésével, a kompozíciós készségek fejlesztése. Az egyénre szabott színjellegű feladatokon keresztül törekvés a tudatosságra és a kreativitásra.
A különféle színes anyagok szerkezeti, térbeli, megjelenésének vizsgálata (építettség, kiterjedés, mozgás stb.). Az anyagok vizuális megjelenésének használata az alkotófolyamatban a szín a textúra, a faktúra- és a plasztikai érték kölcsönhatásában.
A természetes és manipulált (pl. roncsolt) anyagmegjelenítési formák. Az anyag szerkezetének külső vizuális megjelenését felhasználó építmény (kollázs) készítése az anyag belső ritmusainak, tulajdonságainak, kiterjedéseinek figyelembevételével.
Az anyagban ez az anyagon lévő ábrázolási formák építése újabb kifejezés elérése érdekében; az adott és alakított formák montírozása a kompozíció diktálta feltételek között. Mindezen folyamatok megjelenése a kortárs művészeti tendenciákban.
A képi ábrázolás történeti- és jelenkori dimenzióinak bemutatásával a stiláris és módszertani ismeretek elmélyítése. A perspektivikus figuratív ábrázolás. A feltételezett külső valóság háromdimenziós illuzórikus ábrázolása.
A nonfiguratív, a belső valóságra vagy annak tradíciójára való referenciák és módszerek használata. Az ismeretek és a módszerek rendszerezése.
A természet utáni festés, tradíciói és lehetőségei, valós vagy vélt szükségszerűsége. A színes képalakítás lehetőségei a kortárs művészeti törekvésekben.
Nonfiguratív, absztrakt, nem figurális, a belső valóság,ábrázolási lehetőségei. A nem figurális festészeti hagyomány értelmezése, tanulmányozása. A módszerek, stílusok, technikák használata és értelmezése.
A félév során a hallgatók az eszközök, anyagok és technikák terén további személyes ismereteket, gyakorlatot szereznek. A grafikai műhelyben egyénre szabott folyamatos konzultáció mellett, saját vázlatok felhasználásával, technikailag egyre önállóbb alkotó munkát végeznek, kísérletezzenek.
A nyomtatásra alkalmas papírok, kartonok és egyéb nyomathordozók gyakorlatban történő

alkalmazásával szabályosan szignált sorozatokat készítenek.
A nyomtatott grafika területéhez kapcsolódó anyagok, eszközök, gépek biztonságos használata, az alapvető munkavédelmi szabályok betartása a gyakorlati munka fontos része.

Értékelés

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Évközben: folyamatos korrektúra, gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok órai bemutatása, értékelése. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek.
- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Tudomása van a festőmesterség legjelentősebb alkotóinak technikáinak, módszereiről. Összefüggéseiben értelmezi a különféle színes anyagok szerkezeti, térbeli, megjelenését (építettség, kiterjedés, mozgás stb.). Birtokában van a természetes és manipulált (pl. roncsolt) anyagmegjelenítési formák kreatív felhasználási lehetőségeinek. Képesség: A tantárgy célja, hogy a hallgató legyen képes az egyedi festészeti technikák bemutatásával olyan alkotói magatartás kialakítására, amely képes a különféle technikák tudatos alkalmazására. Képes a meghatározó mesterművek reprodukálása, és alkalmazására a saját kompozíciókban. Képes az alapvetően a színeken alapuló vizuális problémák elemzésével, a kompozíciós problémák megoldására. Az egyénre szabott színjellegű feladatokon keresztül törekszik a tudatosságra és a kreativitásra. Az anyagok vizuális megjelenésének használata az alkotófolyamatban, a szín a textúra, a faktúra-. és a plasztikai érték kölcsönhatásában.

Attitüd: Törekszik arra, hogy önállóan hozzon létre alkotásokat a festészet területén. Felelősség, autonómia: Képzettségének megfelelően közvetíti a festészet társadalmi szerepét értékeit.

Tudás: Átfogó ismeretekkel rendelkezik a grafika trületén végzett alkotói tevékenységek alapjául szolgáló folyamatokról és koncepciókról. Alapvető ismeretekkel rendelkezik a grafika elmeleteiről, történetéről, alapelveiről, stiluskorszakairól, és irányzatairól, fontosabb alkotásairól. Tájékozott a grafika terültén végzendő kutatás/forrásgyűjtés alapjáúl szolgáló módszerekről, megvalósítási irányokról, lehetőségekről. Képesség: Képes a grafika területén lévő alkotói gyakorlat során tudatos és kreatív munkára, rutin szakmai problémák azonosítására és megoldására. A tanulmányai során szerzett gyakorlati tapasztalatokra támaszkodva képes a tudásanyag analízisére, feldolgozására és gyakorlatának átadására, valamint képes a grafika területén kritikai hozzáállást érvényesíteni.

Attitüd: A gyakorlati munka révén betekintéssel rendelkezik a nyomtatott grafika technikáiba és a kortárs grafika helyzetébe, továbbá, – folyamatos konzultáció és technikai segítség

mellett – egyéni látásmódot tükröző grafikai sorozatokat készít. Képes a grafikai műhelyben történő önálló igényes munkára.
Egyre inkább megtalálja a számára megfelelő technikát, egyéni kifejezési módot, lehetőséget. A kifejezés érdekében tud önállóan eszközt, anyagot, méretet, technikát választani.
A klasszikus grafika eljárásain túl képes új megoldások keresésére.
Felelősség, autonómia: Az eszközök, anyagok és technikák széles skáláját megismeve és alkalmazva egyre inkább megtalálja a számára megfelelő egyéni kifejezési módot, lehetőséget. Képzettségének megfelelő szinten közvetítse a grafika társadalmi szerepét, értékeit.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

A képzőművészet iskolája I-II., Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1978.
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.
Johannes Itten: A színek művészete, Bp. Corvina, 1972.
René Berger: A festészet felfedezése I-II., Bp. Gondolat, 1984.
Kepes György: A látás nyelve, Bp. Gondolat, 1979.
Molnár Sándor: A festészet tanítása, Magyar Képzőművészeti Egyetem-Semmelweis Kiadó, Bp. 2008. Krejca, Ales: A művészi grafika technikái, Corvina Kiadó, Budapest 1986
Sárközi Róbert: Grafikai technikák A fametszettől, a szitanyomásig
Szenteczki Csaba: A nyomtatott grafika története és technikái, Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2003

TEMATIKA

RAJZI STÚDIUM IV. NA

BKA 2226

Nyíregyháza, 2022. 02. 07.

Tarnóczi József
mesteroktató

TEMATIKA

RAZI STÚDIUM IV.

Nappali

Tantárgy neve	Rajzi stúdium IV. (Alakrajz: figura, akt környezettel)
Tantárgy kódja	BKA 2226
Meghirdetés féléve	4
Kreditpont	6
Heti kontaktóraszám (elm.+gyak.)	0+4
Félévi követelmény	gyakorlati jegy
Előfeltétel (tantárgyi kód)	BKA 2125
Tantárgyfelelős neve	Horváth Kinga
Tantárgyfelelős tanszék kódja	VKI

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Tantárgyleírás:
Alakrajz: figura, akt környezettel. Akt: az emberi test szerkezeti- és arányrendszerén keresztül, a megismerés sajátos rajzi eszközökkel történő feldolgozása. Biztonságos, az összefüggéseket feltáró, a konstrukciót kiemelő rajztudás megszerzése. Az emberi test anatómiai szempontból nevezetes pontjainak értő, megformált megjelenítése.
Kompozíciós gyakorlatok (egész alak, akt és tér összefüggései, több figurából álló kompozíció tervezése). Önálló problémafelvetés látványépítéssel, a probléma rögzítése és feldolgozása a már előzőekben megismert módon. A kifejező elemek hatástényezőinek vizsgálata, elemzése a saját terveken, kompozíciókon.
Különböző ábrázolásmódok, ábrázolási konvenciók szabad alkalmazása a rajzi, képi kifejezés érdekében, különböző technikai eszközökkel (kréta, égetett rajzszén, tus, pác, akvarell, tempera), ill. új anyagok, technikák alkalmazása az adott rajzi, festészeti alkotási módon belül.
A szubjektum szerepe a használni kívánt anyagok, eszközök, nyelvi alapelemek kiválasztásában, az egyéniség, az egyéni előadásmód kérdései. Klasszikus és kortárs művészeti példák tanulmányozása, elemzése az érintett problémakör kapcsán, egyéni megoldások keresése, a tanulmányi szinten való túllépés érdekében.
Cél, a műtermi munka során eljutni a rajzi/festészeti megismerés, a megfigyelés elméleti tanulságainak magasabb szinten való működtetéséig; az egyszerű leképezéstől (imitatív szint) eljutni a képi elvonatkoztatás különböző fokozataiig (absztrakció).

Féléves tematika:

1. A félév követelményeinek ismertetése, anyag és eszközszükséglet. Ruhás egész figura rajza tónusosan (szén, pitt). H.F.: Egész figura tónusban festve (tempera: fehér fekete, szürkék).
2. Az akt. Az emberi test arányai, az emberi test szerkezet és funkció szempontjából. Mozdulatvázlatok aktról, a statika általános problémái a látszat utáni rajzban (kontraposzt). H.F.: Mozdulatvázlatok (kroki) emberi figuráról.

3. Mozgás és szerkezet, szerkezet és funkció. Szerkezeti elemzések emberi figuráról és csontvázról változatos anyaghasználattal az eszközök minőségére, tulajdonságaira fokozottan odafigyelve (grafit, pitt, tus, pác). Vonal és tónus együttes használata. H.F.: Szerkezeti elemzések és részlettanulmányok.
4. Az emberi test problematikusabb részletei – formaelemző tanulmányrajzok készítése élő modell (akt) alapján. Az emberi test anatómiai szempontból nevezetes pontjainak értő, megformált megjelenítése, sokrétű, változatos anyaghasználattal. H.F.: Részlettanulmányok az emberi testről.
5. Emberi figura különböző téri szituációkban (rövidülések, perspektivikus torzulások). A rálátás és a nézőpont különbségei. Fekvő akt formaértelmező rajza több nézőpontból, tónusban. H.F.: Fekvő figura tónusos rajza.
6. Fél akt (fél figura) tónusos rajza, a plaszticitás és a fény-árnyék viszonyok figyelembevételével, markáns tónushasználattal. H.F.: Akt rajz másolat készítése klasszikus mester munkája után a felhasznált vizuális nyelvi elemeket figyelembe véve.
7. Egész figura (akt), mint motívum a nagyléptékű térben – színes megoldás. Enteriőr és figura (akt) kapcsolata. A megvilágítás kérdései. Változatos anyaghasználat, vegyes technika. H. F.: Kollázsok készítése az órai munka alapján.
8. Mozdulatvázlatok (krokik) feldolgozásával tematikus, többfigurás kompozíció létrehozása - komponálási, tervezési gyakorlatok. H.F.: A vázlatok és tervek alapján nagyméretű színes megoldás készítése.
9. Barokkos jellegű beállítás (clair obscure) tónusos rajza (szén, pitt), erőteljes fény-árnyék kontraszt alkalmazásával (akt drapériával). A tónusrend, tónushierarchia tudatos használata. Előtér, középtér, háttér értékelése. H.F.: Parafrázis egy klasszikus műről hasonló szellemben.
10. Barokkos jellegű beállítás (clair obscure) színes feldolgozása (akvarell, gouache, tempera), erőteljes fény-árnyék kontraszt alkalmazásával. Szín és fény (megvilágítás), szín és árnyék kapcsolata, reflexek (lokál színek és valőrök használata). H.F.: Tér-rajzok figurával látvány után (lavírozott tus, pác).
11. Emberi figura (ruhás vagy akt) nagyméretű rajzolása - esetleg festése (a műtermi környezettel együtt) a vázlattól a kész „műig”, a feldolgozás teljes folyamatát figyelembe véve. H.F.: Egész alakos önarckép készítése tónusban.
12. Az előző alkalommal elkezdett munka folytatása és befejezése.
13. Kompozíciós gyakorlatok (egész alak, akt és tér összefüggései, több figurából álló kompozíció tervezése). Új anyagok, technikák alkalmazása az adott rajzi, festészeti feladaton belül.
14. Gyakorlati jegy megadása, értékelés**.**

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Évközben: folyamatos korrektúra, gyakorlati munkák értékelése, otthoni feladatok órai bemutatása, értékelése. /Otthoni feladatok: vázlatok, tervek.

- A félévi munkák bemutatása, prezentáció értékelése, gyakorlati jegy megadása

A félévközi ellenőrzések követelményei:

Tudás: Átfogó ismeretekkel rendelkezik a rajzi alakítás történetéről, az emberi figura, a tér és az emberi alak képi megjelenítésének hagyományos és újszerű formáiról, a rajzi megoldások festői és a grafikus előadásmódjairól, a komponálás törvényszerűségeiről.Tisztában van az egyedi rajz területén végzett folyamatokról és koncepciókról, a rajzi megjelenítés stiláris és kifejezésbeli lehetőségeivel. Képesség: Képes a kifejezés szempontjából fontos és kevésbé lényeges részleteket megjeleníteni, elkülöníteni (hangsúly, kiemelés, elhagyás), hangulatot, érzést, gondolatot kifejezni és mindehhez eszközt, anyagot, méretet választani.
Képes az elsajátított elméleti és gyakorlati ismereteket saját rajzi/képi megoldásaiban egyéni módon előadni, képviselni.
Attitűd: Képesek legyenek párbeszédet kialakítani egymás között, valamint kritikai észrevételeiket hasznosítani az alkalmankénti prezentációkon.
A megismert vizuális eszközöket kreatívan használja az egyedi rajz területén, változatos és anyagszerű megoldásokban gondolkozzon.
Felelősség, autonómia: Törekszik a problémakörhöz illeszkedő egyéni hangvételű önálló alkotások, egyedi rajzok létrehozására.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Házi feladatok elkészítése, órai anyag bemutatása. Prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

Barcsay Jenő: Művészeti anatómia, Bp., Corvina, 2008 (ISBN 9789631356991)
Barcsay Jenő: Ember és drapéria, Szentendre, Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1988 (ISBN 163 01 8807 4)
Kőnig Frigyes - Funták Gyula: Művészeti anatómia és geometria, Bp., Semmelweis Kiadó, 2005 (ISBN 9639214949)
Kőnig Frigyes: A művészeti anatómia alapjai, Bp., Cser Kiadó, 2013 (ISBN 978 963 278 293 5)
Kőnig Frigyes: Térábrázolás, Bp., Cser Kiadó, 2014 (ISBN 978 963 278 349 9)
Szalay Zoltán: A kockától az aktig, Bp., Kurucz Gábor, 1995 (ISBN 963 650 284 6)

Alapozó Vizuális Ismeretek tárgy online oktatása

A tárgy 14 egységre bontva.

Minden egység tartalmaz egy előadást, és egy projekt feladatot

1.hét - Bemutatkozás, követelmények összefoglalása, Vonalfajták, rajzi alapok
Előadás: Képekben gondolkodunk

Ősidők óta képekben gondolkodunk, egy valamikor látott látvány a tudatunkban rögzült képpé alakul át, és gondolatokat, asszociációkat indít el bennünk. Így születtek a jelképek, metaforák, sőt maga az írás is. A festészetet sokáig képírásnak, a szobrász-alkotásokat faragott képeknek nevezték. A technikai képalkotás (fotográfia, film, videó, PC) megjelenése azonban egy eróziós folyamatot indított el a képzőművészet hagyományos műfajaiban és funkcióiban, így annak megítélése mára nagyon ellentmondásossá vált. A képzőművészet, mint eszméket, gondolatokat kifejező külső forma, itt maradt köztünk, de mintha korunk a belső tartalmak, funkciók kiüresedése után nem tudna mit kezdeni vele. Magával a művészettel, ami így, jobb híján, funkcióját vesztett kereskedelmi termékké alakult át. **Piacosodott**, mint minden más materiális dolog e földön. Ma egy mű, ha nem eladható, nem nevezhető művészetnek, és az a művész, aki nem képes létrehozni eladható alkotásokat, szintén nem művész. **A művészet árucikk, amelyet a művészeti ipar mechanizmusai működtetnek.** Mindezek után jogos tehát a kérdés: mi van a mai műalkotásokban, amitől egyáltalán még művekként tekinthetünk rájuk.

A **KOMPOZÍCIÓ**

A képelemek összessége egységes hatást kelt.

Leonardo da Vinci - Mona Lisa, 1504

Hokusai - The great wave of Kanagawa, 1831

HOKUSAI

IN THE WELL OF THE GREAT WAVE OF KANAGAWA

HArmónia

Keith Haring - The marriage of heaven and hell, 1984

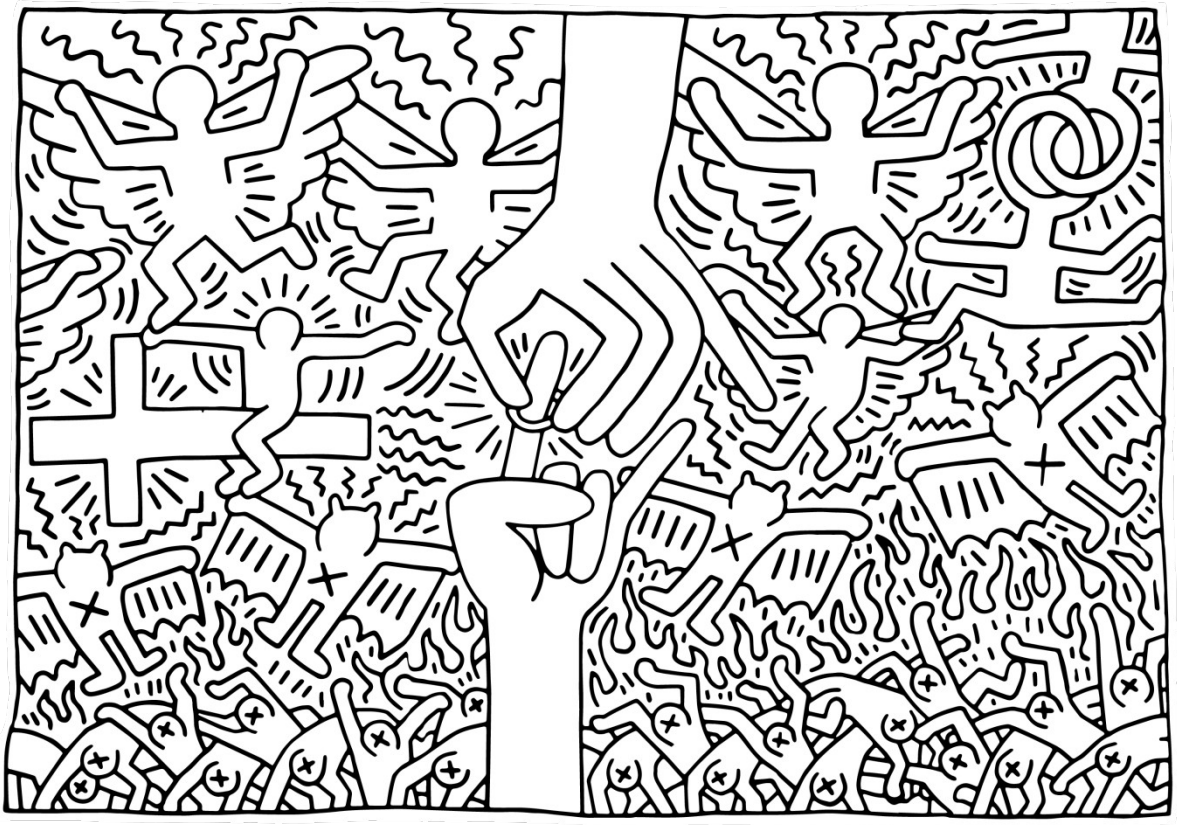

Fontos szerepet játszik, hogy az ábrázolt elemeket honnan szemléljük- a (nézőpont), mennyit látunk belőle (képkivágás), min nyugszik meg tekintetünk (fókusz).

Andrea Mantegna - Ceiling of the camera picta or camera degli sposi, 1470

Nézőpont

Andrea Mantegna - Halott Krisztus 1478

Raffaello - Az athéni iskola, 1509-1511, Stanza della Segnatura, Vatikán

Képet alkotó elemek:

VONAL- A vonal egy pont útja a képmezőn. Lehet vékony, vastag, egyenes, görbe, lehet valós vagy látszólagos vonal.

EGYENSÚLY- Egyensúly akkor áll elő, amikor a képelemeket úgy rendezzük el, hogy a képmezőben a súlyuk vagy erejük kiegyenlítődjön.

ARÁNY-nak nevezzük a képelemek egymáshoz való viszonyát (méret, mennyiség).

Az ESZKÖZHASZNÁLAT, a képelemek elrendezése **lendület, mozgás hatását kelti.**

Az **alak vagy folt** kétdimenziós kiterjedésű. Megjelenhet kontúrjával(vonal) vagy anélkül,lehet geometrikus vagy organikus jellegű.

Egy **színt** három tulajdonság határoz meg: színezet, színérték, színerősség.

Az **árnyalat** a sötétség és a világosság fokozatát jelenti. A legsötétebb fekete és a legvilágosabb fehér közötti skála. Lehet színérték vagy fekete-fehér tónus.

Minden fizikai dolog felületi jellemzője, mely a valóságban látható, tapintható. A kétdimenziós képmezőben a fentebb felsorolt eszközökkel megjeleníthető.

A forma három-dimenziós kiterjedésű. A két-dimenziós képmezőben a vonal- alak- szín- árnyalat segítségével megjeleníthető.

A tér a képmezőben az a látszólagos vagy valódi távolság, ami a képelemek között van.

ALAK, SZÍN, ÁRNYALAT,
TEXTÚRA,FELÜLET,FORMA,TÉR,ARÁNY,DINAMIKA,RITMUS,
ISMÉTLÉS

→Az eszközök (vonal, alak, stb.) valamely szabály szerinti ismétlése ritmust, mintát hoz létre.

A hangsúly a képelemek közötti különbségen van, a különbséget a képalkotó eszközök segítségével hozzuk létre.

KONTRASZT, KIEMELÉS, ILLÚZIÓ(TÉRI, FORMAI)

PROJEKTFELADAT: Óriás méretű papíron szénnel, zsírkrétával,filctollakkal motorikus mozgású vonalrendszerek létrehozása. Kétkezes, ill. lábra rögzített megoldásokkal- HEATHER HANSON perfermance művész munkássága bemutatásával

2. hét- Egyszerű vonalkompozíciók

Az absztrakció

Az imitáció és absztrakció fogalmát a képzőművészetek területén belül a modell és a mű viszonyában is értelmezhetjük. Az imitáció esetében a modell

és a mű azonosak, hiszen az imitáció célja éppen a modell valósághű utánzása. Portrék, tájképek, csendéletek, klasszikus görög szobrok, hiperrealista alkotások ezrei készültek e metódus mentén.

Az absztrakció esetében a mű és a modell nem azonosak, hiszen az elvonatkoztatás lényege éppen az, hogy a modell látványa, képi vetülete egy másik képi vetületté, művé alakul.

Rengeteg példa hozható erre is. Pl. a XX. század első felének absztrakt művészetéből kiemelhető pl. Constantin Brancusi „Tanulmány Mademoiselle Pogány arcképéhez” című szobra, vagy Georges Braque”Leány gitárral” című kubista festménye. Mindkét esetben a mű formailag nagyon különbözik a modelltől, de mindkét estben a vizuális jelenség lett egy másik vizuális jelenséggé absztrahálva.

Míg az imitáció esetében a mű modellje mindig vizuális jelenség, addig az absztrakció esetében a modell lehet elvont fogalmi tartalom is. Jó példa erre az allegória. A barokk időszakban igencsak kedvelt műfaj lényege, hogy elvont fogalmi tartalmakat jelenítettek meg szimbolikus, allegórikus képi formában. Pl Simon Vouet „Gazdagság” című képén egy szárnyas, babérkoszorús nőalak két kis puttóval enyeleg, drága edények, gyöngysorok ékszerek között. Anyagi gazdagság, anyaság gazdagsága, esetleg dicsőség gazdagsága válik képi látvánnyá.

A közelmúlt művészetében is gyakoriak az elvont fogalmak.

Olafur Eliasson dán-izlandi művész 1993-ban bemutatott alkotása a „Beauty”, teljesen elsötétített teremben egy lassan kavargó ködszerű anyagszíneit változtatva gomolyog, mint egy északi fény. A szürreális és reális határán mozog látomásszerű alkotása, láthatóan képszerűen jeleníti meg a szépség elvont fogalmát.

Antony Caro angol szobrász 1962-ben készült műve a „Kora reggel”, vagy a”Kelet” színesre festett acélkonstrukciók formájában próbálja megjeleníteni a címként használt elvont fogalmakat.

Nem pontosan ezeket a munkákat láthatjuk itt, de a stílust érzékeltetni ezek is jó példák.

Imitáció és absztrakció az építészetben

Az imitáció értelmezésünk szerint a MEGFIGYELT JELENSÉG KÜLSŐ FORMÁINAK UTÁNZÁSA, azaz nincs meghatározó formai különbség az imitáció tárgya és eredménye között. Az építészetben érvényes lehet az egész épületre, vagy csak részformákra vonatkoztatva. Ritka a tiszta imitáció, amely híven utánoz egy formát anélkül, hogy annak belső tartalmát közvetítené. Ha egy forma mögött nincsen tartalom, a forma üressé, értéktelenné, szellemtelenné válik. A szellemi kiüresedés

az anyagiasság, az anyagias gondolkodás megerősödésének jele és következménye. (Nem véletlen, a XIX. XX. századi építészetben az imitáció gyakoribb, mint korábban bármikor.)→ USA, MARGATE város 1882, 20 m magas, elefánt formájú épület. Ugyanígy épültek liba, cipő, bevásárló kosár vagy „hot-dog"- formájú épületek. Ezek, a gyermekded építmények, nagyméretű díszletek nem tekinthetők értékesnek az építészet szempontjából.

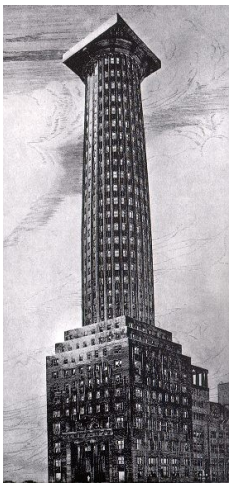

De mi van, ha neves építészek is elkövetnek hasonló bakikat? Adolf Loos 1922-ben gigantikus dór oszlopot formázó épületet tervezett hatalmas posztamensen a Chicago Tribune újsága számára. Az archaikus görög-világ dór építészet lényegi tartalmát szerette volna megjeleníteni egy 31 emeletes torony formájában. A cél a forma megismétlése volt. A hatalmas sztár építész Frank O. Gehry által tervezett Chiat/Day reklámügynökség 1991-ben megépült székháza is hasonló megítélés alá esik. Az épület középső, bejárati része egy hatalmas távcső, melynek szárai között lehet behajtani a földalatti parkolóba, a szárakban pedig tárgyaló termek vannak.

Felmerül a kérdés, mi különbözteti meg ezt az épületet a Lucy elefánttól, kacsa, vagy hot-dog - formájú épületektől? Lényegében semmi.

Az egész épületre vonatkoztatott imitáció ostobaság, vagy cinizmus.

Vagy ha csak részformáról van szó? Felfogható, mint egy dekoráció, vagy ornamentika? E kettő megszokottan gyakran alkalmazza az imitáció eszközét. A részformák imitációjára példa az akantuszleveleket imitáló korinthoszi oszlopfő is, melynek megszületését Vitriviusz meséli el.(Egyiptomi papirusz vagy lótuszvirágos oszlopfők, Konarakban a Napisten kerekei…) Általában elmondható, hogy az építészetben a tiszta imitáció igen ritka, mert részei mindig többek, mint puszta formák, mindig kell, legyen valamilyen többlettartalmuk, legkézenfekvőbben rendeltetésük. A rendeltetés pedig befolyásolja a formát, azaz absztrahálja.

Az abszrtakció a képzőművészetek esetében azt jelenti, hogy vizuális jelenséget vagy fogalmi tartalmat lényegítünk egy új képi tartalommá.

Az építészet eleve két ősformából - archetípusból- indul ki. Ezek a HEGY és a BARLANG. Ezek a tér-tömeg viszony két végletét jelentik, hiszen a hegy nem más, mint tömeg, tér nélkül. A barlang pedig tér, tömeg nélkül. Az építészet kezdeti szakaszaiban tumuluszok, zikkuratok, piramisok, sztúpák épültek az ősminták absztrakciójaként. (Newgrange, Barnenez, Gavrinis halomsírjai.)

De ugyanez az ősminta a formai előképe az egyiptomi sírkamráknak, Műkénében az Átreusz kincsesháznak, vagy a máltai Hal Saflieni hüpogeumnak.

Azért vált e két természeti forma ősmintává, mert e kettőhöz fűződik leggyakrabban a szent hely fogalma. A hegy átvitt értelemben közel van az égiekhez, a hegy az a hely, ahol az istenek laknak. Itt jöhet létre kapcsolat az evilág és túlvilág között. Másrészt a barlang is szent hely volt. Altamira, Niaux, Lascaux, Pech– Merle, Rouffgnac, stb a paleotikum idején nem emberi lakhely volt. A festett részek a bejárattól igen messze találhatók, sokszor csak nagy nehézségek árán elérhető helyen, magasan. Ezek inkább egy-egy törzs, élő emlékezetei voltak, ahol a képek idézték meg a törzs történeteit, legendáit. Ezen a helyen történhettek a felnőtté avatások, többek közt megtanították nekik törzsük történetét. Másrészt a barlangok igen gyakran temetkezési helyek is voltak. Ez is transzcendens tartalom, élet és halál kapcsolatának szent helye.

A XX, században a vasbeton megjelenésével és általában az új építőanyagokkal és szerkezetekkel ugrásszerűen megnőtt a az építészet lehetősége. Egyre gyakrabban tűnnek fel olyan építészeti művek, melyek kifejezetten valamely képi forma absztrakciói. Ezek a képi formák mintegy előképei, szellemi tartalmukat tekintve meghatározói az építészeti műnek. Az építész a az előkép tartalmát meghatározónak érzi műve kapcsán. Fontos megérteni az ok-okozat, cél-eszköz viszonyokat. Az előkép, mint forma nem célja az absztrakciónak, hanem eszköze. Az absztrakció célja az előképben rejlő, belső, lényegi tartalmak képi megjelenítése.

Eero Saarinen finn származású amerikai építésznek a New York-i Kennedy repülőtéren 1962-ben megépült TWA terminálja elvonatkoztatott madár formájú, a madár absztrakciója. A repülés, a szárnyalás könnyedségét akarta épületté formálni, ennek eszköze volt a madár formai absztrahálása.

Jorn Utzon dán építésztervezte a Sidneyben 1973-ban elkészült operaházat. A tengeröböl partján álló épület előképe a vitorlás hajó. Maga az épület nem akar a vitorlások konkrét mása lenni, csupán absztrakt formák segítségével szeretné felidézni a hely szellemét, és múltját. Tervezéskor véletlenül akadt kezébe egy képeslap az öböllel. A szerkezet tetemes költségtöbblettel járt.

A harmadik példaként Santiago Calatrava spanyol építész tervezte a liony Saint-Exupery repülőtér vasútállomását, 1994.ben. A főépület előképe egy éppen földre ereszkedő madár. Calatrava absztrakt szoborként meg is mintázta. A madár könnyedsége, a perülés itt is könnyen kapcsolható a repülőtér fogalmához. Mindhárom esetben a belső, lényegi tartalom ad értéket a formának, a tartalom teszi szellemileg értékessé a műveket. Ennek éppen ellentéte a szellemtelen, tartalmatlan imitáció, amikor a forma a cél és a tartalom mellékes.

A formálás felfokozott vágya érthető reakció az üzleti alapon tömegesen épített formaszegény épületek ellen. A jelenkor építészetelméletének egyik kedvenc példája a „morf” építészet. Legáltalánosabb a biomorf jelző használata, amely a biológiai, mikrobiológiai formák absztrakciójára

utal. Ezen belül felbukkan a zoomorf, mint állati formák absztrakciója, a rizomorf a gyöktörzsekhez, rizomákhoz való hasonlóság jelzésére. Van ezen kívül geomorf formaképzés, mely a földfelszín formáira utal. Általánosságban a „morf" építészetre a szabadon kezelt görbült felületekkel képzett, térbeli alakzatok jellemzőek. Tömegképzésében lényegileg mellőzi a sík-felületeket, belső tereinek formálásában emlékeztet a barlangok, járatok, belső szervek üregeire. Nincsenek élek, sarkok, szögek, folyamatos áramlás van: a formák és térhatárok egymásba olvadó lüktetése. A „morf" építészet formái többnyire önkényes formák. Formák a forma kedvéért, formák az esztétikum bűvöletében. A „morf" irányzat fő érve az újszerűség, és ez valóban a korszellem megnyilatkozása. A korszellem értelmezésében az újdonság, az egyediség önmagában érték. függetlenül a hagyományos értékszemlélet kritériumaitól. A „morf irányzat új műfajt hoz létre, valahol az építészet, a szobrászat és a grafika határvidékén. Ez pedig ab ovo újfajta esztétikai minőség megjelenését jelenti. Ez az irányzat az esztétika kedvéért roppant áldozatokat hoz. A megépíthetőség, a szerkezetek iszonyú költségessé válnak, ha egyáltalán lehetségesek. A funkcionalitás is háttérbe szorul, hiszen az eleve speciális, egyedi térrendszerek kedvéért sokszor le kell mondania az egyszerű, mindennapi használhatóságról.

Cook, Kunsthaus, Graz, 2003

Feladat: természeti formák tanulmányozásából, készítsenek épülettervet, konkrét funkcióra.

A képzőművészet allegóriáihoz hasonlatosan lehetséges-e építészeti eszközökkel megjeleníteni a hatalmat, erőt, vagy éppen a nyitottságot, lehetséges-e megformálni fogalmi tartalmakat? Közelítsünk a formák felől.

A fal, egyrészt tartószerkezet, másrészt felfogható elválasztásnak, megkülönböztetésnek. A kapu praktikusan ki-be járás szimbóluma, de felfogható összekötés szimbólumaként is. A torony például, felfogható gyakorlatias építményként, ahonnan messze ellátni, messzire elhallatszik a harangszó, de felfogható ég és föld közötti kapcsolatként, világtengelyként (axis mundi) .

Közelíthetünk a tartalmak felől is. A szent hely kifejezésének konkrét formája a templom. Felidéződik általa a szakrális tartalom. Az erő kifejezésének konkrét formája a vár. A magyar „erőd” vagy „erősség” szó magában foglalja a tartalmat is. (kisgyermekek rajzai) Léteznek erődtemplomok Erdélyben, ahol a két funkció összeolvad. Berethalom-pl.

Projektfeladat: Egyvonalas rajz, a ceruza, toll felemelése nélkül, folyamatos vonalú kompozíció létrehozása szabad választású témával. Mint pl „Ágyam visszahúz” című párnás, drapériás rajz, vagy csendéletek, állatok stb. Kiindulópont- Adam Riches rajzai

3.hét - Tónusfajták, a tónusos rajz alapjai

A tantárgy története

A céhes idők elit oktatása.

→A vizuál- pedagógia kezdetben egyszerű beavató, utánoztató, modellkövető tanítást jelentett. A mester, a művészeti termelő műhely, a festő, szobrász, iparművész céh kiválasztotta a tehetségeket, és hagyta, hogy maguktól megtanulják a szakmát. " Aki festő akar lenni, annak természettől fogva rátermettnek kell lennie!"

Dürer először másoltat, amíg "a keze megügyesedik ", aztán megtanítja megfigyelni az emberi test arányait. Ezután jöhet a tónusozás, majd a perspektíva.

Leonardo először a perspektíva szabályait tanítja meg a növendékkel, majd a "dolgok arányait" , ezután másolás következik, végül természet után rajzoltat. A biztosan rajzoló növendék tanulmányokat végez különböző mesterek művei nyomán, amik már nem egyszerűen másolatok, hanem a saját formanyelv kialakítását célozzák. Mindezek a tanulmányok azonban a gyermekkori rajzfejlődés lezárulása után következnek.— Az a támadás tehát, ami a reneszánsz rajzpedagógia ellen megindult egy időben, (szétrombolja a gyermekkori rajzfejlődést, sablonosít, stb.) enyhe csúsztatás. — Az ábrázolási konvenciók egyébként pl. Leonardo művészetszemléletében egyáltalán nem foglalnak el olyan kitüntetett helyet, mint ahogy azt a reneszánsz perspektívát támadók beállítják. A Trattato 944 pontjának jó része egészen mással foglalkozik**. A rajztanítás egyrészt tehát a festőcéh számára nevelt szakembereket, emellett az iparosok mintarajzot tanultak, a katonának szánt nemesek pedig szinte kizárólag látvány utáni és térképészeti rajzot.** Abban mindhárom képzési terület közös volt, hogy **csak a tehetséges gyerekkel foglalkozott.** A rajzi fejlődés útját magától bejáró gyereket a realisztikus élményrajz világából elvezették az absztrakció ikonikus vagy pl. Piero della

Francesca - féle világába. Az oktatáshoz kapcsolódó nevelés **beavató jellegű** volt, amely mintegy kiegészítette a szakmai felkészítést, és főleg a családban történt. A düreri, leonardói nevelési próbálkozások arra törekszenek, hogy a köznapi értelemben jól nevelt gyereket a köznapiság világából ennek értékrendjétől a művészet sajátos világába, sajátos értékrendjéhez vezessék el.

Az ipari forradalommal tömeges igény kezdett mutatkozni jól rajzoló iparosok, mérnökök, (és persze tüzértisztek) iránt. Abban a pillanatban azonban, amint bizonytalan térszemléletű gyerekeket is be kellett vonni az oktatásba, és nem csak néhány tanonc vette körül a mestert, megbukott az utánoztató tanítás. A kor a gyermeket miniatűr felnőttnek tekinti, első reakciója tehát, hogy megpróbál módszertani hidat építeni a gyermeki és a felnőtt rajz közé.

Geometrikus segédábrák

Geometrikus ábrákat rajzoltatnak, ami egyre közelebb jut a látványszerű ábrázoláshoz.

Kísérleteznek, míg ki nem alakul a klasszikus, technika. Előbb sormintázás, díszítgető rajzolás, majd a legegyszerűbb formák látvány utáni rajzából indítva megtanítani a gyerekeket az ábrázolási konvenciók nyelvére.

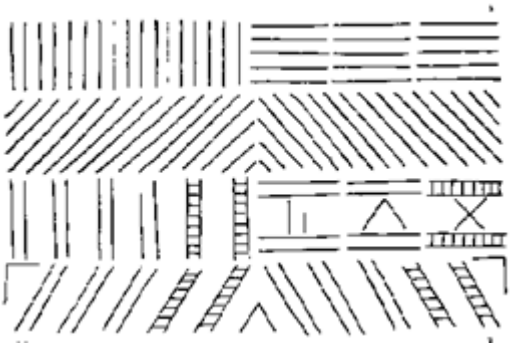

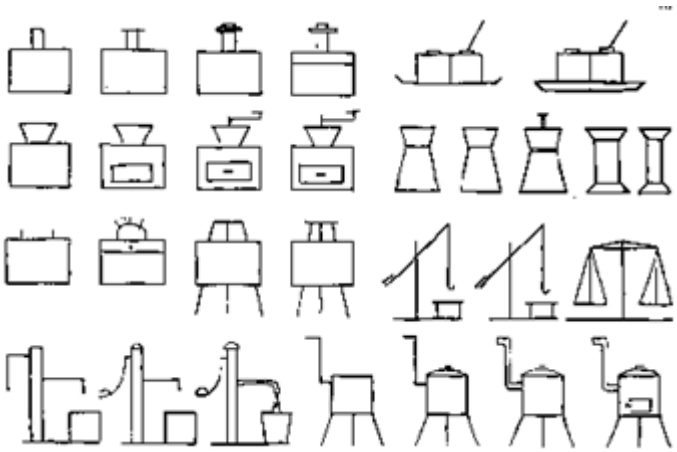

Ez elvileg működőképes rendszer volt, és ha a tanító jól tudott rajzolni, akkor a gyerekek egy részénél be is vált. Minden osztályban akadt néhány jól rajzoló gyerek, a többiek valahogy elvoltak. Ha a tanítónak voltak rásegítő technikái, valamivel jobb lett az arány.

Az élményvezérelt rajztól a látvány utáni rajzig.

Nagyon hamar kiderül azonban, arra hogy a két funkció ellentmond egymásnak. **Minél pontosabban rajzol látvány után a gyerek, annál inkább elveszti formái kifejező erejét.** A művészjelölteknél ez nem okoz túl nagy bajt, egyetemi tanulmányaik során újra előhívják magukból ezeket a nyelvi elemeket.

A döntő többség azonban nem jut el idáig. Számára a rajzolás megszűnik az önkifejezés, a képi-fogalmi gondolkodás eszközeként szolgálni, marad a látványrögzítő segédeszköz funkciója. Ugyanis az a bizonyos bevezetés a művészi formanyelv rejtelmeibe eléggé problematikus. A kisgyermekkor erőteljes kifejezési formája, ennek elemei a romantikus, klasszicista, ill. historizáló festészetben már annyira átszűrten, feldolgozottan jelennek meg, hogy ezek nem válhatnak a kisiskolás gyermek nyelvének elemeivé.

A XX. sz. elejére tisztázódott, hogy a gyerek nem miniatűr felnőtt, személyiségfejlődésének megvan a maga sajátos ökológiája, nem ezen az úton tanul meg rajzolni. Magyarországon Kőrösi Ferenc vázolta fel az új pedagógiai, didaktikai alapokat. Kifejti, hogy a gyereknek nem a legegyszerűbb tárgyak ábrázolása megy a legkönnyebben, hanem a leggyakrabban látottaké, amikről szilárd belső képe alakult ki, illetve amikhez erős élményei tapadnak. Azt mondja: a gyerekek életkori érettségi szintjét meg lehet ugyan határozni, de erre nem lehet tanmenetet építeni, mert ez csak **egy átlag**, az azonos osztályokban tanuló gyerekek készségei egészen eltérőek. Kőrösi munkájából egy fura, korai rogersi vizuálpedagógia bontakozik ki:

99. ábra.

A Kőrösi szerint a gyermeket nem kell megtanítani az elemi lépésekre, hisz azokon már jóval messzebb jár.

..a gyermeknek a rajzolásban nem az a könnyű, ami nekünk, felnőtteknek egyszerűnek tűnik. Az egyenes vonal ábrázolása a gyermeknek sokkal nagyobb fáradságába kerül, mint az ember, vagy állat alakjának a rajzolása. Ez utóbbiakat ugyanis egyszerű, szimbolikus vonásokkal veti a papírra, anélkül, hogy akár képzelőerejét, akár az ábrázolást - eszközlő kezét általuk kimerítené, ellenben például az egyenes vonal meghúzásának tartama alatt képzelete állandó kényszert gyakorol az ábrázolást eszközlő kezére, s így a gyermek hamar kifárad. **...A javítást a tanító sohasem a gyermek rajzán végezze, hanem annak képzeletvilágában.**

A rajztanításnak akkor kell kezdődnie, amikor a gyerek már maga is problémásnak érzi ezt az ábrázoló tevékenységet.

132. ábra.

133. ábra.

B Ha mesét mondanak a gyereknek, az bizony megrajzolja.

"... az ábrázolással a gyermek a tárgynak képzeletében élő fogalmi képét nyújtja. Ez a kép semmi esetre sem lehet hamis, vagy éppenséggel rossz, legfeljebb hiányosnak minősíthető és kiépítésre, tökéletesítésre szorul. Vajon most már a tanító várja be szép lassan, amíg minden gyerek önmagától rájön annak szükségszerűségére, hogy primitív képét kiegészítse, tökéletesítse? Nem várhat, mert maguk a gyerekek kényszerítik őt, tehetségük különböző megnyilvánulásai folytán didaktikus állásfoglalásra. A jó rajzolók várják a tanító helyeslését, a gyengék pedig útmutatásait, támogatását."

Milyen támogatást adjon a tanító?

A valóságban is ilyen kerek és kövér a test? Honnét indulnak ki a karok? (Javítás a konstrukcióra való utalás által.)

A karok csak egyszerű vonásoknak látszanak? Nincs neki jobb és bal oldala, egy bizonyos szélessége? Hát a lábaknak? Minden végtagnak van egy jobb és bal oldala, tehát szélessége, itt azonban nem látszik.

Meddig érnek a kinyujtott karjaid? (Arányok meglátására való utalás.) Nézz utána, hogy vajjon a te emberkédnél is így van-e? (Javítás a funkcióra való utalás által.)

Nem tud-e a te emberkéd mozogni, valamit cselekedni? A karjai egészen merevek. Nálad is így van ez? Hajlítsd be a karodat és lábadat! (A természetre való utalás.) Rajzolj embereket, akik valamit tesznek!

Így már jól van. Rajzolj embereket, akik sétálnak! (A feladat képezi a homloknézettől való átmenetet az oldalnézetbe.)

Ezeknek az embereknek látszik a könyökük, de nem látszik a térdük. Rajzolj futó gyermekeket!

Ez már igen jól sikerült. Most már rajzolhatunk mindenféle mozgó alakokat.

3/a ábra.

Ebből a tényből kifolyólag keletkeztek a multban a táblai előrajzok, melyeket a gyermekek mechanikusan utána rajzoltak, amelyek azonban eredményhez nem vezettek. Ma már tud-

Az élményvezérelt rajztól a látvány utáni rajzig. Alsó fok: séma, vázlat. Középfok: szerkesztési forma Felsőfok: megjelenés-szerű ábrázolás.

" ...nem az ábrázolandó tárgyakat kell ábrázolásuk nehézségi fokozata alapján bizonyos sorozatos szisztémába hoznunk, hanem ezek a sorozatok a gyermekek különböző képességei által **önmaguktól** adódnak egy tárgy ábrázolásának a keretein belül. "

A gyerek fokozatosan átvitte az emlékezetből leíró rajzolást látvány utáni rajzolásba.

Kőrösi a kisgyermekkori rajz sémáit igyekszik egyre arányosabbakká, részletgazdagabbakká formálni, majd maga is rátér az ábrázolási konvenciókra, amihez ekkoriban Haranghy kínált didaktikai segítséget.

Azonban ezeket az ábrázolási konvenciókat, az axonometriát, a perspektívát, illetve a látvány utáni rajzot igen jó rajzkészségű tanárok tanították jóval bizonytalanabbul tájékozódó gyerekeknek. A Haranghy módszert kritikátlanul alkalmazó tanárok csak a tehetséges gyerekekkel boldogultak. Egy átlag osztály igényeihez képest túl nagy lépcsőket vettek, hiányzott a folyamat finom felbontása. A jó rajzkészségű gyerekek a kezdeti nehézségek után nagy kedvvel dolgoztak, teret varázsolni a síkra, az valami világteremtés, de a gyengébbek csak homályos, foltszerű látással botladoztak mögöttük. .

Ezzel a programmal már lehetővé vált az iskolaérett gyerekek rávezetése a pontos látvány utáni rajzra. Problematikussá ott vált a helyzet, amikor:

A gyerekek kezében fotók ezrei kezdtek forogni, képes folyóiratok, könyvek, tömegével készültek a családi emlékképek. Egyrészt hamarabb kiépült a gyerek kritikai érzéke, másrészt mérséklődött a motiváció, de jó lenne, ha én is ilyet tudnék csinálni. A rajzolás világteremtő mítosza erejét veszítette.

Iskola éretlen gyerekek is bekerültek az iskolába, akik nem járták végig a rajzfejlődés szokásos útját. Gátolt rajztevékenységükre nem lehetett alapozni.

Az avantgard és a gyermekrajz

Közben azonban a művészetben is történt valami. Az expresszionizmus felfedezi, az avantgard pedig szinte teljes leltárát adja a kisgyermek nyelvi jellegzetességeinek, összekapcsolva ezeket az emberi tudat törzsfejlődésével.

“Tizenhat éves koromra úgy rajzoltam, mint Raffaello, de egy élet kellett hozzá hogy úgy tudjak rajzolni mint egy gyerek!" - mondja Picasso, és ez a felismerés lassan áthangolja az iskolai vizuál- pedagógiát is. Logikusan következett az újabb korszak. **Ha a**

gyerekeknek jó rajzeszközöket adnak, erős színű akvarellt, vagy tust, és olyan környezetet teremtenek, amelyben szabadon kifejezhetik magukat, nagy kedvvel dolgoznak, és többségük olyan képeket fest, amiken felfedezhetők az avantgard formaproblémái. Ráadásul ezek a képek nagyon fontosak élményeik feldolgozásában. Egyfajta lelki egészségvédő szerepét játsszák. **Az élmények szokásos feldolgozása a mozgásos újrajátszás, majd a rajzolás.** (Gerő Zsuzsa, Mérei kutatták)

Egyetlen bökkenő volt, **a nyolc- tízedik év körül az elraktározott vizuális képekről leválnak az addig hozzájuk tapadó élménymaradványok, a képzettársítás egyre inkább formális szempontok alapján történik. Képei elveszítik korábbi fűtöttségüket.** Az iskola erre három stratégiával reagált.

Alkotásközpontú oktatás

- A tizedik év körül elfeledtették vele korábbi rajztechnikáját, jöhettek az ábrázolási konvenciók, körülbelül az előzőekben bemutatott hatékonysággal.

- Konzerválták a nyolc éves kori technikát. Amikor próbálkozott egyre pontosabban rajzolni a környező tárgyi világot, elővették korábbi rajzait. "Nézd csak ezekben milyen erő van! Fess nyugodtan torz alakokat!" Megnyílnak az első gyermekrajz kiállítások, kialakulnak a rendszeres bemutatók. Ezeken a kiállításokon, bemutatókon mindig akadnak fantasztikusan érdekes, érzékeny munkák, a többségről azonban sajnos ez nem mondható el. A versenyeztetés gyakorlata ugyanis hamar oda vezet, hogy kialakul a **rajztanárok ízlésén átszűrt**, úgynevezett másodlagos gyermekrajz stílus. Az azonos helyről érkező rajzokon erőteljesen érződik, hogy a műhelyvezető milyen szinten, és melyik változatát alakította ki gyermekei között ennek a stílusnak. Hogy mégis legyen valami változatosság, egyre újabb **technikákat** tanítottak a gyerekeknek. Erős egyéniségű nevelők szinte az egész osztályt meg tudták nyerni ennek a munkának, és minden gyerekmunkában találtak valami értéket, általában azonban kialakult a versenyhierarchia, *voltak a sikeres gyerekek, akiket lehetett indítani a versenyeken, és a szürke többség.* Néhány naiv festőnek életre szóló programot adott, a konzerváló jelleg azonban gátjává vált a képzőművész pályára készülő gyerekek fejlődésének. Állandó problémát okozott az ábrázolási konvenciók tanítása. Több megoldási lehetőség kínálkozott**. Ketté lehetett osztani a rajzórákat egy rajzstúdiumra, és egy alkotó műhelymunkára, vagy egyszerűen el lehetett tekinteni a látvány utáni tanulmányoktól, mondván:** akinek erre szüksége van, majd megtanulja a szakkörön. Ez a

második stratégia igen sikeresnek tűnt, a humán értelmiség, a művészeti világ örömmel fogadta a paradigmaváltást, az őszinte gyermeki beszéd megjelenését az iskola falai között. Érdekes módon azonban épp a legsikeresebb gyermek- alkotókat fogadta fura, hűvös közöny. Sartre foglalkozik önéletrajzában (Szavak) a felnőttek felé produkáló gyermekre leselkedő veszélyekkel.

Formanyelvi tanulmányok, a tanulók sajátos igényeihez alkalmazkodó stratégiák

- A harmadik stratégia megpróbálta elkerülni ezt a csapdát. Nem látvány utáni feladatok, hanem elvont formaproblémák köré szervezte az órákat, ezeket pedig az avantgard nyelvéből származtatta. Az ábrázolási konvenciók is csak mint formaproblémák kerültek elő. Nem tűzött ki kötelezően teljesítendő megoldási szinteket. Ez a stratégia már 100 %-os eredményeket tudott produkálni a munka aktivitását, a motiváltságot tekintve. A gyerekek bátran dolgoztak, kreatívak voltak, élvezték a dolgot, a rajztanárok elkezdtek megszabadulni az osztályzás kényszerétől, úgy tűnt, az avantgárdból lepárolt vizuális műveltséganyag önmagában is elég a gyermekek motivációjához. Csak épp senki nem értette igazán, mire jó mindez. A vizuálpedagógiával kapcsolatban ekkor már egészen konkrét elvárások fogalmazódtak meg, amiknek a rajztanítás látszólag nem tett eleget. A műegyetemi tanárok szemére vetették: nem tanítja meg a gyerekeket a térábrázolás alapjaira sem. Egyes pszichológusok szintén kritikus hangokat ütöttek meg. Az alkotáshoz fel kell kelteni a gyermek közlési vágyát. Kialakultak az "érzékenyítő" technikák. Gerevich József úgy tapasztalta, hogy az ilyen foglalkozások után megnő a betegcsoportokon belül az öngyilkossági kísérletek száma.

Mi tagadás, a rajztanár egy bizonyos szemlélet szerint a gyermekek megrontójának tűnhetett, hisz majd minden gyerekkel megkóstoltatja az alkotás ízét, de ezzel felnőtt életükben kevés kapcsolatuk marad. A tantárgy mindhárom kibontakozási kísérlete hordozott kudarcos elemeket.

Vizuális kommunikáció

Ekkor hívták segítségül a vizuálpedagógusok a kommunikációelméletet. Rámutattak: információink túlnyomó részét képi úton szerezzük, azok értelmezése nem képzelhető el "látásnevelés" nélkül. (Itt persze az újdonász hevület megint csak túlzásokra ragadtatta magát, a könyvolvasást is vizuális ismeretszerzésként értékelte. Az információelmélet, majd a kommunikációelmélet elemeit kezdték bevinni az órákra. Ezzel az órák, illetve az órák egy része kissé tantárgyszerűbbé vált. Megindult az eddig egységes tantárgy felbomlása kézműves mesterség, vizuális kommunikáció, környezetkultúra, stb. tárgyakra. Az óramutató körbe ért, a rajz ismét csak szabályos tantárggyá vált.

Ezeket az eltérő módszereket a vizuálpedagógusok természetesen vizuális modellekben is megfogalmazták.

A festői mesterséget oktató hagyományos, mintakövető módszer a lineáris modellben fejezhető ki. Az egyszerű ismeretekre egyre bonyolultabbak épülnek. **Az alkotva tanító módszer a spiralitás elvére épül.** /Lásd pl. Soltra Elemér: A rajz tanítása TK 1982 117. o./ Az egyes problémák egyre magasabb szinten térnek vissza.

Szabados Árpád táguló gömbfelületekről beszél. Művészet (78/9. 9.o)

Néhány évnek nyilván el kell telni, míg az új irány is feltárja belső problémáit. A számítástechnika tanításának kezdeti botladozásai már jeleznek néhány gondot. Eleinte kevés az eszköz. Van néhány gép, a gyerekek egy része dolgozik rajza, a többi a füzetben gyakorolja a DOS-t. El kell dönteni, hogy felhasználói programok kezeléséhez szeretnénk szoktatni a gyerekeket, vagy programfejlesztő matematikusokat képezünk. Ez két külön feladat. A vizuális kommunikációt tekintve igencsak hasonló a helyzet. El kell dönteni, mire készítjük fel a gyereket. Egy autófényezőnek, vagy egy nyomdai szerkesztőnek persze igen alapos színtani jártasságra kell szert tennie, a reklámgrafikusnak igen mély forma és színkultúrával kell rendelkeznie, de ezek speciális, fakultációra való feladatok.

Az új vizuálpedagógia tantárgy tervezésénél nagyon fontos lenne ennek a rétegezettségnek, azaz a hagyományos törzs és kiegészítő anyag rendszerének kidolgozása. Az órákat úgy kell felépíteni, hogy a kevés eszköz / video kamera, fényképezőgép/ ne tegye passzív befogadóvá, vagy csoportmunkában hallgatag résztvevővé a gyerekeket. (Lásd didaktikai alapvetés.)

Eredményessége részben attól függ, milyen mély rétegekből merítenek a programfejlesztők, és persze attól, hogyan tud programjuk az iskola helyi nevelési rendszerébe beilleszkedni.

Eddig látszólag a tantárgy történetét tekintettem át, valójában azonban csupán a kísérletező iskolák szűk körét.

Leonardo módszerei soha nem mentek át a pedagógiai gyakorlatba. Amikor az avantgard heves támadásokat indít a reneszánsz perspektíva ellen, nem tudják, hogy a Trattatóban Leonardo részletesen foglalkozik az impresszionizmus és expresszionizmus színtani alapjaival, sőt bizonyos pontokon a szürrealizmusra is utal.
Kőrösi 1928-as programja még a mai napig sem hatolt le mindenütt az iskolai képzésbe, saját korában nem sok vizet zavart, még én is a kis ornamenseken tanultam rajzolgatni elsős koromban, néhány hete pedig pálcikaemberek sémarajzának kialakítását figyelhettem meg egy negyedikes osztályban tartott órán. A "gyermekművészet" - kibontakozását segítő programok idején az iskolák zömében halványan, ritkásan satírozott merev kis zsírkréta rajzok születtek, a "jobb helyek" többségén modulokat tanítottak a gyerekeknek, utánoztató technikával. Igazán komoly, a módszert kiteljesítő munka, alig néhány iskolában, műhelyben folyhatott. (Állításom csak becslés, nincsenek adataim.)

A pedagógiai paradigmaváltás kezdetben néhány műhely köré rajzolódó gyűrű, amely lassan terjed tova, egyre veszítve erejéből.

A porosz iskola a konvencionális ábrázolást, a liberális, a szabad önkifejezést vonzotta magához. A vizuális kommunikáció tantárgy jelenlegi iránya a posztavantgard mintájára talán posztliberálisnak nevezhető. Programszerűen vállalt pedagógiai eklekticizmus bontakozik ki, amely a szabad önkifejezést a képi logikai tanulással próbálja vegyíteni. A különböző didaktikai rendszerek különböző pedagógiai világképekből eredtek, vagy különböző pedagógiákat indukáltak, azonban a tantárgynak mindig volt bizonyos önállósága, függetlenségi törekvése. Leonardo harcosan küzd azért, hogy a festészetet, mint tudományt ismertesse el. ("A mű felett úr az ítélet!") A pedagógiának, mint tudománynak az elismertetése jóval későbbi törekvés, amit a művésztanárok nem igen tudtak tolerálni.

A vizuálpedagógia egyik sajátossága, hogy általában nem pedagógusok, hanem művésztanárok művelték. A főiskolák, tanáraivá kivétel nélkül **képzőművészeket** neveztek ki, akik jó esetben valódi pedagógiai érdeklődésüknél fogva vállalkoztak erre a munkára, és bölcsességben, gyakorlati pedagógiai eredményességben messze túltettek a felszentelt szakpedagógusokon, gyakran azonban csak pénzkereső foglalkozásként űzték. A rajztanárok képzésének ellentmondásai azonban már jellegzetesen hazai sajátosságokat mutatnak, így rövid tantárgytörténeti bevezetőnkben hazai vizekre hajózunk.

A magyar vizuális nevelés közelmúltja

Nagyon nagy a csábítás egy hosszabb tantárgytörténeti kipillantásra, amely mondjuk a Georgikon rajzóráitól, a rajziskolákon, a képzőművészeti szakközépiskola indulásától a Gyik műhelyig tekintené át a hazai tantárgytörténetet. Igen érdekes lenne Kőrösi Ferenc programjának összevetése a korabeli napi gyakorlattal. A mindennapi munka sajnos nem enged rá időt. Maradjunk így a szorosan vett közelmúltnál.

A magyar vizuálpedagógia utolsó nagy korszaka a párizsi világkiállításon nyert díjjal zárult. A szomorú történelmi fordulat elhozta a kettős nyelvű, illetve a hallgatag pedagógia korszakát. A kettős nyelvű pedagógus munkaterveibe szépen beírogatta a megkövetelt nevelési célkitűzéseket, aztán tanított, ahogy tudott. A szakmai felső elitben történt kísérlet a létező szocializmus pedagógiájának elvi megfogalmazására, és gyakorlati megvalósítására /Lénárd Ferenc/ általában azonban a sorok közti üzengetés kultúrája alakult ki. Igen tanulságos például ebből a szempontból újraolvasni Kárpáti Andrea és Kossa Mária Valéria könyvét.(Vizuális nevelés világszerte.) A rajztanár szakma, ellenállt a verbalizálási kísérleteknek, ezzel védte szabadságát. Elszokott a beszédtől, nehezen boldogult a vizuális problémák verbalizálásával. Kialakult egy sajátos bel-kultúra. A vizuálpedagógiai publikációkat néhány tíz ember írta egymásnak, néhány száz kolléga olvasgatta, a rajztanárok többsége egészen más szinten dolgozott.

Gaul Emil írja valahol, milyen nagy elszántsággal, szép tervekkel készülődtek az Iparművészeti Főiskolán a gyakorló pedagógusok továbbképzésére, aztán jöttek vidékről a nejlonszatyros rajztanárok. (Bizony, ezekben az időkben a határvonal a nejlonszatyor, a sporttáska, diplomatatáska, hosszú szíjon lógó, viseltes valódi bőr irattartó és szövött tarisznya között húzódott.)

A rajztantárgy ebben az időben a szabadság apró kis köre volt, zavaró elem a szocialista iskolában, mivel tárgyának műveltséganyaga nem vált egyértelműen verbalizálhatóvá, ellenőrizhetővé. Persze azért itt is kialakultak a frontvonalak.

Egyik vízválasztó volt a szakmában pl. *a látványelvű ábrázolás kérdése*. A hatvanas években a szürrealista, nonfiguratív stílus még csak a *tűrt* kategóriában helyezkedett el. A támogatott kategória a posztimpresszionista, valóságelvű festészet volt. Erre jó néhány kolléga úgy reagált, hogy a gyermekrajzok irreális világát mutatta fel, mint egy másfajta realitást. Dühödt állóháború alakult ki a két tábor között. Ugyanakkor létezett egy harmadik álláspont is, amely azt mondta, hogy igen, a realitásnál kell maradni, de ez a realitás a valóban létező Magyarországot tükrözze. Ezekben a harcokban a gyerekek néha szinte csak egy demonstráció alanyaivá váltak. Nagyon érdekes volt, ahogyan ezt pl. Erdély Miklós egy beszélgetésben megközelítette. "A gyerekeknek mesélni kell, aztán fessenek, rajzoljanak meséket!"

Mi történt mindeközben az alsós és felsős tanulókkal?

Nem kezdem elölről sorolni a szocialista iskola elidegenedettségének állomásait, az „eredeti tudatlanság felhalmozódás" szakaszait. Makoldi Sándor már említett tanulmányában pontról - pontra haladva mutatta ki, hogy az alsós rajztanterv olyasmit szeretne a gyerekkel megtanítani, amit az már amúgy is kiválóan tud, a tanító néninek viszont az esetek túlnyomó többségében fogalma sincs róla. Beáll, a vak tanít látót állapota. A rajzolás problémává válik annak a gyereknek, aki eddig teljesen természetes módon használta a nyelvet. (Akinek viszont problémát jelentett, azt nem a szabad, természetes beszédre tanítja meg, hanem egy tőle idegen kánont próbál a kezébe adni, legyen ez a perspektíva vagy az Op-art kánonja.) Ha megnézzük például Vinkler Márta tanítási módszerét - **ahogyan első nap nekihasalnak a gyerekekkel megfesteni, megrajzolni nagy csomagolópapírokra, ki honnan jött** - látjuk, hogyan lehet az elsősöket beszéltetni a rajzeszközeikkel. Hogyan válik a rajzolás ismeretközléssé. Nagyon sokan leírták már, hogy a legjobb pedagógiai módszer: **hagyni fejlődni a gyereket a saját tempója szerint, és olyan környezetet teremteni számára, hogy akarja maga is tartani ezt a tempót,** és ezzel kanyarodnék vissza korábbi megjegyzésemhez.

Ahhoz hogy a rajztanár sikeres legyen, a következőkkel kell rendelkezzen:

- Ismeretekkel - méghozzá az oktatás folyamatában aktivizálható ismeretekkel - a gyermeki rajztevékenység természetéről, illetve a művészi formanyelvről. Nem elég ugyanis felismerni Monet képeit, be is kell tudni állítani egy reflexet, és meg kell tudni tanítani az akvarell használatát ahhoz, hogy a gyerekek is befogadják. A rajztanároknak van egy nagy hátrányuk, ami meglehetősen sok problémát okoz eleinte. Saját jó rajzkészségük. Nincsenek tapasztalataik arról, milyen érzés lehet folyton eltévedni a legalapvetőbb téri viszonylatok között is. (Ilyen célokra kiválóan alkalmasak pl. Erdély Miklós - Maurer Dóra, a rajzi rutinokat széttörő feladatai /

- Rendelkeznie kell technikai eszközökkel. Rajztáblák, rajzlap, ceruza, és lehetőleg még ezen felül egy csomó egyéb dolog. Bármilyen fura is, de az iskolák döntő többségében a rajzórai felszereléseket még mindig óráról - órára hordja a gyerek, amikor épp el nem felejti.

- Rendelkeznie kell olyan programmal, amelyben a kisgyermekkori rajzolgatás fokozatosan vezet át a serdülő, szintén meglehetősen erős önkifejezési vágyához.

- De mindez még nagyon kevés. Mindez csak akkor működik, ha társul hozzá valami, ami szólásra bírja a gyereket. Az alkotás intim teret igényel.
  Egyszer valami cigány szervezet pályázatot hirdetett, cigány gyerekeknek, meseillusztrációkra. Meghökkentem. Hogy tetszenek ezt gondolni? Álljak ki az osztály elé: Cigányok, felállni! Van nektek egy pályázat. Persze a meghökkenés csak néhány pillanatig tartott, hisz roppant egyszerű volt a megoldás. Az egyik kis cigányfiú, eljárt a Barna Gyönygyökhöz táncolni, gyakran hozta az újonnan tanult cigány dalokat. Elmondtam neki a gondomat, bajban vagyok, hisz a gyermekvárosiak között vannak tiszta cigány származásúak, akik nem vállalják, hogy ők azok, és tiszta magyarok, akik a szőke cigány státusában feszítenek. Ha én kezdek szervezkedni, abból könnyen lesz sértődés. "Te nyilván tudod, ki vállalja a cigányságát. Szervezz már egy csoportot délutánra!" Bankó Jancsi tökéletesen megértette a problémámat, elindult egy körútra. Jöttek is a délután a gyerekek, elkezdték a munkát. Közben énekeltek:

  > "Olyan jó így együtt lenni!" mondta a kis F. Erzsi. "Benn is szoktunk énekelni, meg rajzolgatni." Nagyon szép képet festett, pedig az órákon ugyanezt csináltuk, de csak elfeküdt a karján. "Idegenek közt nem énekel."
  >
  > Az önkifejezés, érzékeny gyerekeknél intim teret követel. Lehet rajzolni félrehúzódva, egy sarokba, vagy barátok közt, de nem lehet olyan csoportban, ahol állandóan görcsben vannak az izmok, ahol mindig készen kell állni valamilyen támadás visszaverésére.

- És persze rendelkeznie kell azokkal az alapvető pedagógiai készségekkel, amik képessé teszik arra, hogy elvezessen egy gyermekcsoportot. (Bővebben lásd: Vázlatok az iskoláról.)

PROJEKT FELADAT: Szürkeárnyalatos kompozíció rajza, vagy festése pl. Csendélet, esetleg meg lehet próbálkozni a fekete papíron fehér krétákkal való rajzolással, pl. átlátszó üvegtárgyakat

4. hét- Egyszerű mértani testek megjelenítése

A hazai vizuál- pedagógia fontos műhelyei

Ezt a fejezetet egyaránt meg lehetne írni siker és kudarctörténetként. **Nincs ugyanis mindenható pedagógia.** Van olyan gyerek, akinek épp egy szigorú, korlátozó, szűk ösvényen terelgető vezetés tesz jót, és van, akinek egy szabad, kreativitásra épülő műhely. Van olyan képzőművészünk, akit egy gipsz gyümölcs öntögetés – kifestegetés indított el a pályán, és van olyan tanítványom, akinek egészen bravúros órasorozat vette el attól a kedvét.

Gyakorló szakember kétféleképp szokott véleményt mondani kollégák munkájáról. Vagy jegyzetelget, és elhatározza**: ezt ő is megpróbálja, vagy a hibákat keresi, amitől a munkák számára hiteltelenek.**

Nagyon fontos lenne túllendülni ezen, lenne is kedvem egy alapos kritikai bemutatáshoz. Mi az, amit tanultam, mi az, amit soha nem tudtam megközelíteni és mi volt az, ami kihívta az ellenállásomat.

Egy régi vicc szerint a pokol és a mennyország közt az a különbség, hogy a mennyországban angolok a rendőrök, franciák a szakácsok, olaszok a szeretők, németek a szerelők, és az egészet a svájciak szervezik meg. Ezzel szemben a pokolban németek a rendőrök, angolok a szakácsok, franciák a szerelők, svájciak a szeretők, és az egészet az olaszok szervezik. Hasonló koktélokat a vizuálpedagógia hazai művelőiből is ki lehetne keverni.

Íme az értékek mentén szerveződött iskolák.

Barcsay kör, Dombiné Szántó Melánia : A gyermekrajztól a történeti korok analogikus festői stílusain át vezeti a gyermekeket, a beavató-betanító mester pozíciójából az avantgard formanyelvi problémáihoz (lásd: szintetikus kubizmus). Műhelye klasszikus példája a korrekt, pontos “saját tudás átadásnak.” Bővebben lásd: Gyermekszemmel. Barcsay gyermek képzőművészeti kör. Barcsay Gyermek képzőművészeti Alapítvány, Budapest 1991.

Földi Péter : Rajzóráin tulajdonképpen “mindössze” annyi történik, hogy a gyerekekre is kiosztja saját festői problémáit, amik viszont az organikus kultúrák problémái mellett épp a gyermekrajz világából táplálkoznak. Valószínűleg a legnehezebb, a legfejlettebb személyiséget, a legnagyobb szakmai tudást követelő módszer. Gyakran hangoztatja is, hogy **szerinte nem lehet senkit megtanítani “rajzot tanítani”, a tanárjelöltet szakmailag felkészült, autonóm személyiséggé kell nevelni, aki maga kell megtalálja a saját módszertani gyakorlatát.**

Gyik műhely : Itt vagyok a legkönnyebb helyzetben, megjelent a Nagy Gyik Könyv és a Nagy GYIK CD. Minden gyakorló rajztanár számára kötelező irodalom.

A Gyik műhely távolodott legmesszebb a létező iskolai világtól. Ezen belül a csoportvezetők (Szabados Árpád, Szemadám György, Sinkó István, és mások eltérő arculatú műhelyeket formáltak.

Részlet a CD-ről:

"Munkánk a mûvészetpedagógia és a mûvészetpszichológia azon felismerésén alapul, mely a teremtõ-alkotó folyamatot, vagyis a kreatív készségek kibontakoztatását nem tekinti egyedüli céljának, hanem azon keresztül a psziché kommunikációját igyekszik működtetni. Az ilyen kommunikáció elkerüli a kognitív mûködést, mert csak képekben, szimbólumokban és metaforákban tud megvalósulni. E szimbolikus beszéd legáltalánosabb megnyilvánulása a vizuális nyelv, melynek gyakorlati használatához a képzõmûvészet eszközrendszerét, ezen belül is fõleg a kortárs kifejezési módokat választottuk. Figyelmünkkel igyekszünk a gyorsan változó látható világ jelenségeit megérteni, hangoltságunkat azonban mindvégig a láthatatlanban és a változatlanban kell tartani. A gyermekhez ugyanis - miközben a sürgetõ aktualitásokra válaszolunk - örök emberi hangon kell szólnunk. Csak így, mindkét világnak felelve adhatunk a kezébe olyan iránytûket, melyek segítségével a rá váró külsõ, de a belsõ valóságában is meglévõ labirintusokból kikerülhet. A vizuális tevékenység a psziché integrációját úgy segíti, - és az archetipikus forma ezzel kap irányt mutató szimbolikus tartalmat - hogy a kétféle valóságot/képet az analógia mentén összeköti egymással."

GYIK MÛHELY ALPÍTVÁNY- működött, már elköltözött, Budapest 1014 -Dísz tér 17. T: 353-7533/

Győri Műhely (Baranyay Zoltánné): Baranyay Zoltánné több mint kétszáz óráját dolgozta fel feladatlapos formában. Kiadványaik, ma már szerencsére több munkájuk is megjelent. Emellett érdemes megismerni művészeti iskolai és szakképző programjukat is.

Lantos Ferenc : Formanyelvi alapkérdésekkel foglalkozik, nagyon tiszta képi logikai vizsgálatokat végez gyerekeivel. Nagyon érdekesek Apagyi Máriával közösen vezetett - a zenei és képzőművészeti improvizációt összekötő foglalkozásai. Képekben a világ c. munkája igen korrekt vizuálpedagógiai programleírás.

Leonardo program. A program a klasszikus innováció útját járta, egy egyetemi központból lefelé terjeszkedő, ehhez társfejlesztőket kereső hálót igyekezett létrehozni. A kényszerű alkalmazkodás a terephez, a társult iskolákhoz, kissé beszűkítette a program mozgásterét. Ha kívülről akarunk behatolni az iskolákba, ennek általában az a feltétele, hogy elfogadjuk a játékszabályait. Innen aztán már egyenes út vezethet a szolid unalomhoz.

Koltai Magdolna : Élményvezérelt, illusztráló, mesélő rajzolgatásra, festegetésre építő módszertant dolgozott ki Komlón, egyik előharcosa volt a kézműves technikák beépítésének.

Molnár V. József: Nap arca c. kötete igen kedves, szépen megírt, eredeti gyermekrajzokat elemző alkotás, melyet én magam ugyan költői munkának tartok, de egyrészt az organikus népi kultúrákban nem vagyok annyira otthon, hogy állást foglalhassak belső szakmai vitáikban, másrészt nem is érzem szükségét ennek ezen a helyen. A kötetnek feltétlenül helye lenne minden rajztanár könyvespolcán, mert az a gyermek, ember és kultúra szeretete, amely a szavakból, mondatokból árad, akkor is kedves lehet számára, ha maga egészen más magyarázatokat talál a rajzokra, vagy a világra.

Morvai László: Amikor a hetvenes évek végén megismerkedtem a Gaál István kör munkáival, két nagy segítséget nyújtott. Először is kedvenc tanácsa, a "gazdagítani" , metaforikus utasítást jelentett számomra. Másodszor pedig engedékenyebbé tett a populáris művészetekkel szemben.

Somogyi Győző: A GYIK műhely mellett talán a másik legmegkerülhetetlenebb alakja, a hazai pedagógiának. Sajnos csak tanítványi beszámolókból illetve publikációkból ismerem tevékenységét. A róla szóló, Belső tárlat sorozatban megjelent monográfia pedagógiai vonatkozásai igencsak elgondolkodtatóak. Ez a kötet igen sokat segített számomra egy másfajta pedagógiai világkép megértésében, bizonyos konzervatívnak tartott értékek elfogadásában.

Kráter Kiadó. Budapest, 1993.

Udvardi Vizuális Iskola, Baja. :A Nádasdy mellett (Róluk egyelőre sajnos semmiféle adatom nincs) az egyik legrégebb óta működő művészeti iskola, amely a képzőművészeti nevelésen túl mintegy második otthonként is működik. (Az iskoláról unokahúgaim szolgáltattak folyamatos információkat tízegynéhány éven át.)
(A névsor feltétlenül folytatandó: Balázsné Szűcs Judit, Pécsi Éva, Konczos Éva, Szalay József, Eszteri Zsolt, Tatai Erzsébet, Tatai Mária, Plathy István, Sándor Éva, Horváth Dénes, Gaul Emil, Kárpáti Andrea, Bálványos Huba, Makoldi Sándor, Bodóczky István és mások bemutatásával. Számomra egyébként főleg a "mások" munkáival való szembesülés lenne nagyon fontos, azaz tapasztalt, idős kollégák és olyan fiatalok munkáját szeretném látni, akik az előző generáció eredményeire alapozva eredményes műhelyeket vezetnek. Sajnos erre egyelőre sem idő, sem lehetőség. Alkalmilag, egy-egy órás szemlélődésre telt csak Borics Józsefnél, Ungváry Fanninál. Az Önálló Vizuális Alapiskola tanárai közül persze alaposan feltérképezhettem Tóthné Gácsi Anna, Sindel Mihály és mások országos jelentőségű munkáját, tapasztalataim beépültek a Kapcsoskönyvbe, de a műhelyek - jelentőségüknek megfelelő szintű - önálló elemzésére még nem jutott idő.)

A színezgető, díszítgető, a különböző technikákat próbálgató, azaz a míveskedést meglovagoló rajzolásra nagyon sok iskolai kör példáját lehetne felhozni. Ide tartoznak az

újabb technikákba beleszerelmesedő tanárok. Kezdetben a fotós, filmes körök, újabban a videós, a tárgyformáló illetve a számítógépes grafika körök .

Kísérleti műhelyek és iskolák viszonya

Forgács Péter azt tapasztalta, hogy ha egy új módszer jelentkezik, akkor három dolog történhet. " az új legyőzi a régit, a kettő együtt átalakul, vagy a régi megeszi az újat. Érdemes lenne példa történeteket gyűjteni a vizuálpedagógia efféle harcairól. Amit mindannyian tapasztalhattunk, az egy másféle harc eredménye volt, a NAT alkotók megpróbálták hangsúlyosabb szerephez juttatni a művészetpedagógiát, az eredményt tapasztalhattuk, majdnem rámént a tantárgyunk.

A művészet, a jól felkészült, gyermekektől körülvett művésztanár mindig két dolgot jelentett az iskolavezető számára. Egyik a végletekig fejlesztett mesterségbeli tudás, aminek megalapozása igen kedves lehetett a szívének, hisz az alapok lerakása, gyakoroltatása a tanítvány teljes odaadását igényli. "Dolgozni csak pontosan és szépen.." " A csendben, a világosságban" (Ez utóbbi Kassáktól)

Ez persze még csak a mesterség, maga a művészet - néhány évszázad óta - legfőképp abban különbözik a köznapiságtól, hogy szabadságfoka mindig előtte jár annak. Ez a szabadság halogatható - előbb tanuld meg a kötött gyakorlatokat - de a jobb művészek tudják, hogy ez nem így működik. Ahogy a helyes étrendben is váltogatják egymást a nehéz, rostos, és a könnyen felszívódó pépes ételek, úgy a művészetet tanulónak sem elég elsajátítania a szakmai rutinokat, emellett ébren kell tartania friss szemléletét, szabadságigényét. (Lásd Leonardo: Trattato della Pittura)

Jobb iskolák örülnek ennek, a szabad gyerek önállóbb, nem kell állandóan fogni a kezét, kevesebb vele a gond. Átlag iskola azonban nem szereti a gyermeki önállóságot, jobb, ha ott van az a kölök a pontosan kijelölt helyén, és nyugton marad. A tanár se nagyon fészkelődjön. Tessék csak kordában tartani az osztályt, lehetőleg ne szűrődjön ki zaj az óráról, és jó lenne, ha a rajz óra után nem kellene lenyugtatnia a gyerekeket a matektanárnak néhány határozott bemenéssel.

Nehezítette az együttműködést, hogy a rajztanár egyedül volt, nem volt iskolai vetélytársa, kollégája, könnyebben titánkodhatott magába. Ha módszereiben ugyanakkor messze távolodott a mindennapi hospitalizáló gyakorlattól, a helyi tantervek készítésekor kétszeresen is rossz alkupozícióból indulhatott.

Az iskolavezetés gyakran vállalt hálátlan szerepet, ha e mögé a renitens figura mögé állva kezdte meg az iskolai szabadságkörök tágítását.

A rajz tantárgy többszörös hátránnyal érkezett a NAT-kor küszöbére. Hiányzott a minőségi munka széles tömegbázisa, a jól képzett nevelők, a jól felszerelt szaktermek, hiányzott a közös nyelv, a publikációs lehetőségek, mindezen hiányok következtében a vizuális kultúra területe nem tudta meggyőzően megjeleníteni értékeit egy szakpedagógiai nyelven, nem tudott megfelelni a szakpedagógia normatív elvárásainak. A pontos és világos önkép hiányában a

> műveltségterület, amely rejtőző értékhordozó volt a diktatúrában, megfoghatatlan, kiszámíthatatlan elemévé vált az új iskolának is.
>
> Az új Nemzeti Alaptanterv formálódásakor tantárgyunk sajátos kettős helyzetbe került. A NAT-ot követelő szellemi elit folyton a művészeti nevelés fontosságáról beszélt, amint azonban a jelszavakat óraszámokká kellett volna váltani, győzött a "létező iskola" gyakorlata.
>
> Az óraszámokért folyó a harcokban azok a külső reformerek indulhattak a legkedvezőbb pozíciókból, akik az iskolában leginkább otthon lévő területek mindennapi szakembereire támaszkodhattak.

Eddig nem volt róla szó, de rajztanári körökben teljesen közismert tény, a tantárgy mindig is defenzívában működött.

> "A rajztanítás - hogy ismét a múltba lépjek - régóta vívja harcát a létezésért! Talán túl drámainak hangzik ez a kifejezés, de aki 1945-től napjainkig figyelemmel kísérte az útját, különösen, ha tevékenyen részt is vett az alakító és oktató - nevelő munkában, tudja, hogy a szak léte nem egyszer forgott veszélyben… reformok és reformmódosítások keltettek bizonytalanságot óraszámcsökkenésekkel, óraátrendezésekkel, és ez a helyzet a jelenben is!" Blaskó János Miskolc, 1983.

Három irányzat küzd egymással. A konzervatív szemlélet marad a hagyományos rajzolni, festeni, mintázni tanításnál. Félnek, hogy az egzisztenciálisan már amúgy is veszélybe került tantárgy "feloldódik a pedagógia - szakmánk szempontjából közömbös- közegében."

Az ifjonti hevületű forradalmárok a komplex művészeti nevelésben hisznek, ahol az irodalom, zene, képzőművészet nyelve egyenrangú társakként szolgálja a művészeti problémák feldolgozását. Előbbi csoportot a mester idejétmúlt, beszürkült rétegként, utóbbiakat az iskolarendszerbe beilleszkedni képtelen, tartalmas oktatási programmal nem rendelkező kalandorokként értékeli.

A harmadik, a bemutatkozó műhely által képviselt irányzat lényege az interdiszciplinaritás. Azaz a vizuális vizsgálódások bázisáról fejleszteni az egész személyiséget, a gondolkodás egészét.

Sajnos a műhely hiába alakított ki gazdag, élő kapcsolatrendszert az iskolákkal, hiába bizonyította eredményességét, nem tudott kapcsolatot találni az akadémiai intézményekkel, a hivatalokkal. Ennek legfőbb oka itt egyelőre kimondatlan marad, reform-rajztanár körökben ekkoriban teljesen egyértelmű a közvélekedés: az iskolai közeg rossz, nem ösztönöz a minőségi munkára, a gyereket hospitalizálni igyekszik, nem értékeli az egyéniséget a gondolkodás mélységét, kisszerű, szürke, élettelen, természetes hát, hogy elzárkózik a megújító tantárgyi törekvések elől, amelyek életet szeretnének vinni a falak közé. Erről a mester itt nem beszél, erről majd a folyosókon esik szó bőven.

Amit mond:" A műhelymunkát egy jól ismert követelmény nehezítette: egy tantárgy rendszerének tisztázása csak a tantárgy fejlődése folyamatosságának biztosítása mellett lehetséges. Korszerűsíteni, és a terveket tételesen elfogadtatni a hagyomány felborításával nem lehet."

" A beindult új általános iskolai tantervi koncepció által igényelt műhelymunka például a feladat megvalósítására képzett tanárokat kíván, továbbá a képzés feltételeit biztosító feltételek megteremtését sürgeti. A tanárképző főiskoláknak ezt a feladatot nem szakkörjellegűen kell megoldaniuk, mint általában most, hanem a képzésben résztvevő valamennyi hallgató részére kötelező érvényűen." (Blaskó János) Azaz, az iskolákat olyan tevékenységi formákkal szeretnék megkínálni, amelyek feltételeit még a főiskolákon sem tudják biztosítani. **Elvárják a műhely jellegű óravezetést azoktól a tanárjelöltektől, akiket erre nem tudnak felkészíteni.**

Ebben az időben persze mindez egészen természetes volt. Az iskola az a hely, ahol ki kell harcolnod magadnak a munkaeszközeidet, és át kell törnöd az eléd tornyosuló gátakon, hogy dolgozhass. Ahol a maximum amit elmondhatsz: " Engem szerencsére hagynak dolgozni!"

Természetesnek találtuk, hogy egy ilyen konferencia nem beszélhet nyíltan a problémák gyökeréről, hogy az iskolákat szabadabb vagy épp ellenkezőleg, egy konzervatív keresztény értékrend szigorába öltözött tanároknak kellene pedagógiai szándékaiknak megfelelő otthonná alakítaniuk, és ehhez a vizuálpedagógia ilyen és ilyen eszközökkel tudna szolgálni.

Mindezek elmondása után kerülhetett volna sor a szellemi, anyagi eszközök számbavételére, és persze az alkalmazók, önmagunk mélyebb megismerésére. Annak tisztázására, hogy a műhely jellegű munka nem jelent feltétlenül eszközigényes, hagyományos képzőművészeti műhelymunkát. Csak hát ezzel igencsak ki kellett volna tágítani a konferencia látómezejét.

Szemügyre venni . pl. Lantos Ferenc jól átgondolt, minden ideológiai vagy szakmai miszticizmust elvető módszertanát, Szabados Árpád posztavantgard formaproblémáit is érintő szemléletét, vagy Makoldi Sándor, Földi Péter organikus alapozású pedagógiai világát. Ekkoriban " a szellemi élet valamiféle különös mélyvilágra emlékezetett inkább, ahol az ellenfelek a félhomályban tántorognak, és méregetik egymást."

Ezt a vereséget a kollégák többsége a régi bevált módon, a vizuálisan műveletlen ellenség ármánykodásával magyarázta, és csak kevesen gondolták végig, megnyerhetjük-e magunknak a video klipeken felnőtt generációt a papír-ceruza-festék technikák háromszögébe szorulva, a látványt leíró rajzolgatástól legfeljebb valami posztimpresszionista "plenerezésig" jutva.

Nem mondom, hogy kivételes erejű személyiségek nem nyerhetik meg a tanulókat egy bennsőséges, hagyományos eszközökkel dolgozó műhelymunka számára, de a ritka kivételek nem feledtethetik velünk: az iskolák döntő többsége technikai eszközeiben, módszertanában messze elmarad a kor követelményei mögött.

A megoldás keresésében megint csak két stratégia szegeződött szembe egymással. Ha nagyon le akarjuk egyszerűsíteni: egyik oldalon az Iparművészeti Egyetem tanárképző karán végzett komplex szemléletű tanárok, másik oldalon a Balogh Jenői örökség önjelölt gondozói, sajátos érzelmi, indulati, eszmei hevülettel feltöltve, amely mögött eléggé eltérő irányú és minőségű didaktikai teljesítményekkel szembesülhetünk. Ha az elmúlt évek történései közül valamit igazán fájlalhatunk, az a karakteresen eltérő nézetek közötti nyílt vita elmaradása Nagyjából ebben a helyzetben indult meg a kerettantervek elkészítése, számomra igen megnyugtató módon, hisz a bizottságokban ott ültek a művészetpedagógusi szakma legfelkészültebb tagjai Ők jelenthették a garanciát arra, hogy most valóban létrejön valamiféle közös beszéd, az elkészülő kerettantervek végre feltörik az órák szürke unalom-jegét.

PROJEKTFELADAT: Egyszerű mértani testekből, négyzetek, négyzetes hasábok, gömbök, stb. álló kompozíció rajzolása. Kockológia alapjai.

5. hét- Összetett mértani testek rendszere, színtani alapok

A vizuális érintkezés (3 részletben leadandó anyag)

Az ember az ismereteinek háromnegyed részét vizuális úton szerzi. A vizuális érzékelés -látás- a fény által keltett ingerre adott válasza szervezetünknek. A fény elektromágneses hullám, melynek szemünk a 390nm és 780 nm közé eső tartományát érzékeli.

A látás tehát nem más, mint idegrendszerünknek a környezetünkben található elektromágneses hullámokra adott válasza. Talán nem annyira ismert tény, hogy mintegy negyven napig tart, amíg az idegrendszer megtanulja a retinán megjelenő fordított képet összhangba hozni a látott egyenes állású külvilággal. A látás, mint érzékelés kérdések sorát vetheti fel a színlátástól a térlátáson át a mozgás és méretek érzékeléséig.
→A látás tanult képesség és nem független az adott földrajzi környezettől és az adott kortól. Bizonyítottnak tekinthető, hogy a mai európai kultúrán nevelkedett szem számára a valósághoz legközelebb áll a perspektívikus ábrázolás megértése. Szemünk és igénylése tanulás eredménye.
A szemünk recehártyáin keletkező képek kétdimenziós, sík képek; szélességük és magasságuk van, míg a valóságos képnek amit látunk, mélysége is van. Ez a két szemmel való látással magyarázható, mivel agyunk egy térbeli képpé formálja a retinákon keletkező képeket. A térérzékelést segíti, hogy észleljük a tárgyak fény-árnyék viszonyait is. Ugyancsak a tárgyakon keletkező fények és árnyékok nyújtotta információk alapján tudjuk megítélni a tárgy méretét, alakját, felületének milyenségét…
Amíg a világosság és sötétség érzékelése a retina pálcika alakú érzéksejtjeihez van kötve, a színlátást a csapok teszik lehetővé. Amennyiben nincs a színlátáshoz megfelelő mennyiségű fény, a csapok kikapcsolnak és csak a pálcikák működnek, melyekkel színeket nem tudunk érzékelni és mindent szürkének látunk.

A szín tehát egy érzet, amely az agy reakciója a fényre. Az elektromágneses sugárzás emberi szem által látható tartományba eső részére érzékeny a szem retinája, de a különböző hullámhosszú fényekre másként reagál, ez okozza a különböző színüket.
→Háromfajta érzékelő sejtet lehet megkülönböztetni, melyek érzékenysége a vörös, a zöld és a kék színeknél a legerősebb. A látórendszer fontos tulajdonsága a színállandóság, tehát az agy a színeket nem abszolút módon azonosítja, hanem relatív úton, a környezethez hasonlítva.
→Azt a színt, amely a teljes spektrumon azonos intenzitású, fehérnek nevezzük.
→Mivel a legtöbb élőlény, így az emberek látása is a Nap spektrumához igazodott, az érzékelés szempontjából a Napból érkező fényt is fehérnek nevezhetjük, noha ez csak a látható tartományban egyenletes.
→A fekete színt nem fény váltja ki, hanem a fény teljes hiánya.

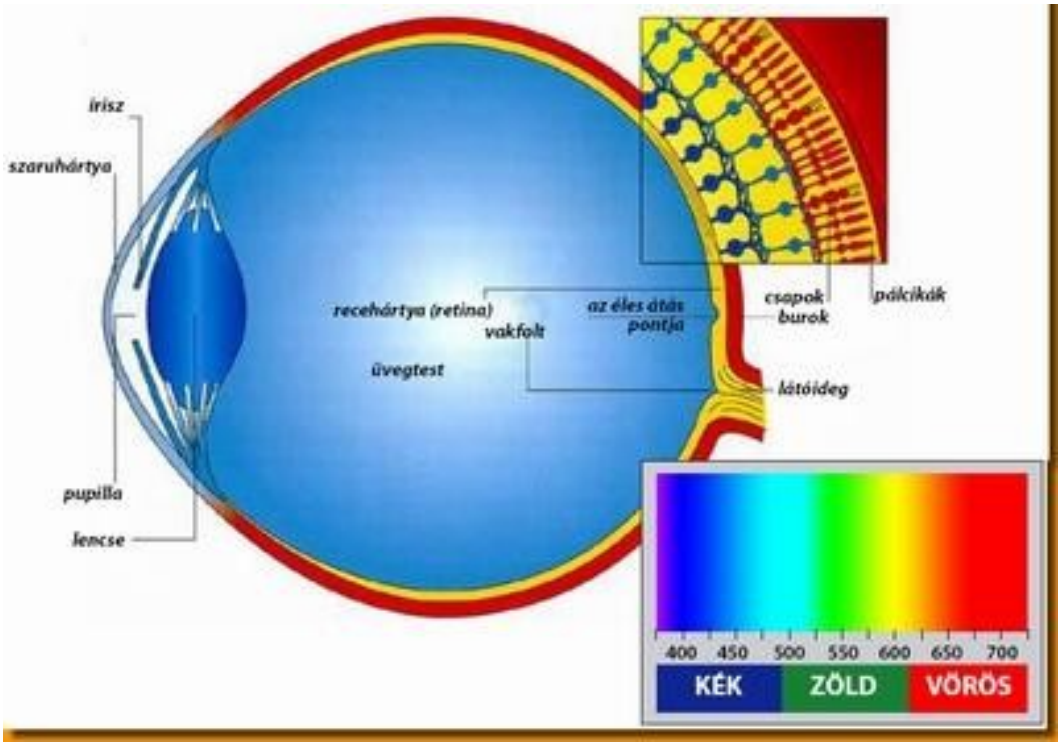

A következő kérdés az, hogy az ember hogyan képes érzékelni ezeket a színeket? Milyen biológiai folyamat játszódik le ilyenkor? A szemünkbe jutó fényt a szemlencse a szem hátsó felszínét borító retinára fókuszálja. Itt helyezkednek el a látás érzékelő elemei, az esti fényben működő mintegy 130 millió pálcika, és a nappali fényben működő mintegy 7 millió csap. A pálcikák kb. 2 µm átmérőjű, 60-80 µm hosszú érzékelő elemek, míg a csapok valamivel rövidebbek és vastagabbak, átmérőjük kb. 5-6 µm. Az érzékelő elemekhez idegek kapcsolódnak, és az ingereket a szemidegen keresztül az agy felé továbbítják.

Az esti látás elemei, a pálcikák, nem látnak színeket, viszont rendkívül érzékenyek. A nappali látás elemei, a csapok színesen látnak. Ezt az teszi lehetővé, hogy a csapokban három különböző pigment,

- a vörös fényre érzékeny protosz,
- a zöld fényre érzékeny deuterosz,
- a kék fényre érzékeny tritosz található.

Érzékenységük mintegy ezerszer kisebb, mint a pálcikáké, hiszen nappal sokkal több fény áll rendelkezésre, mint este. Nézzük meg, hogy a három csap aktivitása következtében milyen a színérzékelés a három szín alapján.

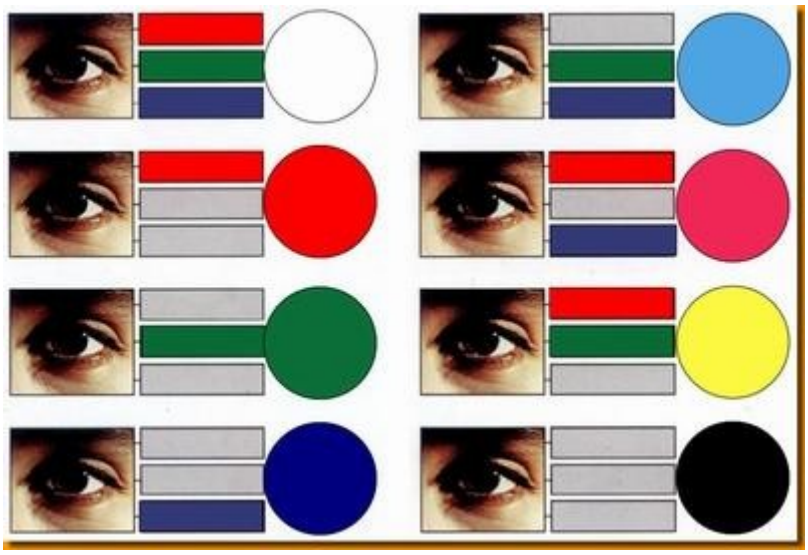

A színek problémái különböző szemszögekből tanulmányozhatók.

→A fizikus elektromágneses rezgések energiáját, a színjelenségek létrejöttének különféle lehetőségeit, elsősorban a fehér fénynek a prizmatikus színszalagra való felbontását és az anyagok színét kutatja. A fizikai kutatás feladata a színek mérése és rendszerezése is.

→A vegyész a festékanyagok vagy pigmentek molekuláris szerkezetét, színtartóságukat, fényálló voltukat tanulmányozza, a kötőanyagokkal és a szintetikus festékek előállításával foglalkozik. A vegyészet ma már az ipari kutatás és termelés rendkívül széles területét foglalja magába.

→A fiziológus a fénynek és a színeknek látószervünkre – szemünkre és agyunkra – gyakorolt különböző hatásait, a látószerv anatómiai szerkezetét és funkcióit vizsgálja.

→A pszichológust az érdekli, hogy miként hatnak pszichénkre és szellemünkre a színes sugárzások.

A színszimbolika, a szubjektív színmeghatározás és a szubjektív színlátás korlátozottsága mind fontos problémák és a pszichológiától várják a megoldást.

→A színekkel foglalkozó művész a színhatás esztétikai vetületét akarja megismerni. Ehhez fiziológiai és pszichológiai ismeretekkel kell rendelkeznie. A művész mindenképpen arra törekszik, hogy megismerje

a szem és agy adta feltételeket, valamint azt, hogyan függenek össze a színvalóságok és színhatások bennünk. A színek és színes művészetek világában sokrétűen összefonódnak az optikai, pszichikai és szellemi jelenségek.
Háromféle szempontból közelíthetjük meg a színek esztétikáját:
érzéki-optikai (impresszív) /Velázquez, Van Eyck/
pszichikai (expresszív) /El Greco, Grünewald/
intellektuális-szimbolikus (konstruktív)
Ha a napsugarak egyszínű, fehér fényét üvegprizmán vezetjük keresztül a szivárvány színeire bomlik szét. Az ilyenkor jelentkező hat szín • a vörös, • a sárga, • a narancs, • a zöld, • a kék, • az ibolya.

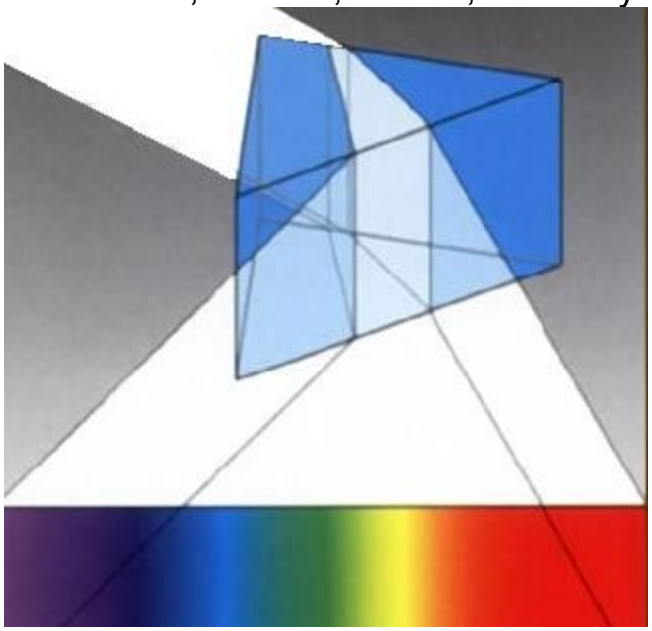

A hatféle szín hatféle hullámhosszúságú tartományba eső sugarakat jelöl, amelyek közül a vörösé a legnagyobb hullámhosszúságú, az ibolyáé pedig a legrövidebb.
(Forrás : Johannes Itten A színek művészete, Pázmány Ágnes Permay Éva Látás és ábrázolás, www.vegha-pcsuli.hu)

A színek alkalmazása a térrendezésben:

Amikor környezetünket, lakásunkat szeretnénk egy kissé átformálni, nem szükségszerű annak újra bútorozása elég csak átfesteni, ezzel életet és új lendületet adni, felfrissíteni az életterünket. Nem mindegy azonban az sem, hogy milyen színekkel díszítjük otthonunkat. Mielőtt kiválasztanánk, milyen színekkel vesszük körbe magunkat, nem árt elgondolkodni, milyen célra szeretnénk használni az adott térközt. A színek világa olyan gazdag és olyan összetett lélektani hatással bírnak, hogy környezetünkben, mint hangulatkeltő eszközt önmagukban is felhasználhatjuk otthonunk teljes átformálására is.
Gondoljunk csak bele, amikor belépünk egy lakásba, az elénk táruló

látvány, a megannyi színhatásával azonnal meghatározza a térhez való viszonyunkat, hangulatunkat és szimpátiánkat.

A barátságos otthon, harmonikus, meleg hangulatát, csakis a minket körülvevő tér, a berendezési tárgyak, és a kiegészítő dekorációs elemek együttes színhatásának figyelembevételével tudjuk megtervezni vagy átformálni.

Talán a legfontosabb a színek összeválogatásánál a lakberendezésben a **színharmónia kérdése**. Itt figyelembe kell venni a természetes és mesterséges fényviszonyokat, a helyiségek arányait és méreteit, a bútorok anyagát a kárpitanyagok milyenségét, de éppen ilyen fontos tényezők a padlóburkolatok, a szőnyegek, a függönyök és az összes díszítésre szolgáló tárgy szerepe is.
Mint azt bizonyára mindenki jól tudja, a tárgyak színét a környezet is befolyásolja, vagyis a fény, az árnyék, illetve a szomszédos színek. A fény módosítja a szín tónusát, melegségét és teltségét, ezáltal pedig a szín is hatást gyakorol a terek formájára. Ha az adott tér bizonyos hiányosságokkal küzd, vagy éppen eltúlzott méretei vannak, érdemes a festékhez nyúlni. Alapvetően fontos, hogy a helyiség előnyös vonásait hangsúlyozzuk, és a gyenge pontokat elrejtsük.
→A világos háttér előtt a sötétebb színek hátrébb kerülnek, míg a sötét háttér elé helyezett világos színek, szinte kiugrani látszanak az előtérbe.
→A sötét mennyezet lenyomja a teret, a világos felemeli, tágassá teszi.

Érdemes a színeket bátran használni, a hagyományostól eltérő módon, de tudnunk kell, hogy hogyan deformálják a tereket.

→Ha színes a padló, és színes a mennyezet is a szoba alacsonyabbnak és szélesebbnek látszik, ám ha csak a padló sötét, akkor az oldalra és felfelé is tágítja a teret.
→Rövidebbnek tűnik a szoba, ha erős színt használunk a hátsó falra, illetve a mennyezetre, s ha a hátsó fal sötét, a szoba oldalirányba tágul optikailag. Ha sötét oldalfalakat és padlókat szeretnénk, tudnunk kell, hogy a szoba hosszabbnak fog látszani, ráadásul két színes oldalfal esetén keskenyebbnek érzékeljük a teret. Zártnak érzékeljük, ha minden felület egyforma színű, főleg, ha sötétre festjük a falakat. Abban az esetben pedig, ha a padló világosabb a többi felületnél, a szoba barlangszerűvé válik.
→Életre kelthetünk egy unalmas szobát vagy éppen semleges hátteret adhatunk egy elegáns bútornak. Kísérletezzünk a színekkel, próbáljuk ki őket a fal egy részén és figyeljük meg, milyen árnyalatokban játszik az adott szín a különböző napszakokban más-más megvilágításnál, illik-e a berendezéshez, a padlóhoz.

Mielőtt eldöntenénk, hogy milyen hatásokra törekszünk, s ehhez milyen festékeket használunk, mérjük föl a szoba állapotát, fekvését, arányait, alaprajzi formáját.

Konstruktív színelmélet
A tizenkét részű színkör:
→A színkör közepét a három első rendbeli-, vagy alapszínből álló háromszög alkotja. Első rendbeli színek: sárga, vörös, kék.

A háromszög oldalain található két első rendbeli szín keveréke adja a három másodrendű- keverékszínt, melyek a hatszög oldalait alkotják. Másodrendű színek:→ sárga + vörös = narancs
→sárga + kék = zöld
→vörös + kék = ibolya

A színkört alkotó tizenkét részre osztott körgyűrűben a hatszög csúcsainál elhelyezkedő részekben a rámutató három első- és három másodrendű szín található. A körgyűrűn, így minden második rész üresen maradt, ezekbe kerültek a két oldalt mellettük található színek

keverékéből keletkező harmadik rendbeli keverék színek.
Harmadik rendbeli színek:
sárga + narancs = sárgásnarancs
vörös + narancs = vörösesnarancs
vörös + ibolya = vörösesibolya
kék + ibolya = kékesibolya
kék + zöld = kékeszöld
sárga + zöld = sárgászöld

Színharmónia

→Színharmónia két, vagy több szín közös hatása. „A laikusok többnyire azokat a színösszeállításokat nevezik harmonikusnak, amelyekben hasonló karakterű színek szerepelnek, vagy különböző színek azonos tónus értékei. Az efféle ítéletek csupán személyes vélemények, és objektív értékük nincs." (Johannes Itten)

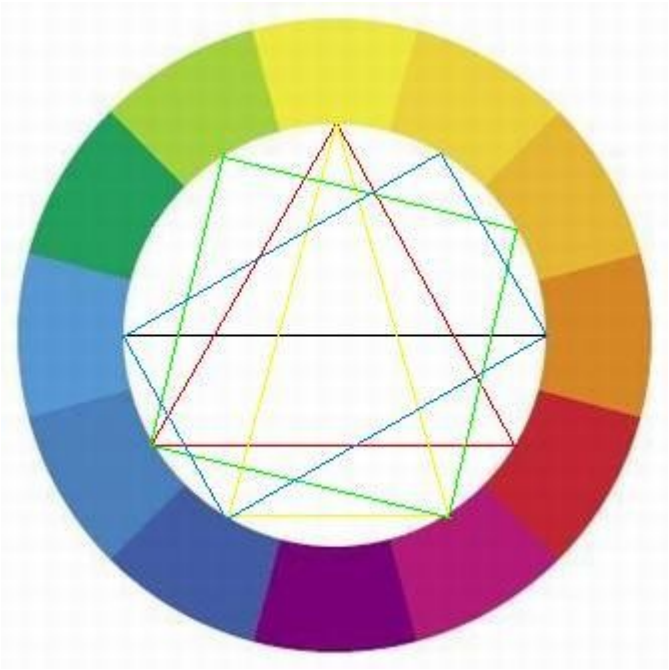

→Két vagy több szín akkor harmonikus, ha keverékükből semleges szürke jön létre.
→A másképpen csoportosított színek, amelyeknek keverékéből nem semleges szürke jön létre, minden esetben diszharmonikusak. Ha az összes harmóniát meg akarjuk határozni, meg kell keresnünk a színrendszerben uralkodó törvényszerűséget. E törvényszerűséget a tizenkét részű színkör segítségével határozzuk meg.

Ennek megértéséhez először tisztázzuk a **komplementer színpár** fogalmát. Egy spektrumszín komplementer párja az a szín amellyel, ha fizikai úton összekeverjük, fehér szín jön létre. Ha festék pigmenteket keverünk össze, az eredmény semleges szürke lesz.
→A színkörben a komplementer párok egymással szemben helyezkednek el. Kiindulva alaptételünkből, amely szerint a harmonikus színek keverékéből semleges szürke jön létre, látható, hogy a legegyszerűbb színharmónia a komplementer párok kettős színakkordja.

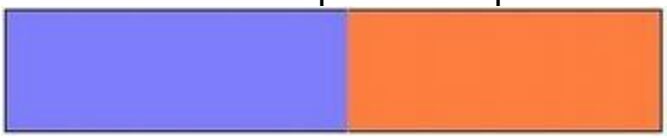

Az ábrán a fekete átmérő által kijelölt kettős színhangzat látható.

Az alábbiakban a sárga, és vörös, kék háromszögek által kijelölt hármas színakkordok láthatók:

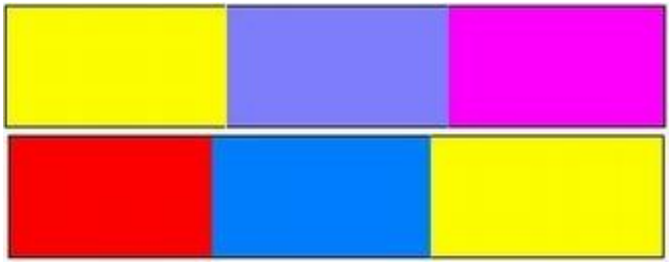

A következő ábrák a négyes színharmóniára példák, a zöld négyzet és a kék téglalap által kijelölve:

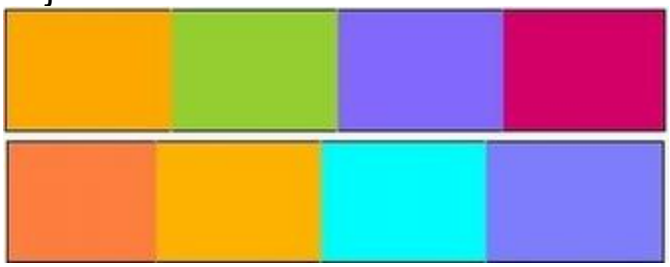

A színkörben az átmérő egyenest, a háromszögeket és a négyszögeket elforgatva, valamennyi harmonikus színösszetétel kijelölhető.

A hét színkontraszt

Kontrasztról akkor beszélünk, ha két összehasonlítandó színhatás között szembeszökő különbségek, vagy intervallumok állapíthatók meg. Érzékszerveink, csak összehasonlítás útján képesek érzékelni a jelenségeket. Akkor érzünk hosszúnak egy vonalat, ha ott van mellette egy rövid. Ugyan ez a vonal rövidnek tetszik, ha ott van mellette egy hosszabb. Hasonlóképpen lehet fokozni, vagy csökkenteni a színek hatását a kontraszt színek segítségével.
Ha megvizsgáljuk a színek hatásának jellegzetes módjait megállapítható, hogy hét kontraszthatás különböztethető meg:
1. magábanvaló-szín kontraszt

2. fény-árnyék kontraszt
3. hideg-meleg kontraszt
4. komplementer kontraszt
5. szimultán kontraszt
6. minőségi kontraszt
7. mennyiségi kontraszt

1.→ magábanvaló- színkontraszt: A színkontrasztok közül a magábanvaló-szín kontraszt a legegyszerűbb, mert előállításához a színek **tisztán, legteljesebb világító erejükben használhatók fel**. Előállításához legalább három egymástól elütő színre van szükség. Hatása mindig tarka, harsogó, erőteljes és határozott. A legnagyobb kifejezőerejű magábanvaló- színkontraszt a sárga, vörös, kék színek kontrasztja.

A magábanvaló-színkontraszt hatásának ereje egyre csökken, ahogyan a választott színek távolodnak a három első rendbeli színtől.

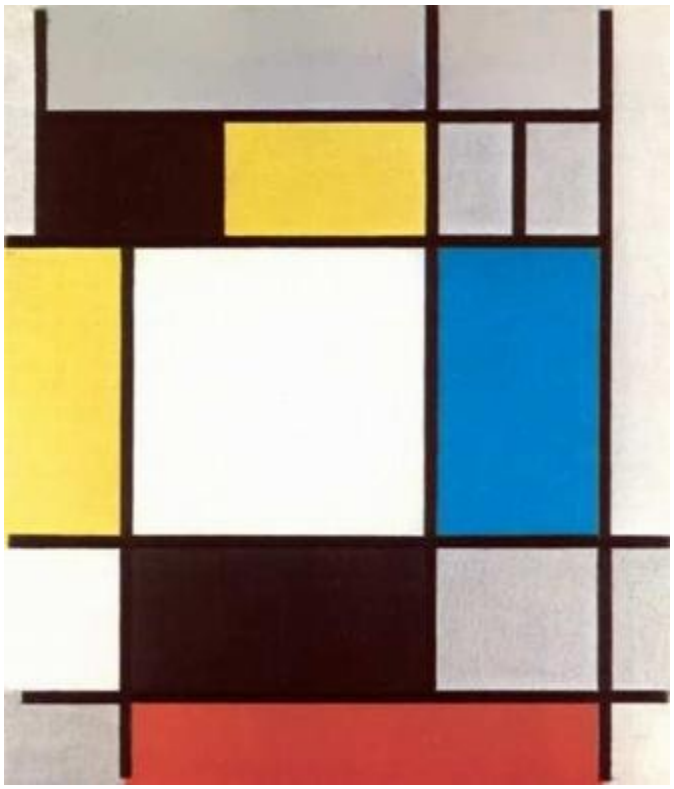

Piet Mondrian Kompozíció

2. →fény-árnyék kontraszt: Fény és árnyék, világosság és sötétség, az egész természet poláris kontrasztjai, s mély alapvető jelentőséggel bírnak. A fény és árnyék kifejezésének legerőteljesebb eszköze a fehér

és fekete szín. A fekete és fehér minden tekintetben ellentétes hatásúak, e kettő között terül el a szürke tónusok és a színek sokasága.

Egyetlen maximálisan fekete és egyetlen maximálisan fehér szín létezik, de közöttük hallatlanul sok világos- és sötétszürke tónus különböztethető meg.
Ugyanezen tónusok természetesen bármely szín esetében előállíthatóak.

Francisco Zurbarán Citromok, narancsok és rózsa

3. →hideg-meleg kontraszt: Kísérletekkel kimutatták, hogy két olyan munkaterem között, melyek egyike kékeszölddel, a másika- vöröses-naranccsal volt kifestve, az ott dolgozók három-négy fok hőmérséklet különbséget éreztek. A kísérlet (több más kísérlettel együtt) arra vall, hogy a belső terek színes kiképzése szempontjából a hideg-meleg kontrasztnak nagy a jelentősége.

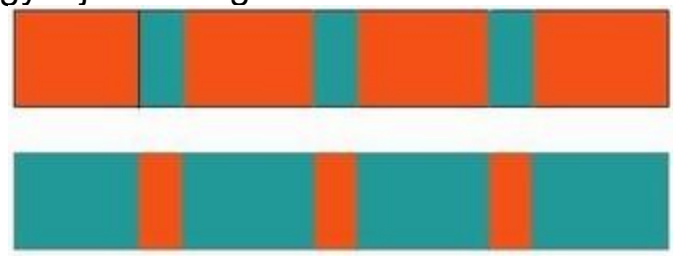

A legmelegebb szín a vöröses-narancs, a leghidegebb a kékeszöld. A sárga, sárgásnarancs, narancs, vöröses-narancs, vörös, és vöröses-ibolya színeket általában meleg, a sárgászöld, zöld, kékeszöld, kék, kékes-ibolya, ibolya színeket hideg színeknek nevezzük.

A különbségtétel azonban csalóka. A kékeszöld és a vörösesnarancs mint a hideg és a meleg két pólusa mindig hideg vagy meleg, a színkörben közöttük elhelyezkedő színek viszont hol hidegnek, hol melegnek hatnak a szerint, hogy hidegebb, vagy melegebb színekkel állnak kontraszthatásban.

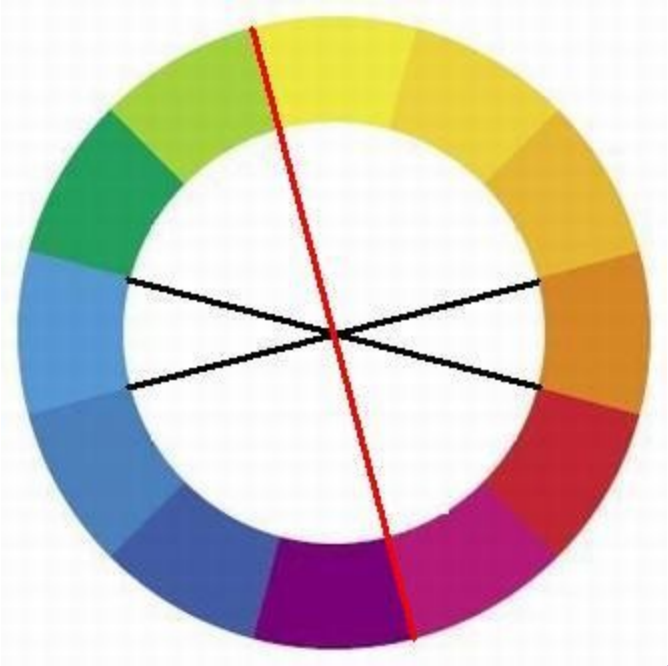

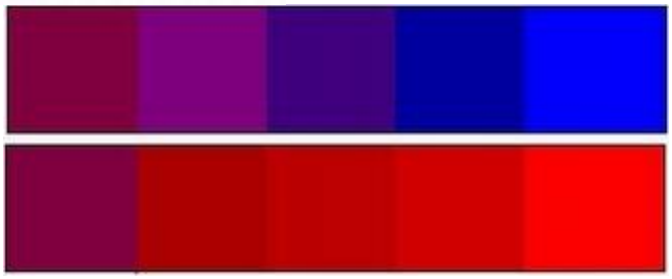

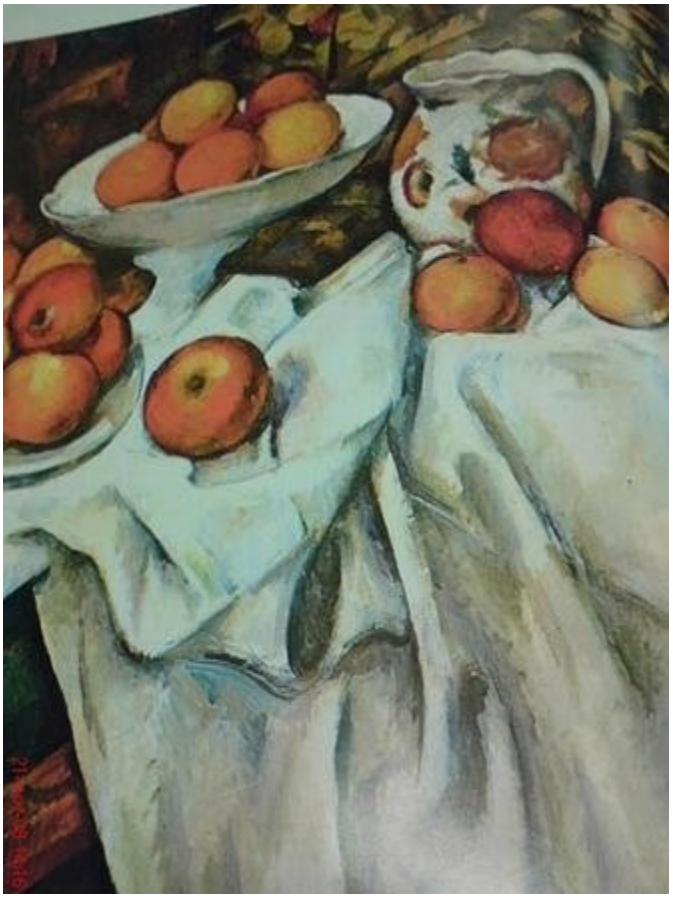

Paul Cézanne Almák és narancsok

4.→ komplementer kontraszt: Ha két festék pigmentáris keverékéből semleges szürkésfekete jön létre, a két színt komplementer színnek nevezzük. Furcsa kettős két komplementer szín, ellentétesek, de kölcsönösen megkövetelik a másik létét, egymás mellett a legnagyobb világító erőre kapnak, keverékükben pedig szürkévé semmisítik egymást, akár a tűz és víz.
Mindég csak egyetlen szín lehet egy bizonyos szín komplementere. A színkörben a komplementer színek egymással szemben állnak. **Ezek a komplementer színpárok a következők: sárga-ibolya, sárgásnarancs-kékesibolya, narancs-kék, vörösesnarancs-kékeszöld, vörös-zöld, vörösesibolya-sárgászöld.**

A komplementer pároknak megvan a maga különlegessége: A sárga-ibolya nem csak a komplementer kontrasztot tartalmazza, hanem erőteljes világos-sötét ellentétet, (fény-árnyék kontrasztot) is. A vörösesnarancs-kékeszöld színpár nem csak komplementer, de benne mutatkozik meg a hideg-meleg kontraszt legnagyobb ereje. A vörös-zöld színek komplementerek, egyforma világosak, és fényértékük is egyforma.

Piero della Francesca Salamon fogadja Sába királynőjét

5. →szimultán kontraszt: Szimultán kontrasztnak azt a jelenséget nevezzük, mikor szemünk valamely szín meglátásával egyidejűleg, tehát szimultán módon, megköveteli a komplementer színt s öntevékenyen létrehozza azt, ha nincs jelen. **A szimultán módon létrehozott komplementer szín színérzetként a szemünkben keletkezik, valójában nincs jelen.** Az alábbi ábrán a színes négyzetekben lévő semleges szürke színű kis négyzet az adott szín komplementerjében látszik.

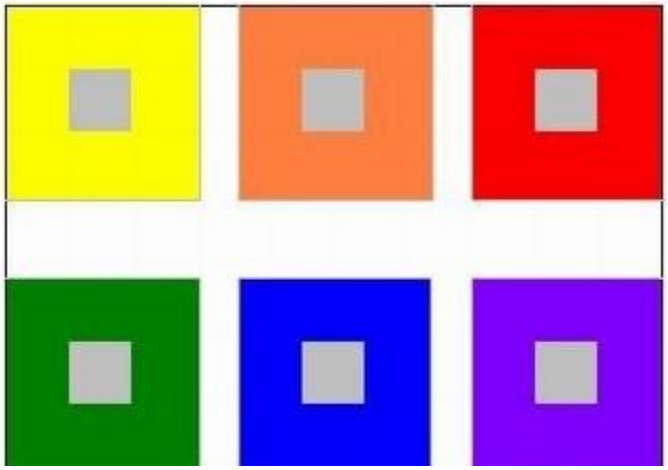

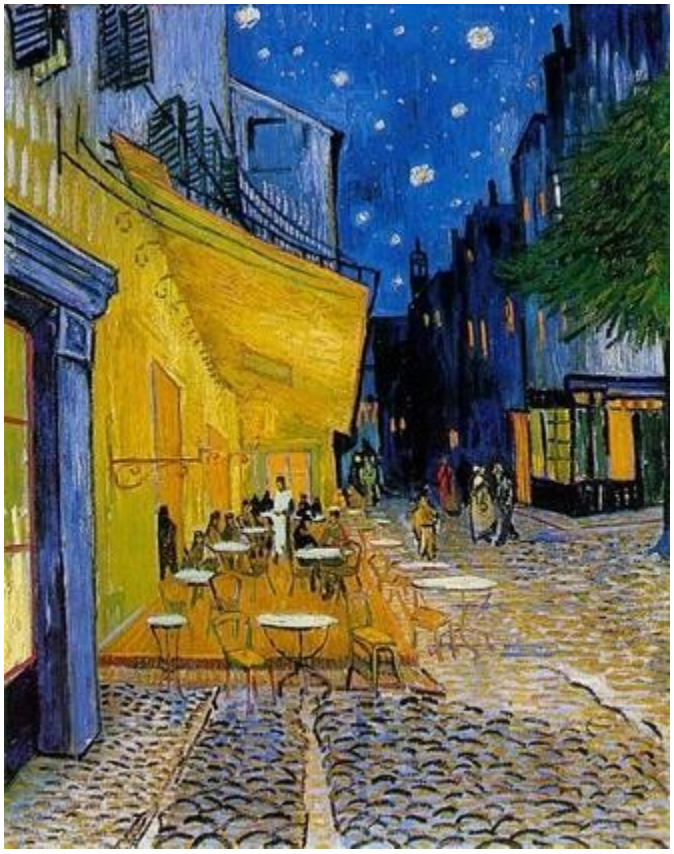

Vincent van Gogh Az Arles-i kávéház

6.→ minőségi kontraszt: A szín minőségének fogalma a színek tisztasági, vagy telítettségi fokát jelenti. Minőségi kontrasztnak a telített, ragyogó színek és a tompa, tört színek közötti ellentétet nevezzük. Négy különböző módon lehet a színeket tompítani, vagy megtörni. Meg lehet törni egy színt feketével. Meglehet törni a színeket fehérrel.

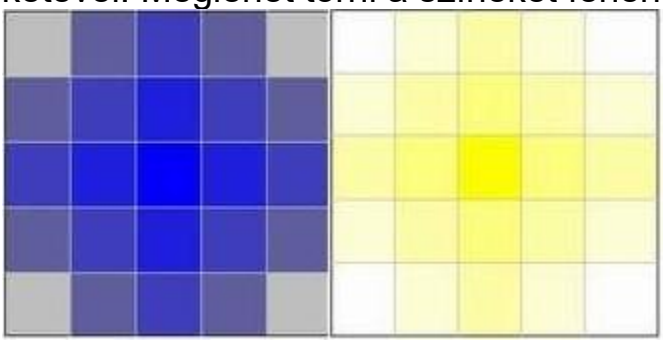

Meg lehet törni egy telített színt, ha fehéret és feketét keverünk hozzá. Meg lehet törni a tiszta színeket úgy is, ha a komplementer színeket keverjük hozzájuk.

Paul Klee Halvarázslat

7. →mennyiségi kontraszt : A mennyiségi kontraszt két vagy több színfolt méretviszonyaira vonatkozik. A sok-kevés, nagy-kicsi ellentéte ez. Egy szín hatóerejét két tényező határozza meg.
Az egyik a világító erő, a másik a színfolt nagysága.
Az egyes színek fényértéke, hatásuk intenzitása különbözik egymástól. Ezeket a fény értékeket Goethe állította egymással a legegyszerűbb s számunkra a leghasználhatóbb számszerű összefüggésbe. Goethe fényértékei a következők:
sárga : narancs : vörös : ibolya : kék : zöld = 9 : 8 : 6 : 3 : 4 : 6
A komplementer színpárok értékei pedig ezek:
sárga-ibolya = 9 : 3 = 3 : 1
narancs-kék = 8 : 4 = 2 : 1
vörös-zöld = 6 : 6 = 1 : 1
Ha ezen fényértékek alapján akarunk harmonikus felületnagyságokat kialakítani, a fényértékek számait reciprok módon kell alkalmaznunk.
Az elsődleges és második rendbeli színek harmonikus méretarányai a következők:
sárga: narancs: vörös : ibolya : kék : zöld = 3 : 4 : 6 : 9 : 8 : 6

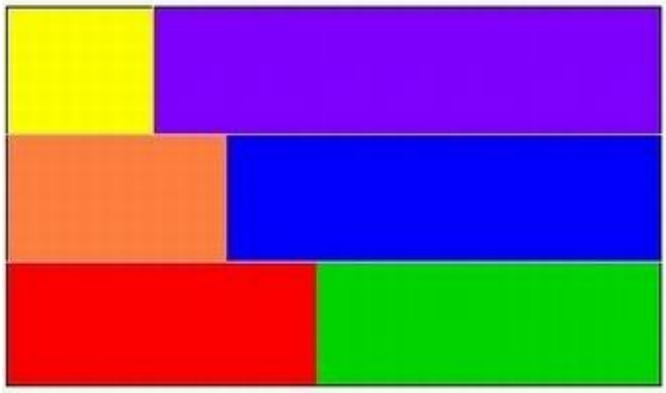

A komplementer színek esetében az alábbi harmonikus felületarányok adódnak:

sárga-ibolya = 1/4 : ¾
narancs-kék = 1/3 : 2/3
vörös-zöld = 1/2 : 1/2

(Az összeállítás Johannes Itten A színek művészete című műve alapján készült)

A színek élettani és pszichés hatásai:

Sárga: serkenti az agyműködést és a gondolkodást, élénkítő hatása van, (dolgozó szobába ezért nagyon ideális) jó a fáradság elűzésére és a depresszió ellen, aktiválja az epe működését, erősíti az önbizalmat, jó hangulatot kelt, hiszen a napsugarat idézi fel bennünk. Falak színének alkalmazásánál tágítja a teret.
Narancs: életvidámságot sugall, jókedvre derít, serkenti az étvágyat, boldogság érzetet kelt. Minél nagyobb felületen alkalmazzuk, annál halványabb árnyalatát válasszuk, mert különben túl idegesítően hat hosszú távon.
Vörös: melegséget, túlfűtöttséget-szexualitást sugároz. Enyhítettebb változata, ha pl. a téglaszínnel, vagy lazaccal váltjuk ki. Élettani hatása miatt alkalmazásával óvatosak legyünk, ugyanis megemeli a vérnyomást, emeli a légzésszámot, (viszont rossz vérkeringés esetén ideális). Cselekvésre ösztönző, figyelem felkeltő szín. Olyan helyiségekben ahol a pihenés a nyugalom elérése a cél ne alkalmazzuk, ellentétben a szórakozó helyekkel, ahol ideális az ott lévők ébrentartására, felpörgetésére. Inkább kiegészítő színként érdemes használni, pl. az arannyal együtt alkalmazva nagyon elegáns hatást tudunk elérni.
Lila: általában divatszínként jelenik meg, figyelem felkeltő, méltóságteljes szín, ezüst színnel alkalmazva extravagáns tereket tudunk vele létrehozni. Fájdalomcsillapító és immunrendszer erősítő hatása van.
Rózsaszín: sajnos unalomig és ellenszenvig alkalmazott szín, főleg a gyerekeknek szánt ruhadarabokon és a női kiegészítők,-ruhák szín kínálatában, pedig mértéket tartva a nőiesség, a lágyság és a romantika színe.
Barna: a föld a biztonság színe, az állandóságot, a hovatartozást fejezi ki, azonban óvatosan bánjunk vele, mert sötét színe komorságot is

sugallhat, mindenképpen vidám, élénk színeket tegyünk mellé.
Kék: a tisztaságot, frissességet sugallja. Sok tisztítószert-mosószert árusító cég alkalmazza termékei csomagolásán. Nyugtató szín és csökkenti az étvágyat és a vérnyomást, hálószobában használva alvásunkra is jó hatással bír. Hiperaktív gyerekek szobájánál szintén érdemes használni. Remek tértágító hatása van.
Zöld: nyugtat, pihentet, ellazít, csökkenti a vérnyomást. A világosabb árnyalata tágítja, a sötétebb szűkíti a teret.
Fehér: a tisztaságot az ártatlanságot sugallja, bár a keleti kultúrákban a gyász színe. Nagyon elegáns teret tudunk vele elérni, ami egyfajta könnyedséget éreztet, de vigyázat padlóra alkalmazva "lebegtető" hatást érünk el, ami csökkenti a biztonságérzetet.
Fekete: alkalmazásánál legyünk nagyon óvatosak. Ugyan a fehérrel alkalmazva elegáns és egyedi, de túl rideg és tárgyilagos is tud lenni, fürdőszobában falicsempeként használva pedig hideg hatása miatt bánhatjuk meg. Szürke: passzív mind pszichikailag, mind optikailag.
Általánosságban: A meleg színek akár 2-3 fokkal melegebb érzetet is kelthetnek, a hideg színek pedig ugyanennyivel kevesebbet, így könnyen eldönthetjük egy fürdőszoba csempéjének színét, ha tisztába vagyunk az ott lakók hőérzetének igényével.
A színek minden megvilágításban másnak látszanak, a meleg fénytől a meleg színek fénylenek fel, a hideg színek tompulnak vagy szürkének látszanak. A hideg fény felerősíti a hideg a színeket és gyengíti a meleg árnyalatokat. Érdemes pl. egy függöny, vagy egy fal szín kiválasztásánál azt megnézni napfényes időben is és lámpafénynél is.

A LAKÁS SZÍNVILÁGA

Festékek: előszoba, közlekedő	Dulux Grecian garland 4	
hálószoba	Dulux Flamingao fun 1	
	Dulux Flamingao fun 5	
nappali	Dulux Golden rambler 3	
konyha, étkező	Dulux Dutch gold 6	
fürdő, WC	Dulux Hawaian blue 6	

Az alkalmazott színek azonban nem önmagukban, hanem egymással való kölcsönhatásukkal érik el a végleges hatást.

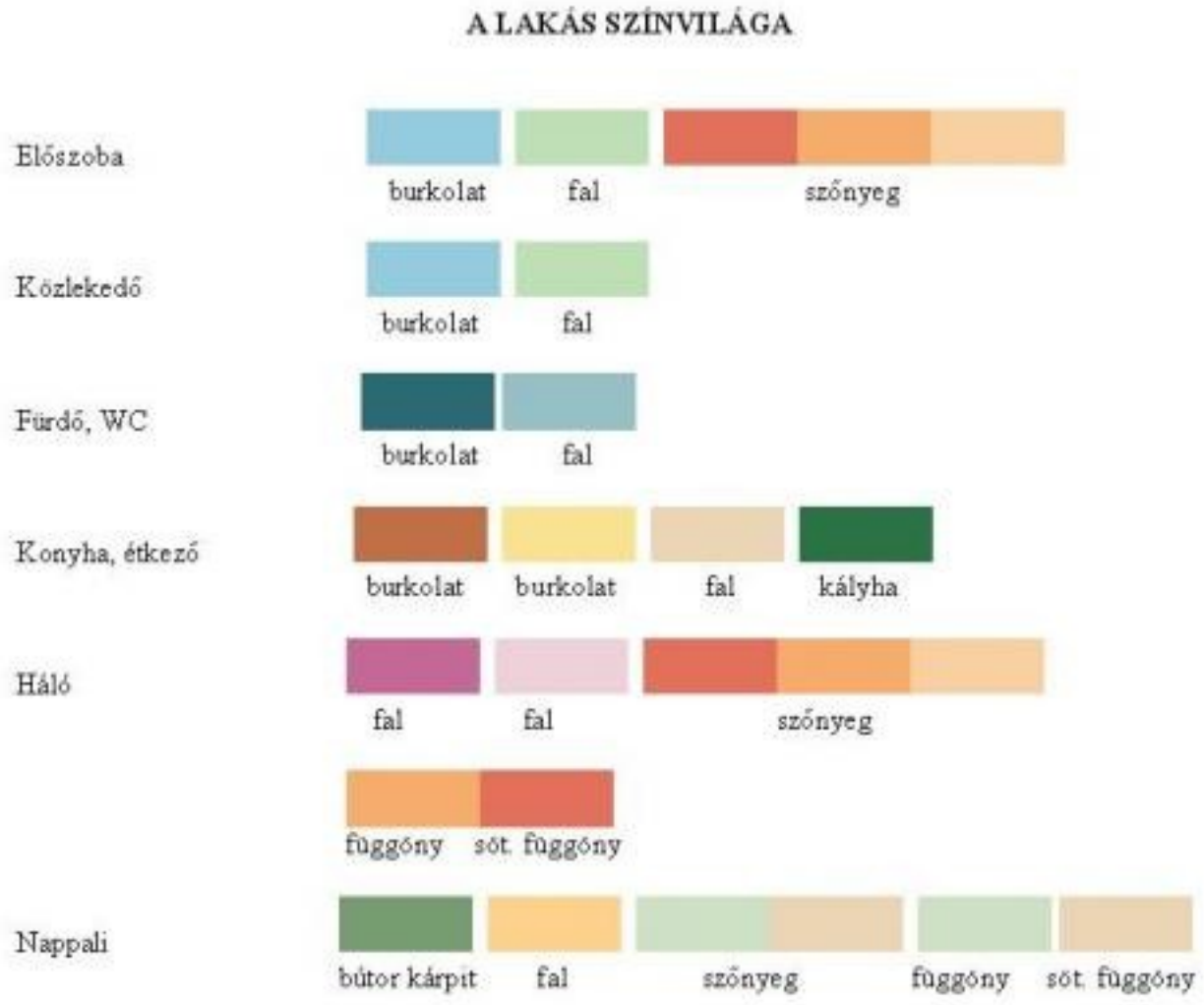

Projektfeladat: Összetett formák, pl. kávéfőző, mákdaráló, öntözőkanna, vizeskanna stb. rajzolása, festése.

6.hét - Tónusos tanulmányrajz
- színtani ismertetés folytatása
Projektfeladat: Tónusos beállítás rajza, illetve szabadon választott otthoni kompozíció

7.hét - Monochrome tónusfestések
-színtani ismertetés folytatása
Projektfeladat: Monokróm tónusos festés, pl barnás , vagy csak szürkés, vagy

rózsaszínes hangulatban

8.hét - Színtani alapok- Színkontrasztok

A színek esztétikai, pszichés és kommunikációs szerepe.

A./ A 7 elemi színkontraszt magyarázata, szimultán hatások, színharmóniák, színszimbolika.

Színkontrasztok: Kontrasztról akkor beszélünk, ha két összehasonlítandó színhatás között szembeszökő különbségek vagy intervallumok állapíthatók meg. Így például: nagy-kicsiny, fekete-fehér, hideg-meleg ellentétpárok a legvégsőkig fokozva poláris kontrasztok. Akkor érezzük hosszúnak a vonalat, ha ott van mellette a rövidebb is. Hasonlóképpen lehet fokozni vagy csökkenteni a színek hatását is a kontrasztszínek segítségével.
Ha valamilyen kompozíciót egy meghatározott kontraszt szerint, tiszta stílusban akarunk kidolgozni, akkor az összes többi kontrasztot visszafogottan, csak mellékkontrasztként vagy egyáltalán nem szabad alkalmaznunk.

1. Magábanvaló színkontraszt: A legegyszerűbb színkontraszt, mivel előállításához a színek tisztán, a legteljesebb világítóerejükben használhatók fel és legalább három, egymástól határozottan elütő színre van szükség. A sárgából, vörösből és kékből a legnagyobb kifejező erejű színkontraszt jön létre. A második rendbeli színek gyöngébb karakterűek, a harmadik rendbeliek hatása még kevésbé határozott.

2. Fény-árnyék kontraszt: A fény és az árnyék kifejezésének legerőteljesebb eszköze a festő számára a fehér és a fekete szín, melyek ellentétes hatásúak és közöttük terül el a szürke tónusok és a színek birodalma. A semleges szürke karakter nélküli, közömbös "nem szín", ezért könnyen befolyásolható tónus- és színkontrasztokkal. Karaktert és életet a szomszéd színek lehelnek belé, a szürke pedig gyöngíti erejüket, megszelídíti őket. Ez a színváltozás szubjektív módon a szemünkben játszódik le, nem pedig pozitív módon magukban a színekben.
A szürke kikeverhető feketéből és fehérből, vagy sárgából – vörösből - kékből, vagy bármely más komplementer színpárból. A szürkékből látványos tónusfokozatokat hozhatunk létre. Ha 12 tónusfokozatot hozunk létre a fehértől a feketéig, a színkör 12 színét mellé sorolhatjuk a sötéttől a világosig tartó fokozatokban sorba állítva. Ezek a tónusfokozatok.
Az egyforma világossági és sötétségi fok rokonítja egymással a színeket. Az azonos tónusértékek egymáshoz kötik és összefoglalják őket.

3. Hideg-meleg kontraszt: A színek optikai érzékelési tartományából valamilyen hőmérsékleti érzetet tudunk leolvasni. Kísérletek kimutatták, hogy két olyan munkaterem között, melyek egyike kékeszölddel, másik vöröses-naranccsal volt kifestve, az ott dolgozók három - négy foknyi hőmérsékleti különbséget érzékeltek - ugyanolyan hőmérséklet mellett. A kékeszöld teremben volt a hidegebb érzetük. A kékeszöld szín mérsékli a vérkeringés impulzusát, a narancs viszont aktiválja.
Egy másik, állatokkal végzett kísérlet, hasonló eredményre vezetett: Versenylovak istállóját két részre osztották, egyik felék kékre, másikat vöröses-narancsra mázolták. Verseny után a kék helyiségben nagyon hamar megnyugodtak a lovak, a vörös oldalon viszont sokáig felhevültek és nyugtalanok maradtak. A kék oldalon ezen kívül nem voltak legyek, a vörös részben pedig nyüzsögtek.

4. Komplementer-kontraszt: Ha két festék pigmentáris keverékéből semleges szürkésfekete jön létre, a két színt komplementer színnek nevezzük. A színkörön egymással átlósan szemben álló színek. Ellentétesek, de kölcsönösen megkövetelik a másik létét, egymás mellett nagyobb világítóerőre kapnak, keverékükben pedig szürkévé semlegesítik egymást - akárcsak a tűz meg a víz. Mindig csak egyetlen szín lehet egy bizonyos másik komplementere.
Komplementer színpárok: sárga-ibolya, kék-narancs, vörös-zöld
A szemünk megköveteli valamely adott szín komplementer-kiegészítését, s ha ezt nem kapja meg ténylegesen, létrehozza önmaga. A harmonikus formálás alapja a komplementer törvény, mivel annak betöltésével jöhet létre tökéletes egyensúly a szemben. Ha a komplementer színeket megfelelő tömegarányokban alkalmazzuk, statikus, szilárd hatású képet kapunk. Mindegyik szín világítóereje csorbítatlan marad.

5. Szimultán-kontraszt: Szemünk valamely adott szín meglátásával egyidejűleg, tehát szimultán módon - megköveteli a komplementer színt, öntevékenyen létrehozza, ha nincs jelen. Ez a szimultán kontraszt. A szimultán módon létrehozott komplementer szín a szemünkben keletkezik, valójában nincs jelen. Lefényképezni nem lehet.
Ha nagy vörös felületre fekete négyzetet fektetünk, a fekete négyzetet zöldesnek látjuk. Nagy zöld felületen ugyanez a fekete négyzet vörösnek látszik.
A szimultán hatást nemcsak a szürke és valamely tiszta szín közötti feszültség hozhatja létre, hanem két tiszta szín is, ha nem pontosan komplementerek. Mindkét szín megkísérli a másikat a maga komplementerévé kényszeríteni, ezáltal többnyire elveszítik reális, tényleges karakterüket, s új hatásokban ragyognak fel. A legmagasabb feszültségű, dinamikus izgalom hatását keltik! Stabilitásuk megrendül, váltakozva vibrálnak. Elveszítik objektív, valóságos karakterüket, s valamiféle nem valóságos individuális hatásmezőben lebegnek:

új dimenzióban. A színek mintha elanyagtalanodtak volna. Itt érvényes igazán a tétel: "Valamely szín valóság nem mindig azonos a hatásával."
Sok esetben nem kívánatos a szimultán kontraszt létrejötte, pl. ha nem akarunk drámai hatást elérni. Semlegesíteni lehet a nagykiterjedésű alapszín leheletnyi hozzáadásával.

Példák a szimultán hatásra:
- A vörös alapra szőtt fekete csík nem feketének, hanem zöldnek hatott, s ezáltal az anyag nyugtalanná vált, vibrálni kezdett. Ha a szövő a szürkésfekete fonal helyett barnás feketével dolgozik, megakadályozta volna a szimultán hatást.
- A szimultán kontraszthatás elkerülésének van másik módja is: különböző világossági fokozatokban kell felhasználni a veszélyeztetett színeket. Az erőteljes sötét – világos kontraszt gátolja a szimultán átalakulás létrejöttét.
- Szimultán hatások jöhetnek létre tiszta színek között akkor is, ha a komplementer szín helyett egy szomszédos tőle jobbra vagy balra fekvő színt használunk fel.

6. Minőségi kontraszt: A szín minőségének fogalma a színek tisztasági vagy telítettségi fokát jelenti. Minőségi kontrasztnak a telített, ragyogó színek és a tompa, tört színek közötti ellentétet nevezzük.
A fehér fény töréséből létrejövő prizmatikus színek a legnagyobb telítettségű vagy legnagyobb világító erejű színek. Mihelyt a tiszta színeket kivilágosítjuk vagy elsötétítjük, veszítenek világító erejükből. Meg lehet törni a tiszta színt fehérrel, feketével, szürkével és a komplementer színével.
Ha egy keverékben mindhárom alapszín előfordul, a keverékszín megtört, tompa karaktert ölt és a három szín tömegviszonya szerint sárgának, vörösesnek vagy kékes-szürkének, vagy feketének hat. A három első rendbeli színnel valamennyi színtörési fokozatot elérhetjük. Ugyanez érvényes a három második rendbeli színre és bármilyen színek kombinációira is.
Ha egy kompozícióban a tiszta minőségi kontrasztot akarjuk érvényesíteni, bármiféle más kontraszt nélkül, akkor a tompa színt a világító színből kell kikeverni, például világító vörösnek kell állnia a tompa vörösben, világító kéknek a tompa kékben. Nem fordulhat elő tehát a világító vörös tompa kékben, vagy világító zöld tompa vörösben. Ha nem így járnánk el, akkor másféle kontrasztok, például hideg-meleg kontraszt túlharsognák a minőségi kontraszt hatását, kétségessé tennék csöndes, nyugodt kifejezésének érvényesülését.
A tompa színek, különösen a szürkék, az őket körülvevő világító színek erejéből táplálkozva élnek.

7. Mennyiségi kontraszt: A mennyiségi kontraszt két vagy több színfolt méretviszonyaira vonatkozik. A "sok és kevés", a "nagy és kicsiny " ellentéte ez. Két vagy több szín között melyik az a méretarány, amelyről elmondható, hogy egyensúlyt teremt, hogy a felhasznált színek egyike sem tolakszik előrébb

a másiknál. Egy szín hatóerejét két tényező határozza meg. Az első a világítóerő, a második a folt nagysága.
Komplementer színek esetében a következők a harmonikus felületarányok:
sárga: ibolya = 3/4 : 1/4 = 3:1 = 9:3
narancs: kék = 2/3 : 1/3 = 2:1 = 8:4
vörös: zöld = 1/2 : 1/2 = 1:1 = 6:6
A színkörön elhelyezkedő első- és másodrendű színek harmonikus aránya a következő:
Goethe fényértékei:
sárga : narancs : vörös: ibolya : kék : zöld úgy aránylanak egymáshoz, mint:
9 : 8 : 6 : 3 : 4 : 6
Ezekből a harmonikus mennyiségekből statikusan nyugodt hatások születnek. Az itt leírt tömegviszonyok csupán akkor érvényesek, ha valamennyi színt legnagyobb világítóerejében használjuk fel. Mihelyt ezen a világítóerőn változtatunk, változnak a nekik megfelelő felületnagyságok is. Tehát a világítóerő és a felületnagyság szorosan összefügg.
Ha színkompozíciónkat a harmonikustól eltérő tömegviszonyok szerint alakítjuk ki, valamely szín uralkodó szerepet kap, expresszív hatást érünk el. A téma, a művészi érzék és az egyéni ízlés dönti el, hogy expresszív kompozíciónkhoz milyen mennyiségeket kívánunk használni.

<u>A színek harmóniája:</u> A színeknek a maguk törvényszerű kapcsolatai alapján való összehasonlítását jelenti. Ezeknek a kapcsolatokna alapján készíthetjük el a színes kompozícióinkat. Itt a harmonikus akkordok kialakításáról van szó.
Az összhangzattan útjelzés a színek legváltozatosabb kifejezési lehetőségeinek megalkotásához.
Lehetnek kettőshangzatok, hármashangzatok, négyeshangzatok, vagy hatoshangzatok.
-Kettőshangzatok: A tizenkét osztatú színkörben az átmérővel összeköthető, szemben álló két szín mindig komplementer viszonyban van egymással.
-Hármashangzatok: Ha a 12 osztatú színkörből három olyan színt választunk ki, amely egyenlő oldalú háromszöggel kapcsolható össze, akkor ezek a színek haromonikus hármashangzatot alkotnak. E hármashangzatok közül a sárga-vörös-kék a leginkább egyértelmű, ez az alap hármashangzat.
-Négyeshangzatok: Ha a 12 osztatú színkörből kiválasztunk két-két olyan komplementer színpárt, amelynek összekötő egyenesei egymásra merőlegesek, négyzetes formát kapunk. Ilyen négyeshangzat a sárga-vörösesnarancs-ibolya-kékeszölt, vagy a sárgásnarancs-vörös-kékesibolya-zöld.
További négyeshangzatokhoz jutunk egy olyan téglalap segítségével, amely két komplementer párt tartalmaz: pl. sárga-narancs-ibolya-kék, vagy sárgászöld-sárgásnarancs-vörösibolya-kékesibolya.
-Hatoshangzatok:

1. A 12 osztatú színkörbe háromszög vagy négyszög helyett kapcsolódási alakzatként hatszöget is rajzolhatunk. Harmonikus hatosnagzat jön létre három pár komplementer színből.
2. A színgömbben megforgathatjuk a hatszöget. Az így fellelt, megvilágosított vagy elsötétített színtónusokból érdekes színösszefüggések adódnak.
3. Hatoshangzatot szerkesztés útján is létrehozhatunk a színgömbben akkor, ha négy tiszta színhez a fehéret és a feketét társítjuk. A színgömb egyenlítőjének síkjára kapcsolódási alakzatként négyzetet fektetünk, így két komplementer színpár négyeshangzatát kapjuk. Ezek után a négyzet csúcsait összekötjük fölfelé a fehérrel, lefelé pedig a feketével.

<u>Színszimbolika</u>: Bizonyos színeknek, elsősorban középkori műalkotásokon, kétségtelenül szimbolikus jelentésük van. A színek konkrét jelentése azonban nem egyértelmű és nem is egységes.
- *Barna*: mint a föld (lat. humus) színe, az alázatot (lat. humilitas) és a szegénységet jelképezi, ezért pl. a ferences koldulórend (Assisi Szt. Ferenc) öltözetének is barna a színe.
- *Bíbor és lila*: a római császárok ruhájának színe, ezért Krisztusra is vonatkoztatták, mint a világ igazi urára. A vöröshöz hasonlóan a passiót és Krisztus vérét is jelképezi.
- *Fehér*: a tisztaságot, az ártatlanságot, a győzelmet, a tökéletességet és az isteni fényt jelképezi, pl. Krisztus színeváltozásánál Krisztus feltámadásánál, Krisztus mennybemenetelénél és az Apokalipszisban (Jel 6, 7 és 19 fej.).
- *Fekete*: a gyász, a halál, a világmegvetés és az alázat színe.
- *Kék*: az ég, a levegő és a víz színe, a tisztaságot, az igazságot és a hűséget jelképezi. Az Istenanyát gyakran kék köpenyben ábrázolják. Kék angyalok (ill. az ég, kék szférájában látható angyalok) azt jelzik a színűkkel, hogy már a földi légkörhöz tartoznak; néha azonban Lucifer bukott angyalait különböztetik meg kék színnel.
- *Sárga*: gyakran az arany helyett áll; a Nap, az isteni fény, az örökkévalóság színe. Negatív értelemben viszont jelentheti az epét és az irigységet is. A középkor óta Európában a zsidók megkülönböztető színe (sárga kalap, sárga jel, zsidó csillag), az áruló Júdást gyakran sárga köpenyben ábrázolták.
- *Vörös*: jelenti a tüzet, a mennyei ragyogást (vörös angyalok állnak az Úr trónja körül), a fényt, a melegséget, a szeretetet, a vért, tehát Krisztus és a vértanúk áldozatát is (ezért a bíborosok színe is), de a hatalmat (a római császári öltözet színe, vö. bí bor és lila), söt a pokol tüzét.
- *Zöld*: a tavasznak, a feltámadásnak és a halhatatlanság reményének, a Paradicsomnak a színe. Mint a földhöz tartozó színt, hozzárendelték a pokolhoz, az ördöghöz és démonaihoz.

A liturgikus színek használata a 13. sz.- ra alakult ki: zöld: köznapi, vörös: vértanúk, fehér: szüzek, hitvallók, lila: bűnbánat, fekete: gyász.

B. Színhasználat, színkezelés a művészeti korszakokban.

Már a barlanglakó kőkori ősember is tudatos lényként alkalmazta a színeket. Az 1940-ben felfedezett, és máig fennmaradt Lascaux-barlang 15 ezer éves falfestményei sárga, vörösesbarna földfestékkel és szénből vagy mangánból nyert feketével színezett alkotások könnyen hozzáférhető palettáról tanúskodnak, melyek híven tükrözik az akkori ember környezetét: föld, sziklák, állati bőr, vér. Festékeiket feltehetően állati zsírral keverték.

Az egyiptomiak és a görögök örömüket lelték a színes, tarka formákban. Kínában már a már a mi időszámításunk kezdete előtt is éltek nagy festők. A Hang-dinasztia egyik császárának külön raktárai voltak, ahol a szebbnél-szebb festményeit őrizte. A T'ang-dinasztia alatt Kínában erőteljes színvilágú kép- és freskóstílus alakult ki, a kerámiában pedig újfajta sárga, vörös, zöld és kék mázat kezdtek használni. A Szung-dinasztia alatt az emberek színérzéke rendkívül kifinomodott, a képek színei változatosabbá váltak. A kerámiában addig nem ismert szépségű mázak születtek, pl. a szeladon-máz és a holdfénymáz.

Európában Kr. u. 1. évezredből erőteljes színű polikróm római és bizánci mozaikok maradtak fenn. Az 5. és 6. században a ravennai mozaikművészek sok különböző színhatást tudtak létrehozni komplementer színekkel (Galla Placidia mauzóleum: kék-narancssárga mozaikok és falak).

Az ír szerzetesek által festett, kora-középkori miniatúrák színhatása gazdag és változatos. Azok a lapok a legcsodálatosabbak, amelyeken a sok-sok szín mind egyforma fényértékű. Ezáltal olyan hideg-meleg színhatások jöttek létre, hogy ahhoz foghatóval majd csak az impresszionistáknál és Van Goghnál találkozhatunk. Ez a színhasználat folytatódott majd az üvegfestészetben, amelyet leginkább a chartres-i katedrális rózsaablakain figyelhetünk meg, ha rájuk süt a Nap.

A román kor és kora gótika művészei freskóikon és táblaképeiken szimbolikus és expresszív értelemben használták a színeket. Ezért azon voltak, hogy a színek egyértelmű és töretlenül tiszta csengést kapjanak. Egyszerűségre, érthetőségre törekedtek a színek mellett az alakábrázolásoknál is. Valószínűleg Giotto és a sienai festők voltak azok, akik az alakokat színben és formában egyéni

vonásokkal ruháztak fel. Az ez-által elindult fejlődés létrehozta az egymástól teljesen különböző művészegyéniségeket.

Hubert és testvére Jan van Eyck lokális színekkel hozták létre kompozícióikat. A *Genti oltár* után Jan van Eyck elkészítette az első gótikus arcképet, az *Arnolfini házaspár* portréját.

Piero della Francesca élesen körvonalazott alakokat festett egyértelmű, expresszív és komplementer színekkel.

Leonardo da Vinci idegenkedett az erős színektől, tónusértékek finom különbségeivel festette meg képeit (*Királyok imádása*, *Szent Jeromos*).

Tiziano korai művein a színeket egységes, egymástól elkülönülő felületekként állította egymással szembe. Később ezeket a felületeket egyre inkább feloldotta a hidegebb és melegebb, világosabb és sötétebb, tompább és ragyogóbb festői modulációkkal, legszebb példa erre *La Bella* portréja. Késői munkáin a fény-árnyék hatás játszotta a döntő szerepet (*Töviskoronázás*).

El Greco (Tiziano tanítványa volt) nagy színfelületeket hozott létre. Színei egyedülállóak, sokszor megrázóak és elvontak. Színfelületei már nem tárgyakat jelölnek, hanem tiszta képi színhangzatokká szerveződnek.

Grünewald száz évvel El Greco előtt ugyanezt a problémát oldotta meg. El Greco színtónusait mindig szürke és fekete tónusokba ágyazta igen erősen és egyéni módon, Grünewald viszont színeket helyezett színek mellé. Objektíven, minden egyes témához megtalálta a megfelelő színeket (*Isenheimi oltár, Angyali üdvözlet, Golgota, Krisztus feltámadása*). A fény-árnyék festészet igazi képviselőjének Rembrandtot tekintik. Átlátszó szürke, kék vagy sárga meg vörös lazúrtónusokat, mélységi hatást adott a festék anyagának, s ezt a mélységet különös, átszellemített élet hatja át. **Rembrandt** keverte az olajat és a temperát és ebből hozta létre sugárzó felületeit.

Maulberts az osztrák freskófestő, már illuzionisztikus térmélységek hatását kelti tipikus barokkos színkezelésével.

Az **empire és a klasszicizmus** lényegében beéri a feketével, fehérrel és szürkével, s csak szórványosan használ egy-egy színt. Ezt a józan hatású festészetet váltotta fel a romantika.

A romantikus mozgalom kezdeteit Angliában **Turner és Constable**, Németországban **Caspar David Friedrich és Philipp Otto Runge** képviselte. Ezek a festők pszichikai-expresszív eszközként használták a színeket, így adtak tájképeiknek hangulatot. **Constable** a zöldet nem egységes színként festette meg, hanem a világos és sötét, hideg és meleg fakó és ragyogó tónusok fokozataira bontotta fel. Felületei, ezáltal misztikussá, s izgalmassá váltak. Turnert tekinthetjük az első európai absztrakt művésznek (*Gőzhajó a hóviharban*).

A 19. század elején érdeklődés ébredt a színek hatásai és törvényszerűségei iránt (**Philipp Otto Runge** színgömbje; **Goethe színelmélete; Schopenhauer**: A látás és a színek; M. E. Chevreult: A színek szimultán-kontrasztjának és a színes testek illeszkedésének törvényéről).

Chevreult könyve vált az impresszionista és neoimpresszionista festészet alapjává. Az impresszionisták a természet beható tanulmányozása útján egészen újszerű színességet értek el.

Monet olyan behatóan tanulmányozott egyetlen tájat, hogy a nap minden órájában új vászonra volt szüksége, hiszen ahogyan az idő múlt, a fény egyre inkább változott.

A neoipresszionisták a színfelületeket önálló tiszta színpontokra bontották fel, amelyek a néző szemében keverednek össze.

Cézanne munkája is az impresszionizmusban gyökerezik. Képei logikusan kialakított színépítkezések, amelyek színbeli és formai törvényszerűségeken alapszanak. Visszatért a zárt színfelületekhez. Az egész képet formai, ritmikai és színes egységgé szervezte. Főként a hideg-meleg kontrasztot használta (pl: *Almák és narancsok*).

Henri Matisse a Fauves- ok csoportjához tartozott **Braque**- kal, **Derain**nel és **Vlaminck**kal együtt. Vásznain világító színfelületek helyezkednek el egymás mellett, szubjektívan megérzett egyensúly szerint.

A kubisták - **Picasso, Braque és Gris** - a színek világos és sötét értékeit alkalmazták. Elsősorban a formák érdekelték őket. A tárgyak formáit elvont, geometriai formákká bontották fel, s a tónusok értékbeli fokozatainak segítségével reliefszerű hatásokat értek el.

Az expresszionisták – **Munch, Kirchner, Nolde és a Blauer Reiter festői: Kandinszkij, Marc, Macke, Klee** – a festészetnek újra plasztikai-szellemi tartalmat akartak adni. Festői alkotómunkájuk célja, hogy bensőségessé tett, átszellemített élményeket formákba és színekbe megjelenítsenek.

Európa különböző részein 1912 és 1917 között egymástól függetlenül dolgozott egy sor olyan művész, akiknek műveit **„konkrét művészet”** gyűjtőnéven szokták emlegetni - **Kupka, Delaunay, Malevics, Mondrian**… - Képeiken geometrikus formákat és a spektrum színeit jelenítik meg. Ezek a színek és formák a művészi alkotás eszközei, általuk világos rend teremthető a kép felületépítésében.

A szürrealisták – **Max Ernst, Dalí**… - kifejezőeszközként használták a színeket. A tasiszták formában és színben egyaránt törvény nélküliek.

Projektfeladat: Az egyiptomi térábrázolás hatására egy kert ábrázolása, alakokkal, lehetne Johannes Itten könyvéből a négyzetekre osztott 15x15, vagy 20x20- as négyzetek hideg –meleg színekkel való megosztása alapján egy-egy állatábrázolás.

9.hét – Projektfeladat: A görög ábrázolások megoldásai. Vörös és fekete alakos kerámiák, visszakaparásos módszere, szín és formajátékok, a mozgás, sportolás ábrázolása. Lehetséges megoldás a zsírkrétázott alapra ráfestett akrilrétegből visszakaparni. SGRAFITTÓ- ra emlékeztető technika. Vagy egyszerű vízfestékkel megoldható.

[YouTubeConverter.to] greek-studies-vase-paintings-telling-stories-with-pictures.mp4

A TANÍTÁS EREDMÉNYEINEK MEGÁLLAPÍTÁSA; SZAKTÁRGYI ÉRTÉKELÉS

Pedagógiai tanulmányainkból tudjuk: a szaktárgyi értékelés során jellemzően arról győződünk meg, hogy a kitűzött célokat milyen szinten sikerült elérni. Alább látni fogjuk, hogy a diagnosztikus értékelésnek ettől némiképp eltér a hangsúlya. Az értékeléshez szükséges információk gyűjtését jelenti az ellenőrzés. A gyűjtött információk értelmezése minőségi vagy mennyiségi formában is történhet. A hazai iskolarendszerben a tantárgyi teljesítmények mennyiségi értelmezésére döntően az osztályozás használatos: a közoktatási törvény általánosságban ötfokozatú osztályozási rendszer alkalmazását írja elő. A fentiekből az is nyilvánvalóan következik, hogy világos célkitűzéseknek kell megelőznie az értékelést – és egyáltalán, a diákokkal való közös munka megkezdését.

7.1. Az értékelésről általában

A tanár, értékelő tevékenységének fő stratégiai célkitűzése az, hogy a rábízott diákok magatartása és teljesítménye hosszabb távon optimális irányban változzon. A diákok (és a felnőttek) többsége az értékelést szem előtt tartva tanul, és a tanulási szokásait a pedagógusok értékelési szokásaihoz igazítja. Ebből az a – korántsem meglepő– következtetés adódik, hogy minél több és minél többféle teljesítményre kell lehetőséget biztosítani az órákon, és teljesítményeket mindig értékelni kell. Hangsúlyozzuk, hogy az értékelés stílusának, kommunikációs módjainak megválasztásakor a pszichológiai törvényszerűségeket, eljárási szabályokat be kell tartani!

7.1.1. Az értékelés típusai

A szaktárgyi értékelés alkalmával általában a diákok szóbeli vagy írásbeli teljesítményét vizsgáljuk; a képességek értékelésénél bonyolultabb magatartásokat is figyelembe veszünk. A pedagógiai értékelés funkciói meglehetősen sokrétűek. Az értékelés funkciója alapján az értékelési eljárások három alapvető típusát különböztetjük meg: •1. A diagnosztikus értékelés célja a helyzetfeltárás.• 2. A formatív értékelés a visszacsatolással segíti a diákok tanulási tapasztalat szerzését. 3. A szummatív értékelés egy nevelési szakaszt lezáró minősítés.

A diagnosztikus értékelés a helyzetfeltárás eszköze, az „induló” tudás megállapítására szolgál. Diagnosztikus értékelésre kerül sor, amikor például új tanárként elkezdünk egy osztályt tanítani, vagy egy új anyagrész tanításának megkezdésekor bizonytalan, hogy a diákok birtokában vannak-e az elsajátítandó anyagrészt megalapozó ismereteknek. Ilyen módon tanárként információkat szerzünk arra vonatkozóan, hogy diákjaink hol tartanak. A diagnózis alapján dönthetünk arról, hogy munkánkat hogyan kezdjük, illetve folytassuk a vizsgált tanulócsoportban. Így lehet érdemben megalapozni a stratégiát. Az értékelés e típusa tehát egyértelműen a pedagógus tájékozódását szolgálja, így szerezhetők meg a további munka megtervezéséhez szükséges információk. Ebből következik, hogy ilyen jellegű felmérésre nem adható érdemjegy, de a következtetéseket a diákokkal érdemes megosztani, mivel ettől az együttműködési hajlandóság növekedése várható.

Mivel a diagnosztikus értékelést a tanárok sajnálatosan gyakran elhanyagolják a napi munka során, lássunk egy pregnáns példát a szerepére. Az iskola egyik biológiatanára távozik a tantestületből. Az általa eddig tanított, 12. évfolyamba lépő osztályt szeptemberben másik tanár kezdi tanítani. Az újonnan belépő tanár a tananyagban nagymértékű lemaradást észlel, amelyet igyekszik behozni. A sietős továbbhaladás kudarcok sorozatát hozza. A tanár úgy látja,hogy az osztály növekvő hányada adja fel a tempó tartását, a rendszeres készülést, és ráadásul a csoport légköre egyre inkább ellene fordul – pedig csak a tantervet kívánja tartani. Egy októberi órán beszélgetést kezdeményez a helyzet tisztázására, ahol kiderül, hogy az általa tudottnak vélt (korábbról származó) alapismeretek kisebb-nagyobb része a diákok számára bizonytalan vagy ismeretlen, ezért az aktuális tananyagot sem értik. A tanár rájön, hogy rendszeres diagnózisra van szükség, és a legfontosabb hiányokat pótolni kell. Az elvesztegetett idő így több lett, mint amennyit a megfelelően tervezett, és a tanév elején végzett diagnózis és ismétlés igényelt volna. A diagnosztikus értékelés után röviden és tárgyszerűen ismerteti az érintett osztállyal a tapasztalatokat, és közös megegyezéssel megállapodnak a mindkét oldalról kompromisszumos megoldási módról. A diagnosztikus értékelés lényege célzott kérdések, illetve

feladatok megfogalmazása. A kérdéseket tervszerűen, a további céljaink ismeretében kell adni, hogy a válaszokból számunkra világos legyen az alapozó ismeretek szintje. Más értékelési típusokhoz hasonlóan a diagnosztikus felmérés is lehet szóbeli, vagy írásbeli; de általában a szóbeli diagnosztikus eljárások több irányú hasznot hajtanak: — ez a módszer új tanárként az ismerkedésre, egymás stílusának megismerésére is lehetőséget teremt; — a személyesség révén kontaktusteremtésre, ill. – tartásra alkalmas; — sokkal árnyaltabb kép alkotható a felkészültségről, a meglevő képességekről, mivel a válaszok alapján megfogalmazódó új kérdéseket folytatólagosan föltehetjük, illetve új aspektusok kerülhetnek előtérbe; — egyúttal ismétlésre, gyakorlásra is módot ad, és így a diákok ismereteinek kisebb hiányosságai, bizonytalanságai azonnal kiküszöbölhetők. Az írásbeli teljesítményértékelést általában gyorsabbnak tartják, ám a fenti előnyök írásbeli felmérőtől nem várhatóak. Gyorsan pergő kérdésekkel pedig a szóbeli diagnosztikus eljárás sem túl idő-igényes.

A formatív értékelést igen találóan **formáló-segítő értékelésnek** is nevezik, mivel a tananyag feldolgozása közben zajló segítségnyújtást tűzi ki célul. A diákok munkájának — helyesen tervezett és lebonyolított — szaktárgyi értékelése visszajelez — a tanuló felé arról, hogy teljesítménye mennyire felel meg a tanár igényének; — a tanárnak arról, hogy munkája mennyire eredményes; következtetést enged arra, hogy mely tevékenysége korrigálandó vagy hibás. E kétirányú jelzés révén szabályozza egyfelől a tanulás, másfelől a tanítás folyamatát. A gyakran megnyilvánuló nézettel szemben a formatív értékelés során adott érdemjegy nem minősíti a diákot. A témakörök feldolgozása közbeni (formatív) értékelés nem ítélkezik, hanem segít, irányít. Mindezeken túl a formatív értékelés eredményei a szülőt is tájékoztatják arról, hogy gyermeke teljesítménye az elvárásunknak mennyire felel meg.

A szummatív értékelés összegző minősítést ad arról, hogy valamely tanulmányi szakasz, pl. tanév vagy iskola végén a diák hogyan tett eleget a tanulmányi követelményeknek. A szummatív értékelés leggyakoribb formája a félévi és év végi osztályzat, valamint a vizsga. A visszacsatolás révén mindhárom értékelési típus elősegíti a pedagógiai tervezést. A szummatív értékelés esetén persze ennek következménye már esetleg az értékelt diákokat nem érinti, hiszen például a vizsgán nyújtott teljesítmények alapján eldönthetjük, hogy valamely anyagrészt a továbbiakban az addigitól eltérő módon tanítunk majd, de ez a következtetés már csak a következő évfolyamok munkájának tervezését segíti.

7.1.2. Dicséret és elmarasztalás Bármilyen típusú értékelési eljárásról legyen is szó, felvetődhet a kérdés, hogy melyik befolyásolja hatékonyabban a diákok munkáját és teljesítményét: a dicséret vagy pedig az elmarasztalás. Számos vizsgálatot végeztek a kérdés eldöntésére, és a következő megállapítások adódtak.

1. Az értékelés hiánya minden csoportban minimalizálja a teljesítmény növekedését, az értékelésre tehát szükség van.

2. Számos pedagógus a dicséretet részesíti előnyben. Ők úgy tartják, hogy a jó teljesítmények elismerése megerősítést ad, és a dicséret mindenki számára kijelöli a követendő utat→ a gyenge eredmények szó nélkül hagyásával pedig fölösleges konfliktust lehet elkerülni. Valójában ez nincs így. Egyrészt a megfelelően teljesítő diákok méltánylását az aktuálisan rosszul produkálók kívülállóként figyelmen kívül hagyhatják, hiszen az nem rájuk vonatkozik. Másrészt a tárgyszerű, segítőkész elmarasztalás nem jár konfliktussal.

3. A tanárok másik része éppen ellenkezőleg: nem szívesen dicséri diákjait (hiszen a jó teljesítmény „természetes"), viszont a rossz válaszokat, hibákat megbírálja. Ez jobb hatású, mint az értékelés teljes hiánya, de az esetek többségében kisebb a hozadéka, mint ha dicsér is a tanár.

4. A dicséret/elmarasztalás hatása attól függ, hogy a diákcsoport tagjainak szociokulturális háttere milyen. Az átlagon felüli intellektusú, jó szocio-ökonómiai helyzetű, magasabb évfolyamú diákok csoportjaiban tanulmányi téren eredményes ugyan a „csak büntetés" értékelési gyakorlata, de ennek ára a kellemetlen általános közérzet, rossz légkör, a tanulók együttműködési hajlandóságának csökkenése, a versengő szellem megerősödése („Ne én kapjam a letolást!").

5. A dicséret és az elmarasztalás kombinációja a legtöbb csoportban hatásosabban növeli a teljesítményt, mint a kettő közül bármelyik kizárólagos alkalmazása a másik nélkül.

6. A tehetségnevelést érintő szempont, hogy az állandó visszajelzés a kreativitás fejlődésére kedvezőtlenül hat, mivel a felszabadult továbbgondolás, a tévedés szabadságát visszaszoríthatja. Amikor tehát gondolkodtató problémafeladatot adunk, a megoldás közben tartózkodjunk a próbálkozások minősítésétől. Az értékelés, beleértve a tanórai számonkérést is, az iskolai munka állandó, természetes része. A tanárok értékelő megnyilvánulásainak jelentős következményei vannak a tanulókra, motiváltságukra, munkájukra és egész pályafutásukra. A fő alapelv tehát az lehet, hogy az értékelés ne veszélyeztesse a diákokat, hanem segítse őket. Az indulatoknak nincs helye az értékelésben.

7.1.3. **Mérésmetodikai alapelvek alkalmazása**— A szakszerű értékelő stratégia sokféle módszerrel dolgozik, minden lehetőséget kihasznál, hogy az egyéni különbségek figyelembe vételével visszajelzést adjon, időnként pedig strukturált feladatlap segítségével minden tanítványnak egyszerre ad megerősítést. A tanórai szaktárgyi értékelés szinte mindig becslés, hiszen egy képzeletbeli skála fokozataihoz viszonyítjuk gondolatban diákjaink teljesítményét. A mérés sokkal pontosabb értékelő eljárás, ehhez kipróbálás alapján elemzett és fejlesztett tesztek szükségesek. Ilyen mérő eszközök kifejlesztésére a tanároknak sem felkészültségük, sem idejük nincs, de a mindennapos iskolai munka során nem is szükséges mérni. Fontos azonban az értékeléshez kapcsolódó becslésnél is törekedni az úgynevezett mérésmetodikai alapelvek betartására. A következő szabályokat soroljuk a mérésmetodikai alapelvek közé:

1. validitás vagy más néven érvényesség;

2. objektivitás;

3. reliabilitás vagy más néven megbízhatóság.

A validitás (érvényesség) elve első megközelítésben igen egyszerűnek tűnik: azt kell értékelni, aminek az értékelését célul tőztük ki. Az érvényesség leggyakrabban kétféle aspektusból sérül. A fogalmi validitás követelménye szerint kívánatos, hogy azon ismereteket kérjük számon, amit megtanítottunk, és ennek lényegét valóban mindenkitől el is várjuk. Példaként lássunk néhány tipikus hibát!

Nem teljesül a fogalmi érvényesség, ha: — a tananyag feldolgozásakor a tanár csak ismereteket közöl, a számonkérésnél viszont már ezek alkalmazását várja el, például számolási feladatokat kellene megoldani; — a számonkérésből hiányoznak az egyszerű feladatok, csak (vagy túlnyomórészt) nehezen megválaszolható kérdések szerepelnek; — a feladatok, kérdések nem tükrözik az ismeretkör lényegét, például az evolúció témájában őslények leírását várják el, de a leszármazási viszonyok egyáltalán nem szerepelnek. A tartalmi validitás kívánalma szerint a kérdés/feladat megfogalmazása azt fejezze ki, amit akarunk, és a diák is azt értse belőle. Ez valójában kommunikációs probléma, hiszen arról van szó, hogy a kérdésfeltevésből a tanuló nem feltétlenül azt érti, amire tanára rá szeretne kérdezni. A tartalmi validitás követelménye ellen vét a pedagógus, ha — kérdése olyan szavakat tartalmaz, amelyeket a diák nem ismer; — a feladat nem egyértelmű, esetleg többféle helyes megoldást kínál; a tanulók ez esetben bizonytalanok, hogy a lehetséges válaszok közül vajon

melyiket várják el tőlük. Gyakran ilyenek a „Hol...” és a „Milyen...” kezdető kérdések (A „Hol történik a biológiai oxidáció?” kérdésre egyebek mellett „az élőlényekben”, „a sejtekben”, „a bioszférában” stb. válaszok is helyesek.). Mindezek úgy kerülhetők el, ha tudatosan odafigyelünk a feladatok készítésére. Szóbeli kérdéseinket lehetőleg előre gondoljuk át, az írásbeli feladatokat pedig időben fogalmazzuk meg, hogy pár nap múlva, még a dolgozat kiadása előtt újra elolvashassuk. Nagyon sokat segíthet, ha egy kollégával megbeszéljük a kérdések-feladatok egyértelműségét. Az objektivitás igénye azt várja el, hogy az értékelés a teljesítményre vonatkozzon, lehetőleg ne függjön a tanár személyétől és a diák személyétől se, csak a diák tudásától.
Szóbeli értékeléskor nem könnyű ennek az elvnek a betartása, de a tudatos törekvés és a nyilvánosság segít megvalósítani. Gyakran megfogalmazódó kétely ezzel kapcsolatban, hogy a tudás eléréséhez szükséges munka és a teljesítmény nem feltétlenül van összhangban. Az egyes gyerekek — intellektuális adottságaik eltérése miatt — jelentősen különböző energia-befektetés mellett nyújthatnak hasonló teljesítményt, és ez esetben indokolt lehet az eredmény eléréséhez szükséges munkát is figyelembe venni az értékeléskor. E kérdésre még visszatérünk a továbbiakban. Az értékelés akkor objektív, ha bármely más tanár is azonos választ, megoldást fogadna el helyesnek. Ennek az a minimális feltétele, hogy az aktuális teljesítményre vonatkozzon az értékelés. Ez ugyan magától értetődőnek látszik, de mégis gyakran előfordul, hogy a pedagógus a szaktárgyi értékelés során a teljesítmény mellett (,vagy helyett!) egészen más szempontokat (is) figyelembe vesz. Idézzünk fel ezek közül néhányat! A következőtáblázat példái egy diák értékelésekor a tantárgyi teljesítmény mellett szerepet játszó egyéb szempontok pszichológiai hátterét világítják meg.

Táblázat: A szaktárgyi értékelés szempontjai

Az értékelést módosító szempont megfogalmazása

Pszichológiai háttér

A szünetben csúnyán veszekedett egy szimpatikus osztálytársával. A folyosón rá kellett szólni, mert ész nélkül rohangált. A fiú folyton kócos és kilóg az inge a nadrágjából; illetve a lány melírozza a haját, elképesztı a sminkje és a blúza még a vállát is szabadon hagyja.

Negatív holdudvar-hatás: Egyetlen negatív információ alapján úgy véljük, hogy az illető többi tulajdonságai is ezzel összhangban állnak.

Udvarias, jól nevelt, jó megjelenésű fiú, illetve angyalarcú, szelíd kislány, aki mindig csillogó tekintettel figyel. Ezt nem lehet elriasztani egy gyenge jeggyel. Magasan kvalifikált értelmiségi szülei sokat foglalkoznak vele és fontosnak tartják, hogy gyermekük jó jegyeket kapjon.

Pozitív holdudvar-hatás: Valamely pozitív információ alapján úgy véljük, hogy az illető többi tulajdonságai is ezzel összhangban állnak.

Biztos bele sem nézett az anyagba, csak ráragadt a múlt órán.

→A jó tanuló diák mai felelete azért nem sikerült, mert bizonyára nem aludta ki magát és fáradt.

Kognitív disszonancia csökkentése: A korábban már kialakult nézetnek ellentmondó esemény történt. Fontos, hogy attitűdjeink ellentmondásmentes rendszert alkossanak, ezért ha az egyensúlyt valamilyen váratlan jelenség fenyegeti, akkor ezt nem vesszük észre (szelektív észlelés), vagy úgy értelmezzük át, hogy beilleszkedjen a korábban kialakult meggyőződések közé.

(Szegény, elhanyagolt gyerek, a szülei nem törődnek vele, nem adhatok neki még én is rossz jegyet. Egymástól független jelenségek összemosása az ítéletalkotás egyszerűsítése érdekében.)

Az előző diák kitűnően szerepelt, utána a következőnek a felelete relatíve gyengébbnek tűnik (lehet, hogy máskor ötös lenne). A kontraszt megtévesztő hatása.

Június elején kiválóan sikerült egy diák utolsó dolgozata/felelete, így – bár ezzel együtt is négyesre áll – jeles osztályzatra lesz lezárva.

Újdonsági hatás: Az ember a másokra vonatkozó ítéleteit az utolsó információ erősebben befolyásolja, mint a régebbiek.

Elsőbbségi hatás: Az elsőként szerzett információk irányítják a későbbieket. Következménye a jól ismert „skatulyázás”. A korábbi teljesítményei is gyengék voltak, hogy kaphatna most ötöst!? Az a hit, hogy a teljesítményszint állandó, mivel állandó személyiségvonásokhoz kötődik (pl. lusta, okos). Ez azonban

nagyon gyakran nem így van. Külön kiemeljük a táblázatban is szereplő, elsődleges attribúciós hibából adódó szociálpszichológiai jelenséget. Mások cselekedeteit értelmezni igyekszünk. Ilyenkor indokolatlanul gyakran keressük az okot a személyiségben, s szinte egyáltalán nem vesszük tekintetbe az aktuális szituáció hatását. Ez a tanár értékelési gyakorlatában azt jelenti, hogy az ismétlődő gyenge vagy éppenséggel jó teljesítmény okát a pedagógus a tanuló személyiségvonásaira vezeti vissza, és ezért állandó jellegnek tekinti. Ennek következménye, hogy a „jó tanulónak" tartott diák gyengébb teljesítményét a tanár — saját elvárásaihoz igazítva — felülértékeli, a „gyenge eredményű" gyerek jó teljesítményét alulértékeli. Ez pedig nem más, mint a jól ismert skatulyázás. A fenti példák azt szemléltetik, hogy az értékelés gyakran nem az aktuális teljesítményre vonatkozik, hanem a diák vélt vagy valós tulajdonságán (személyiség, családi háttér stb.) alapul, illetve ilyen szempontok által módosul. Mindezek azért veszélyesek, mert többnyire nem a tanár szándékos torzításai, hanem a tudat alatt működő pszichológiai mechanizmusok. Fontos tudnunk, hogy mindezek elég könnyen tudatos kontroll alá vonhatók. Figyeljünk erre és megfontoltan törekedjünk elkerülni a szubjektivitásnak ezeket a csapdáit. Bármi is a háttere, a szubjektivitás nehezíti, sőt gátolhatja a diákok reális énképének kialakulását, és a Pygmalion-effektus (önmagát beteljesítő jóslat) révén visszavetheti a személyiség optimális fejlődését. A diákok ugyan észreveszik és nehezményezik a fentihez hasonló jelenségeket, de kiszolgáltatott helyzetük miatt ezekre nem hívják fel tanáruk figyelmét. Az efféle események előfordulása és ismétlődése a pedagógus hitelét és értékrendje elfogadását veszélyezteti, majd megszünteti a tanulókban. Szerencsére azonban, ha ismerjük e jelenségeket, akkor tudatosíthatjuk, és megelőzhetjük a felszínre kerülésüket.

A reliabilitás (megbízhatóság) a harmadik mérésmetodikai alapelv. A reliabilitás követelménye azt várja el, hogy a tudással egyértelműen összefüggjön a feladatot helyesen megoldani kívánó diák teljesítménye. Másképp megfogalmazva: ugyanolyan intellektusú és tudású diákok nyújtsanak azonos teljesítményt a feladat(sor) megoldásakor. Belátható, hogy bizonytalan lehet a reliabilitása például az eldöntendő kérdéseket tartalmazó feladatlapnak, hiszen teljes tudáshiány mellett is átlagosan 50%-os teljesítmény keletkezhet a véletlen ráhibázás következtében. Ezzel megegyező eredményt hozhat a teljes ismeretkör felének birtoklása is. Különösen fontos az összehasonlító — pl.

országos vagy megyei — mérésekre készített feladatsorok megbízhatósága. Reliabilitásról csak akkor beszélhetünk, ha a kérdés vagy feladat valid, tehát minden diák számára ugyanazt jelenti. A megbízhatóság ezért csak az érvényesség biztosítása után értelmezhető.

Bármily sajnálatos, de tény, hogy a magyarországi iskolákban a pedagógusok többsége a számára legkényelmesebb módon, rendkívül leszűkített értelemben, egyszerű számonkérésnek tekinti az értékelést. Ebben az esetben a tanár a diákok teljesítményéhez az érdemjegy-skála valamely fokozatát rendeli — jó esetben a teljesítményre vonatkozó szöveges kiegészítéssel. Ez az értékelési mód természetesen nagyon fontos (a törvény általánosságban kötelességünkké is teszi), de kizárólagos alkalmazása mértéktelenül leszűkíti az értékelő tevékenységet, és ezért erősen korlátozza a pedagógus fejlesztő-nevelő lehetőségeit.

7.1.4. A tanulók szaktárgyi tudásának szintjei

A biológiatanítás eredményeinek feltárásakor is használható Bloom közismert kognitív hierarchikus taxonómiája, amely szerint a tudás egymásra épülő szintjei (1. ismeret, 2. megértés, 3. alkalmazás, 4. elemzés, 5. szintézis, 6. értékelés) feltételezik az alacsonyabb szintek meglétét. Bloom elmélete logikus és népszerű, de a felső három szint hierarchikus viszonya bizonytalan, ezért a hierarchiát kissé egyszerűsítjük, ami a mindennapi használhatóságot nem rontja.

1. Az ismeret szintje tények, szerkezetek, törvények stb. tudását jelenti. A biológia körében ez további két eltérő tudást jelenthet.
a) A felismerés – pl. valamely struktúra felismerése képen, vagy ráismerés korábbi ismeretre külső információforrás (elolvasás, hallás) alapján. A felismerés szintű tudásanyagot az ember a külsőforrás nélkül, önállóan nem idézi fel.

b) Az ismeret szintjének magasabb foka a reprodukálás – az ismeretek önálló felidézése.
2. A megértés már az ismert tudásanyag összefüggéseinek értelmezését jelenti.

3. Az alkalmazás során probléma felismerése és – az ismeretek továbbgondolásával, logikai műveletek végzésével – megoldása történik.

Összetett alkalmazást jelent a hierarchia felső három szintje.
Az elemzés, a (4. szint) a jelenségek elemekre bontását és az elemek egymáshoz való viszonyának tisztázását jelenti; összehasonlító mozzanatai is vannak.
A szintézis (5. szint) során új alkotást hoz létre az ember.
Az értékelés (6. szint) lényege pedig véleményalkotás és ítélkezés. A tanár feladata, hogy a tanítás során folyamatosan nyilvánvalóvá tegye, **mit kell tudni az egyes tudásszinteken**. Az életkori sajátosságokat természetesen szükséges figyelembe venni, hiszen más logikai műveletek elvégzésére képesek a 10, a 14 vagy a 18 éves tanulók, de minden szintet el kell várni minden életkorban, hiszen éppen ezzel fejleszthető a problémamegoldó gondolkodás, az ismeretalkalmazás képessége. Mindez persze azt feltételezi, hogy a tanítási órákon rendszeresen sor kerül a diákok ismereteinek felidézésére, reprodukálására, jelenségek és összefüggések megértésére, illetve alkalmazására. Ez pedig összecseng a validitás fentebb vázolt elvével.

7.1.5. A szaktárgyi értékelés elvei Az értékelési tevékenység megkezdése előtt tisztázzuk, hogy mit várunk minimálisan (ez megfelel az elégséges érdemjegynek), és mi az optimális tudás (jeles érdemjegy). A minimális (elégséges) szint megállapításához két fogódzó kínálkozik: – Birtokolni kell a továbbhaladáshoz szükséges alapismereteket. Hogy mi tartozik ebbe a körbe, annak megítéléséhez felmenő rendszerben a tananyag felépítését és tartalmát ismernünk kell. Ez a szempont elsősorban a tantervtől, tananyagtól függ, ezért nem mondható viszonylagosnak. – Tudni kell az általános műveltség alapelemeit képviselő ismereteket, illetve bírni kell bizonyos, általában elvárható képességekkel. Ez a szempont meglehetősen relatív, de érvényesülése osztályon (tanulócsoporton) belül állandó kell, hogy legyen. A jeles érdemjeggyel honorált optimális teljesítmény nem azonos a tanár tudásával(!), de még a tanítási tevékenységünk alapján elvárható maximális teljesítménnyel sem.!Nem várható teljes tökéletesség, egy-két kis súlyú hiba mellett még jelest adhatunk. Kétféle értékelési szélsőség elkerülésére érdemes törekedni. A túlzott szigor a felkészülés és az érdemjegy közötti összefüggés kiszámíthatóságát rontja, illetve olyan mértékű munkát tenne szükségessé a diákok részéről, amelyet a többségük már nem vállal. A jó jegy elérhetetlenné válik, ez esetben tehát elterjed a „minek tanuljam? Úgysem kaphatok jó jegyet!” gondolkodásmód. Ha a tanár túl engedékeny, a diákok erőfeszítés

nélkül kapnak jó jegyeket, ami szintén a teljesítmény visszatartásához vezethet: „nem érdemes készülni, úgy is ötöst kaphatok...”. Ez elvezethet a tantárgy, illetve a természettudományos ismeretek lebecsüléséig is. A túlzott szigor, illetve engedékenység — mint fentebb már láttuk — a különböző tanulócsoportokban egészen eltérő elvárásokat jelenthet. A pedagógus értékelése tehát szükségképpen relatív, hiszen ha minden osztályban egyformán magas teljesítményszintet várnánk el, akkor a jelenlegi hazai körülmények között például a gyenge átlagteljesítményre képes osztályokban elérhetetlenné válna a jó érdemjegy, ami visszaszorítaná a teljesítményt. Az ilyen osztályokban tehát túlzott szigornak tekinthető az, ami másutt kívánatos elvárás. Ugyanez fordítva is érvényes. Fontos belátni, hogy a relativitás nem azonos a szubjektivitással. Adott tanulócsoporton belül következetesen, objektív módon minden diákra azonos tanulmányi elvárások vonatkoznak.

7.2. A tudás értékelésének módszerei

Az alkalomszerű és a tervezett-szervezett értékelési módoknak igen sokféle formája terjedt el az iskolákban. Minden tananyag tanításakor tartsuk szem előtt, hogy a téma feldolgozása közben és utána is feladatokat kell adnunk a követés és a megértés ellenőrzésére, az alkalmazás begyakorlására. A feladatok megoldása pedig értékeléssel jár. A teljesség igénye nélkül felsoroljuk a legfontosabb, értékelésre alkalmat adó feladattípusokat és értékelési módszereket

7.2.1. Frontális beszélgetés- A frontális beszélgetést megbeszélésnek vagy osztályfeleltetésnek is szokták nevezni. Lényege az, hogy a tanár egymást követő, pergő kérdéseire válaszolnak a tanulók. Gyakran használt, minden korosztálynál megfelelő módszer. Ez az eljárás kitűnően alkalmazható az órák elején bevezető ismétlésre, az alapozó fogalmak, megelőző ismeretek áttekintésére és rögzítésére. Ha gyakran kezdeményezünk frontális beszélgetést, akkor elérhetjük, hogy a legfontosabb ismeretek biztosan rögzüljenek. Ezen kívül a rendszeres diagnózis lehetőségét teremti meg, folyamatosan „képben lehetünk” a diákok felkészültségét illetően. További előny, hogy diákjaink gyakran kapnak lehetőséget a verbális megnyilvánulásra, és gyakorolják, hogy társaik előtt, hangosan kell megfogalmazniuk ismereteiket vagy gondolataikat. Ahhoz, hogy a frontális beszélgetés eredményes, hasznos legyen, néhány egyszerű szabályt be kell tartanunk: – Mielőtt az első kérdést

feltesszük, felszólítjuk a csoportot, hogy füzeteiket és könyveiket csukják be, és ellenőrizzük, hogy ezt meg is teszik. Arra is gondoljunk, hogy nyitott füzet, könyv esetleg a padba is bekerülhet. Ezt se engedjük. Ha mindezt figyelmen kívül hagyjuk, a tanulók gondolkodás helyett a füzetükben keresik a kérdésekre a válaszokat, ami fölöslegessé teszi az egész frontális beszélgetést, mivel ennek lényegét kérdőjelezi meg. – Fontos, hogy mindenki kapjon szót. Ne csak a jelentkezőket szólítsuk fel, mert ez esetben a diákok egy része „elbújik": félrenéz, lesüti a szemét. Számára a frontális beszélgetés haszontalan üresjárattá válhat, a gondolatai is elkalandozhatnak. Jelentkező és nem jelentkező diákokat egyaránt szólítsunk fel, így elérhető, hogy mindenki figyeljen. Kivétel: ha olyan kérdést teszünk fel, amelynek megválaszolása nem várható el, ilyenek pl. a motiváló, tájékozottság felmérésére irányuló kérdések. Ekkor csak a jelentkezők közül szólíthatunk fel. – Kérdéseink sorrendje nem lehet véletlenszerű! Az órára készülve tervezzük el, hogy honnan indul az első kérdésünk, és mely témák érintésével, meddig kívánunk eljutni a frontális beszélgetés során. Legjobb, ha az utolsó kérdések éppen elvezetnek a következő, új tananyag felvezetéséhez, motivációjához. Kérdéseinket az óravázlatba is felírhatjuk. – Hagyjunk időt a gondolkodásra! Egyszerű, reprodukciót igénylő kérdések után 2–3 másodpercet várjunk, amíg mindenki összeszedi gondolatait, s csak utána szólítsuk fel a kiválasztott diákot. Ne szólítsuk fel az első jelentkezőt! Bonyolultabb, ismeretalkalmazást igénylőkérdés felvetésekor természetesen hosszabb idő is szükséges lehet a probléma megoldására. – Rövid kérdéseket tegyünk fel, amelyek röviden meg is válaszolhatók. A frontális beszélgetésnek ugyanis peregni kell, különben ellaposodik, unalmassá válik.– A válaszokat mindig értékelni kell! Elhatározásunktól függően pontozhatunk is, vagy csak szóban dicsérünk/elmarasztalunk, de tartsuk szem előtt azt a közismert pszichológiai szabályszerűséget, hogy a jutalom és a büntetés is a lehető legkisebb mértékű legyen, mert különben a kívánatossal ellentétes hatást ér el. – Részlegesen jó válasz esetén a felelet pozitívumainak elismerése mellett figyelmeztessünk a hibára. („Valóban a gerincesek közé tartoznak a hüllők, de előttük még másik osztály is megjelent az evolúció során.") – Ha valaki ismételten nem válaszol vagy hibás feleletet ad, illetve szereplése alapvető ismeret hiányáról tanúskodik, leghelyesebb tárgyszerűen megállapítani, hogy „ezt fontos lenne tudni", „kár, hogy ezt sem tudod", „így nem tudod megérteni a következő

anyagrészt sem” stb. Súlyos esetben arra is felszólíthatjuk az illető diákot, hogy a következő órán jelentkezzen felelni — és persze mi se feledkezzünk meg róla! – Reflexiónk a legkisebb mértékben sem lehet megalázó. Ezzel dacot válthatunk ki, magunk és tantárgyunk ellen hangolhatjuk az érintett diáko(ka)t és a tanulócsoportot is. Az ironikus, gunyoros megjegyzések is megszégyenítőek! A tanári gúny és megalázás tudat alatti gyökere többnyire ott keresendő, hogy a pedagógus a saját sikertelenségét áthárítja diákjaira. E helyett inkább lássuk be, hogy hol mutatkoznak a hiányok és pótoljuk azokat, korrigáljuk a hibákat! Az is lehet, hogy céljainkat kell módosítani. – Kérdéseink után és a válaszok hallgatása közben figyeljük meg a felelőn kívül a többi diákot is: az arckifejezések elárulják, hogy tudnának-e válaszolni, vagy csak véletlenül szólítottuk fel a helyes választ kivételesen ismerő tanulót. Így valamennyi diák felkészültségét monitorozhatjuk, ami diagnosztikus jelentőséggel bír. – A frontális beszélgetés hatékonyságának fontos feltétele a nyilvánosság: valamennyi diáknak hallania, tudnia kell, hogy mi történik az osztályban. Mint minden frontális tevékenység alkalmával, ilyenkor is gondoskodnunk kell arról, hogy kérdéseinket és a válaszokat is mindenki hallja! Ez különösen akkor nehéz, amikor az első sorokban ülő diákot szólítunk fel, hiszen a mögötte, távolabb helyet foglalók könnyen lemaradhatnak a halk válaszról. A kérdés feltevésekor, de legalábbis a diák felszólítása előtt el kell távolodnunk a kiszemelt tanulótól, hogy (miközben nekünk válaszol) elegendően hangos legyen ahhoz, hogy társai is jól hallják. Ezt az eljárást pályakezdő tanárként tanulnunk kell, mivel mindennapi kommunikációs szokásainktól idegen: ha hétköznapi beszélgetés közben partnerünk halkan válaszol, inkább közeledünk — ez a megoldás azonban a tanórai frontális beszélgetést eredménytelenné teszi. Halk válaszok esetén diákok egyre nagyobb hányada adja fel a figyelmet, mivel nincs mire figyelnie.

7.2.2. Kérdezéstechnika A kérdezés a frontális beszélgetés alapeleme, de a szóbeli feleltetésnél, valamint a magyarázatok, előadásszerű részek közben is gyakori, nélkülözhetetlen tanári eszköz. A szóbeli értékelési eljárásokhoz kapcsolódva foglaljuk össze a tanári kérdezés követelményeit. Mindenekelőtt: a kérdés legyen tartalmilag és fogalmilag is valid (ld. korábban). A validitás hiányát jelezheti, ha a diákok tanácstalanul, bizonytalanul néznek maguk elé vagy ránk. Tömören, a lehető legrövidebben fogalmazzuk meg a kérdést. Gyakori jelenség, hogy a kérdés befejezése előtt a tanár rájön: nem volt eléggé

pontos vagy egyértelmű a fogalmazása, ezért egyre hosszabbra nyúlóan pontosít. A hosszú körmondatként egyre duzzadó kérdés tartalmát, lényegét nem tudják követni a tanulók. Ez megelőzhető, ha az előre tervezhető kérdéseket még az órára történő felkészülés alkalmával megfogalmazzuk és óravázlatunkban leírjuk. Ne legyen a kérdésben fölösleges, segítőinformáció. „Miért mondjuk, hogy a lebontó folyamatok energiát szolgáltatnak?" helyett „Mely anyagcsere-folyamatokból nyernek energiát energiaigényes folyamataikhoz a szövetek?" vagy „Mi a lebontó folyamatok szerepe az élőlényekben?" A segítőinformációkat nem kerülhetjük olyan mértékben, hogy ez az egyértelműséget veszélyeztesse. Konkrét tartalmú, világos kérdéseket tegyünk fel, hogy aki készült, annak biztosan érthető legyen, mire kérdezünk rá. A kérdést (a felelés közben feltett kérdés kivételével) mindig az egész osztályhoz intézzük! A diákok ugyanis általában addig gondolkodnak, amíg van esély rá, hogy sorra kerüljenek a válaszadásban. Ha a kérdés előtt felszólítunk valakit, akkor a többiek a gondolkodás alól is felmentve érzik magukat. István, milyen hőmérsékleti viszonyok jellemzőek az egyenlítői éghajlatra? helyett- Jellemezzük az egyenlítői éghajlat hőmérsékleti viszonyait! ... ... István. Kerülni kell a következő kérdezési módokat! Üres kérdés, pl.: „Miért nem készültél mára?" Fölösleges feszültséget teremt és gátolja a diák további gondolkodását, mivel a tanár rossz jegy iránti elköteleződését sugallja.

7.2.3. Szóbeli feleltetés A szóbeli feleltetést a frontális osztálymunka speciális módjának tekintjük, tehát részese az egész tanulócsoport. Szerepe egyrészről egy-egy diák felkészültségének értékelése, másrészről az osztály számára ismétlés, ismeretrögzítés, nyilvános értékrend-meghatározás. Nem elhanyagolható mindemellett, hogy a rendszeres feleltetés rendszeres tanulásra szoktat. Így csökkentheti a készülés esetlegességének, illetve kampányszerűségének az esélye. A rendszeres tanulás teszi lehetővé az ismeretek tartós rögzülését, ami elsırendő célunk. Ezen kívül a rendszeres, értékelt szereplés a nyilvános verbális kommunikációs helyzetek tanulásában is jelentőséggel bír. A szóbeli feleltetés tehát nem nélkülözheti az iskolai munkából, de gyakran hangoztatott ellenérvek is felmerülnek vele szemben: a felelı stresszhelyzete és az osztály figyelmének elterelődése. Ezek azonban kézben tartható, s megoldható problémák. Lássuk most, hogyan történjen a feleltetés végrehajtása, hogy mindenki számára a maximális haszonnal járjon!

7.2.3.1. A feleltetés módszerei Az órát soha ne kezdjük a feleltetéssel! Tanácsos a diákok otthoni készülése során felvetődı kérdések, problémák megválaszolásával kezdeni az órákat, majd a füzetek–könyvek becsukása után pár perces frontális beszélgetéssel folytatni. Ez jó bemelegítés, és a téma átgondolására késztet. Egy nagyobb lélegzetű kérdés föltevése után felszólítjuk a felelőt. A felelő(k) személyét még óra előtt kell kiválasztani; s, a hiányzásokra számítva pótfelelőt is válasszunk. Lényeges, hogy ne legyen előre kiszámítható a felszólításra kerülő diák, mert ha például névsorban vagy a meglevő érdemjegyek száma alapján választunk, akkor óráinkra előre láthatóan mindig csak néhány diák fog készülni — akiknek esélyük van a felelésre. A felelő első kérdését még az egész osztálynak tegyük fel és rövid gondolkodási idő után szólítsuk a kiszemelt diákot. A felelő(k)nek szánt kérdéseket feltétlenül előre össze kell állítanunk. Kérdésünk tartalma általában az aktuális témakörhöz kapcsolódik, de nem csak a legutóbbi óra anyaga. Mindig fel kell tenni ismétlő jellegű, korábbi anyagrészre vonatkozó kérdést is, hogy átfogóbb képet kapjunk a tanuló hosszabb távú munkájáról. Formailag a felelő kérdései a verbalitáson alapuljanak. Nem ajánlatos például táblázatelemzést vagy ehhez hasonló feladatot adni a szóban felelő diáknak. Ha ugyanis előzetes felkészülési időt adunk hozzá, akkor könnyen segítséget vehet igénybe a megoldáshoz, ha pedig gondolkodási idő nélkül, azonnal hozzá kell látnia nyilvánosan megoldani, akkor a stresszhelyzet a problémamegoldó gondolkodást lehetetlenné teheti. Egyik esetben sem tudjuk azt felmérni, amit szándékunkban állt. Tartsuk fenn ezeket a feladattípusokat a dolgozatokhoz. A felelet tervezésekor tartsuk szem előtt, hogy az 5–6. évfolyamos kisdiákoktól nem várható hosszabb összefüggő felelet, de még a 7–8. osztályosoknál is csak mértékkel! Ezeknél a korosztályoknál néhány mondatos válaszokat és egyszerű, vázlatos rajzokat igénylő kérdéseket teszünk fel. Nagyon fontos, hogy segítőkész légkör, kedves hangnem és türelem könnyítse a felelő helyzetét. Az egyéb hibákra inkább a gondolatmenet vagy a felelet végén kérdezzünk vissza. Semmiképpen se a felelés közben akarjuk elmagyarázni a kérdéses anyagrészt! A felelés időtartama ne legyen néhány percnél hosszabb! A legtöbb diák számára fárasztó a felelés alatti koncentrálás, bizonytalan várakozás, folyamatos kalkulálás. Ha hosszabbra nyúlik a felelés, akkor egyrészt a felelő túlságosan kifárad, későbbi teljesítménye már sokkal kevésbé korrelál a felkészülésével és gondolkodási képességeivel. Másrészt az osztály figyelme is ellankad, hiszen ők passzív hallgatói az eseménynek. Ahhoz,

hogy a felelet után a diák teljesítményét hitelesen és az objektivitás igényével értékelhessük, közben megfeszítetten kell figyelnünk, és folyamatosan megjegyezni, rögzíteni magunkban a felelet részleteit. A felelés közbeni állandó, figyelmes regisztrálási folyamatot tudatos tréninggel lehet begyakorolni. Nem szabad helyette a felelés közben írogatni, jegyezgetni! Ez a nyilvánosan szereplő diákot nagymértékben zavarja, figyelmét leköti, teljesítményét ronthatja. Hogyan érjük el, hogy az osztály többi tagja figyeljen felelés közben? Legfontosabb, hogy legyen mire figyelniük, vagyis mindenki láthassa-hallhassa, hogy mi történik. Ezért az a feleltetési módszer ajánlható, hogy a felszólított tanuló elöl, a táblánál adja elő mondanivalóját, mi magunk pedig húzódjunk hátrébb. Így a felelő és a tanár szavai a tantermen keresztül jutnak el egymáshoz, közben az egész csoport hallhatja őket. Ily módon azonban az osztályt hátulról vagy oldalról látjuk, ami fölveti a súgás lehetőségét. Ezért is gondoskodnunk kell arról, hogy felelés közben mindenki csöndben figyeljen, csukott könyvek és füzetek mellett. Első óráinktól kezdve következetesen ragaszkodnunk kell hozzá, hogy a felelés közös munka, a diákcsoport tagjai is koncentráltan figyelnek közben. Így válhat az egyéni felelés a közös ismeretrögzítés egyik módszerévé.

7.2.3.2. A felelés értékelése A felelés végén legalább néhány mondatban nyilvánosan értékeljük a diák teljesítményét. Az értékelésnek világosnak, konkrétnak, tárgyszerűnek kell lennie, és csakis a teljesítményre vonatkozhat, semmiképp sem a tanuló személyiségére vagy a teljesítmény feltételezhető okára, hátterére. Az értékelésben olykor felvetődik a befektetett munka beszámításának lehetősége is. Erről azonban valójában a diákok kis hányada esetén bizonytalan az információnk, többségükről pedig egyáltalán nincs e tekintetben adatunk, csak feltevéseink lehetnek. Ismét arra a következtetésre jutunk, hogy csakis a teljesítményt számítsuk be az érdemjegy megállapításakor az értékelésbe. A rossz felelet tehát nem jellemhiba, az ismétlődő rossz teljesítmény oka pedig egyáltalán nem feltétlenül az intelligenciában (pl. „buta”) vagy a személyiségben (pl. „lusta”) van. Ha pedig a teljesítmény nem a személyiségtől függ, akkor világos, hogy nem is várható a teljesítés állandó színvonala . A nyilvános verbális értékelés nem kerülhető el. Néhány rossz példa: „Végül aztán ki kell mondanunk az érdemjegyet. Szögezzük le, hogy a feleletre jegyet kell adni akkor is, ha rossz. A „most utoljára még nem adok egyest, de legközelebb...” kezdető, jó szándékú vagy konfliktuskerülı mondatok

biztos kudarchoz vezetnek, az alábbi kétféle alternatív következmény miatt: — ha a tanár következetes, mindenkinek jár egy ilyen „utolsó eset”, amelyre a diákok számítani fognak; ez pedig a rendszeres tanulmányi munka ellen dolgozik; — ha a tanár következetlen, és nem mindenkinek ad ilyen lehetőséget, vét az objektivitás szabálya ellen, értékelése kiszámíthatatlanná válik és hitelét veszti. Jeles (5) érdemjegyet kap a tanuló, ha tantervben meghatározott biológiai ismereteket és készségeket birtokolja. Ez nem feltétlenül jelent teljes és tökéletesen hibátlan teljesítményt. Kisebb hibákat elnézhetünk, illetve a félreérthető fogalmazás miatt tévesnek tűnő állításokat sem rójuk fel. Jó (4) érdemjegy kevés és kis súlyú hiba esetén adható, illetve egy közepes súlyú hiba esetén akkor, ha a felelő rávezethető a tévedésére. Ez abból a megfontolásból ajánlható, hogy érdemes legyen készülni és gondolkodni. Közepes (3) akkor jár, ha a teljesítés pontatlan, az ismeretekben sok a bizonytalanság és a hiány, s a hibák korrigálása többé-kevésbé rendszeres tanári segítséget igényel. Elégséges (2) érdemjegyet akkor adunk, ha az ismeretekben és a készségekben súlyos hibák, hiányok tapasztalhatók, de a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel bír a tanuló. Elégtelen (1) érdemjegyet indokol, ha a diák a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel sem rendelkezik. Lehetséges persze, hogy e mellett néhány részletet ismer a tanuló, de ettől nem elégséges az érdemjegye. Amikor a feleletet verbálisan hangosan értékeljük, akkor egyúttal az érdemjegyek megítélésnek fenti szempontjait is mérlegeljük. Ez tehát segít az értékrend nyilvános meghatározásában és a jegy megállapításában.

És most bemutatnék egy nagyon hasznosnak bizonyuló mérési módszert a rajzi feladatok mérésére. A lényeg, hogy eleve az óra elején válasszunk ki pár szempontot, hogy mi alapján fogunk értékelni. Ez lehet 3-4 szempont, és óra végén akár a gyermek maga is el tudja dönteni, hogy a munkája mennyire felelt meg az elvárásainknak. A képet érdemes sok példányban kinyomtatni, és a szempontokat a diákok kezébe adni.

Értékelés- Szerző ZSUZSKAMESZAROS Ekkor: 2016/02/20

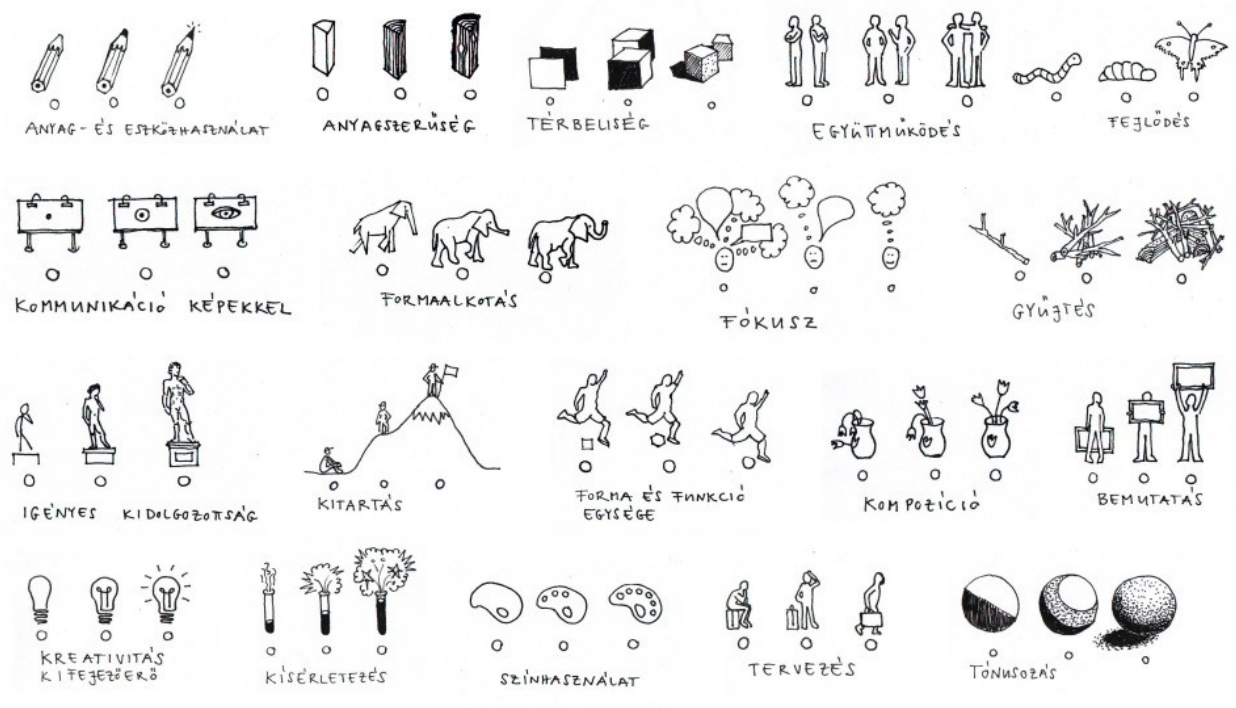

Már régóta szerettem volna értékelésről írni, és nagyon szeretném, ha megosztanátok velem tapasztalataitokat akár facebook kommentben a http://www.facebook.com/designped oldalon, vagy itt a lap alján. Körülbelül 4 éve tanítok, az értékelési rendszerem még nem kőbe vésett (nem is lesz az soha), de szeretnék olyan ötleteket begyűjteni és saját gyakorlatomhoz formálni, amelyek jobban rezonálnak a diákjaim teljesítményével, mint a 1-5-ig terjedő érdemjegyek.

Úgy gondolom, a vizuális kultúra tantárgy viszonylagos szubjektivitása, társadalmi és iskolán belüli megítélése okán khm… különleges helyzetben van az iskolai curriculumban. Olyan értékelési rendszerben gondolkodom, amely szinkronban van a pedagógiai elveimmel, kitűzött céljaimmal, interaktív, és a fejlődést szolgálja. Emiatt a kályhától fogom kezdeni: az elvekkel.

Állami általános- és középiskolában tanítok, nincsen művészeti tagozatunk, jórészt heti 1 rajzórája van a gyerekeknek, így azt tapasztalom, hogy a fontossági sorrend utolsó helyén kullog a vizuális kultúra. Sok gyerek már eleve prekoncepciókkal jön rajzra, hogy “én nem vagyok tehetséges”, “nem tudok rajzolni, a családomban se tud senki” és hasonlók. Általában véve az úgynevezett rögzült szemlélet veti sötét árnyékát a vizualitásra… de mi ez a rögzült szemlélet?
Rendkívül örülök, hogy kezd divatba jönni Carol Dweck Szemléletváltás című könyve (HVG kiadó), amelyben ismereteti kutatócsoportja által vizsgált kétféle szemléletmódot és hatásukat a tanulási folyamatunkra (+az életünkre, persze). Itt van egy VIDEÓ, 10 percet tényleg érdemes áldozni rá, nagyon klassz!
Szóval úgy döntöttem, hogy a minek- próbálkozzak- ha-úgyse- tudok-rajzolni típusú diákokat ezzel a módszerrel célzom meg, de a vizuális területen biztosan mozgó gyerekeket is biztatom vele arra, hogy még kreatívabbak legyenek, akár a komfortzónájuk határain túl is.
Az alábbiakban bemutatott értékelési rendszerem kiindulási pontja, hogy saját korábbi gyakorlatomban igyekeztem az osztállyal közösen meghatározni az értékelési szempontokat, illetve új dolgoknál rávezetni őket arra, hogy vajon mit

fejleszt ez a feladat? Így az interaktív problémafelvetés megvolt, de mivel az osztályzást a tanári magányában végzem, az órák rövidsége és a magas létszám miatt hosszas indoklásra sincs lehetőség, az interaktív visszacsatolás nagyon hiányzott.
Ehhez egy holland kutatásból kaptam inspirációt, aminek tesztelésében a Vizuális Mesterpedagógus Műhely révén én is részt vehettem. Egy rajzos önértékelő lapot kaptunk, amelyet a diákok a feladat elvégzése után töltenek ki, saját munkájukat értékelve. A linkelt PDF 7. OLDALÁN található. Jópofa, magától értetődő, frappáns, interaktív, ráadásul pikk-pakk kitöltik a gyerekek.
Szóval ezekből tanulva a jelenlegi gyakorlatom:

1. feladatkiadás, kérdés-válasz
2. értékelési kritériumok közös megbeszélése (kitalálás, rávezetés, felsorolás, szavazás)
3. feladatmegoldás, korrektúra, emlékeztetés
4. önértékelő lapok szerkesztése, sokszorosítása
5. önértékelő lapok kitöltése
6. önértékelő lapok alapján 5 jegyű osztályzatok adása, tanári értékelés
7. nagyot tévedőknek kérdés, visszajelzés, megbeszélés

Jöjjön a lebonyolítás folyamata és letölthető anyagok! Két példát mutatnék, az egyik egy egyszerűbb tónusozási-térlátásfeljesztő gyakorlat, a másik pedig a könyvborítós feladat az előző két posztomból (első rész) (második rész).
A tónus-gyakorlatot a pinteresten találtam, egyszerű- de-nagyszerű feladat, a tónusépítés begyakorlása mellett fejleszti a logikát, térlátást, és ha jól csináljuk, a gyerekeknek rendes flow-élményük lesz közben.
A kész munka:

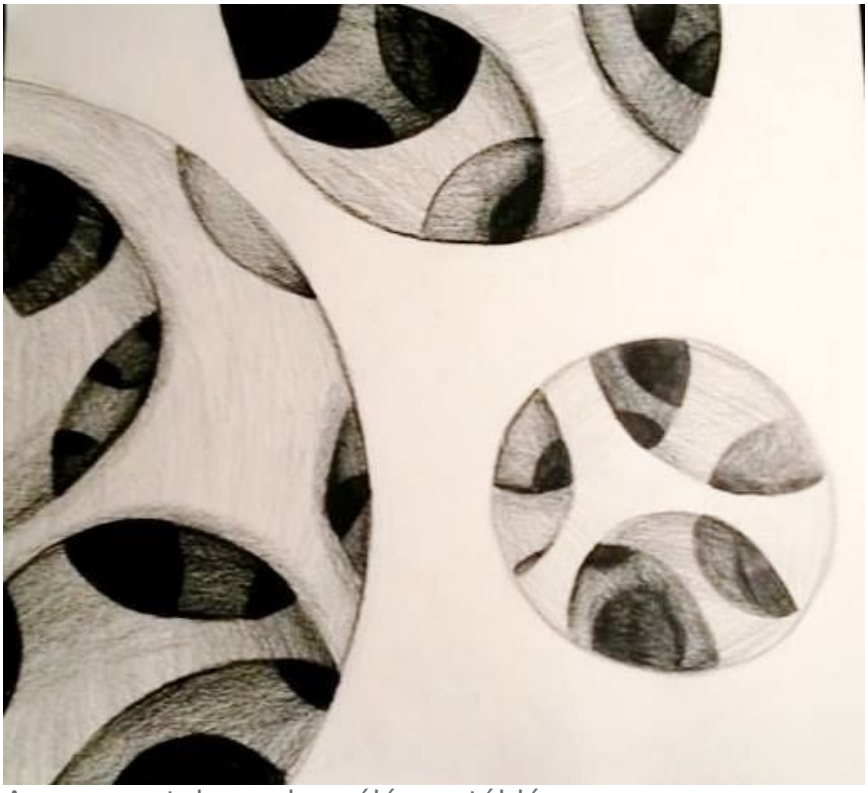

A szempontok megbeszélése a táblán:

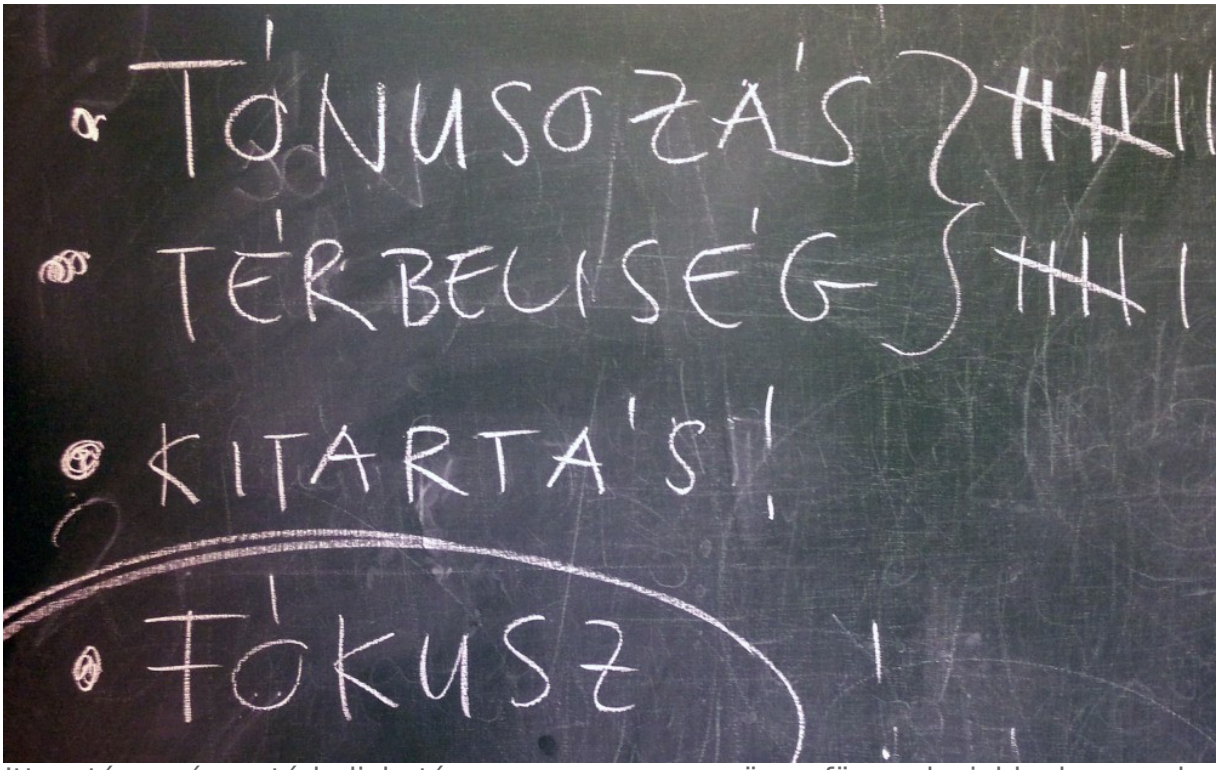

Itt a tónus és a térbeli hatás persze szorosan összefügg, de jobb, ha munka közben jönnek rá, hogy itt biza nem lesz térbeliség tónus nélkül. A kitartást és a fókuszt én javasoltam, mert ebben az osztályban (általános iskola 5.) kritikusan alacsony mind a kettő, és ez nagyon visszaüt a kreatív feladatok megoldásánál is.
Az alább látható értékelőlapot kapták a végén, a értékelő-ábrák csomagját INNEN tölthetitek le, lehet folytatni, mert ez még csak a kezdet. A három fokozatú skála a következőket jelenti (ezt érdemes felírni a táblára):

1. még nem
2. dolgozom rajta
3. megcsináltam!

Mivel ez a feladat két foglalkozást vett igénybe, közte volt időm megszerkeszteni és sokszorosítani az értékelőlapokat. Ha csak egy órás a feladat, akkor vagy én határozom meg előre az értékelés szempontokat és sokszorosítom az értékelőlapokat, vagy a következő óra elején kell visszaosztani a munkákat, kiosztani az értékelőlapokat, és pár percet eltölteni az önértékeléssel. A lapocskát a gyerekek felragasztották a rajzuk hátuljára:

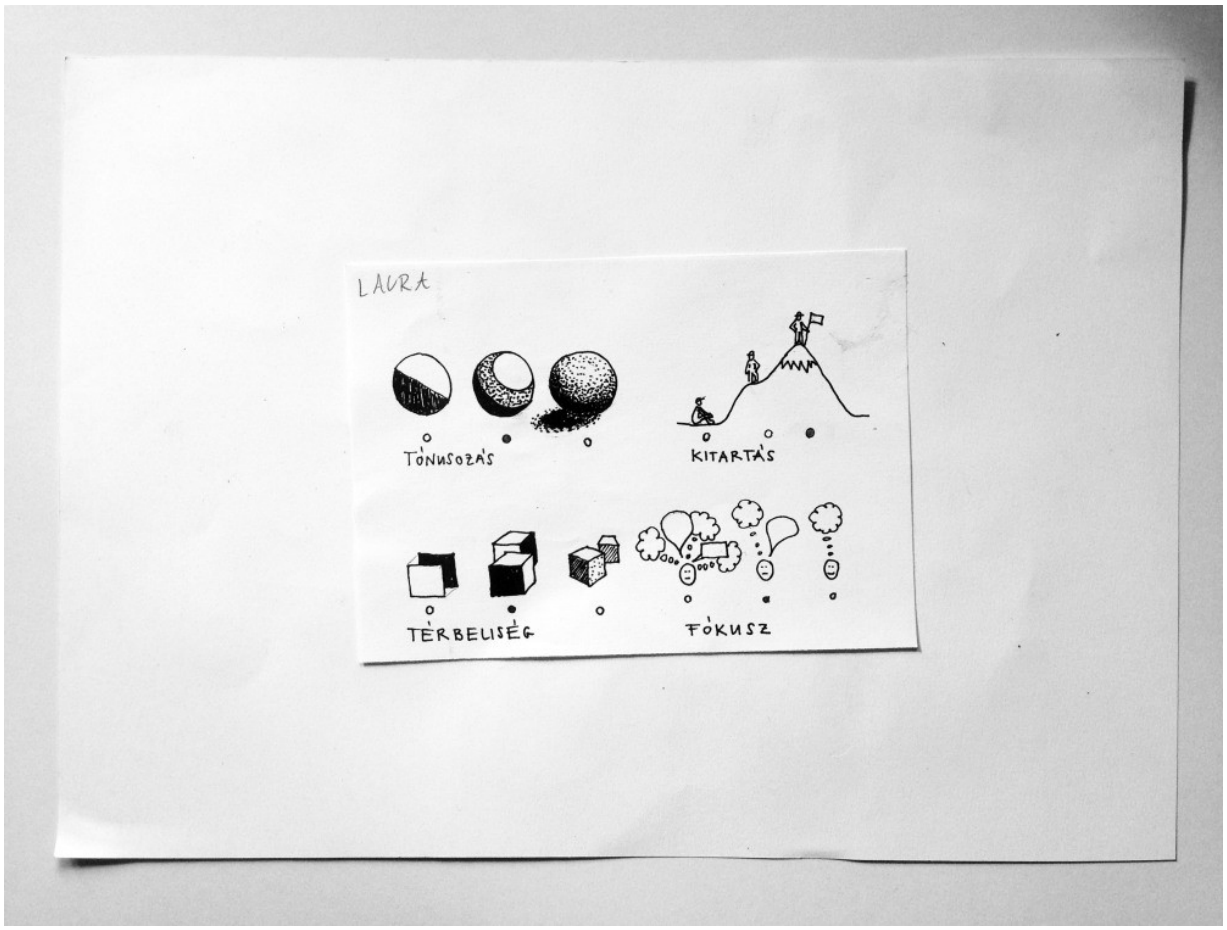

A holland kutatásban négyfokozatú skálát használtak, ez persze nagyon szakszerű, mert van benne két pozitív(abb) és két negatív(abb) válaszlehetőség. Számomra mégis használhatóbb a háromfokozatú, egyrészt, mert könnyebben elismerik a gyerekek, ha valamit igazán jól csináltak, másrészt iskolai osztályzatokra is könnyebben alkalmazható. Ezt a háromfokozatú skálát a következőképp fogom "lefordítani" a kötelező ötfokozatúra: ***mivel nálam többnyire 3-astól 5-ösig kapják az osztályzatot, kettest és egyest csak (szinte) el nem végzett feladatra adok*****, például a fentebb látható tanulói önértékelés közepesnél jobb értékelése 4-es és 5-ös közé esik;** a munka megítélése a diák saját teljesítményéhez mérve is reálisnak tűnik, úgyhogy 4/5-öt fogok adni rá. (…és mennyire cuki, hogy kockává egészítette ki a térbeliség első ábráját)
Természetesen akad néhány teljesen irreális önértékelés, azokra muszáj személyesen reagálnom, de bízom benne, hogy amint fokozatosan kezükbe veszik saját fejlődésüket, ilyen egyre kevesebb lesz.
A másik, könyvborítós tematika két részre bontható: az egyik a rákészülés a vázlatokkal, a másik pedig a kidolgozás és bemutatás. Itt csak az értékelőlapra került ábrákat mutatom meg, nézzétek össze a feladatleírással és diákmunkákkal a könyvborítós posztokban! (első rész)(második rész)
A vázlatok értékelési szempontjai:

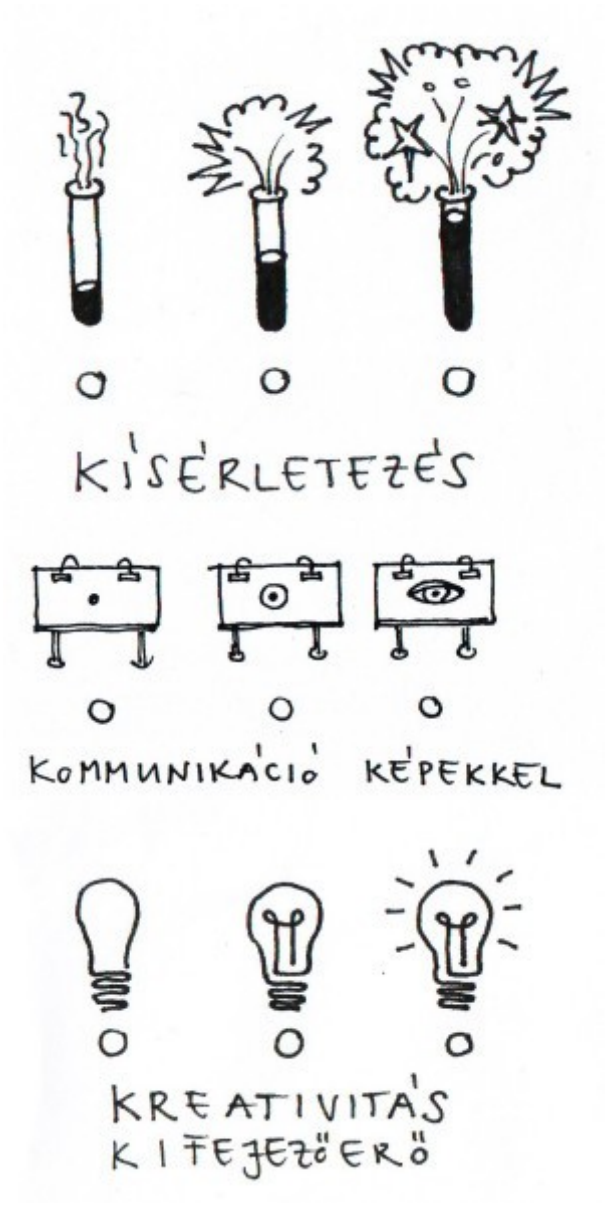

A kidolgozás és bemutatás értékelési szempontjai:

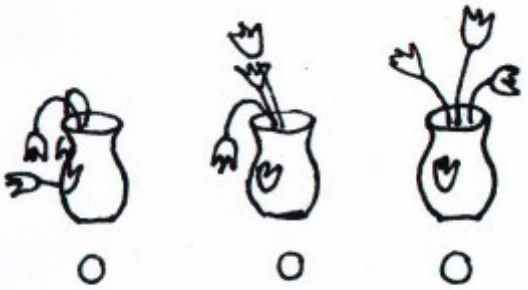

KOMPOZÍCIÓ

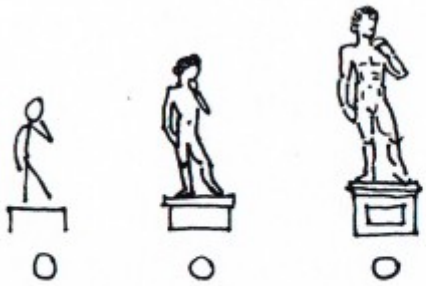

IGÉNYES KIDOLGOZOTTSÁG

FORMA ÉS FUNKCIÓ EGYSÉGE

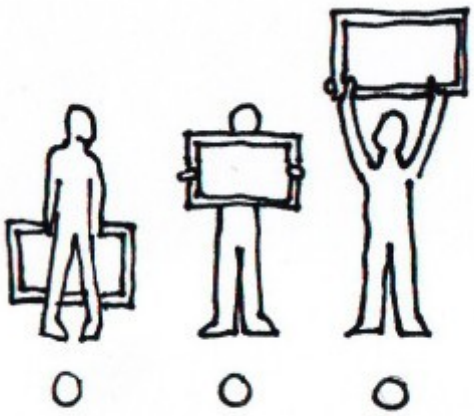

BEMUTATÁS

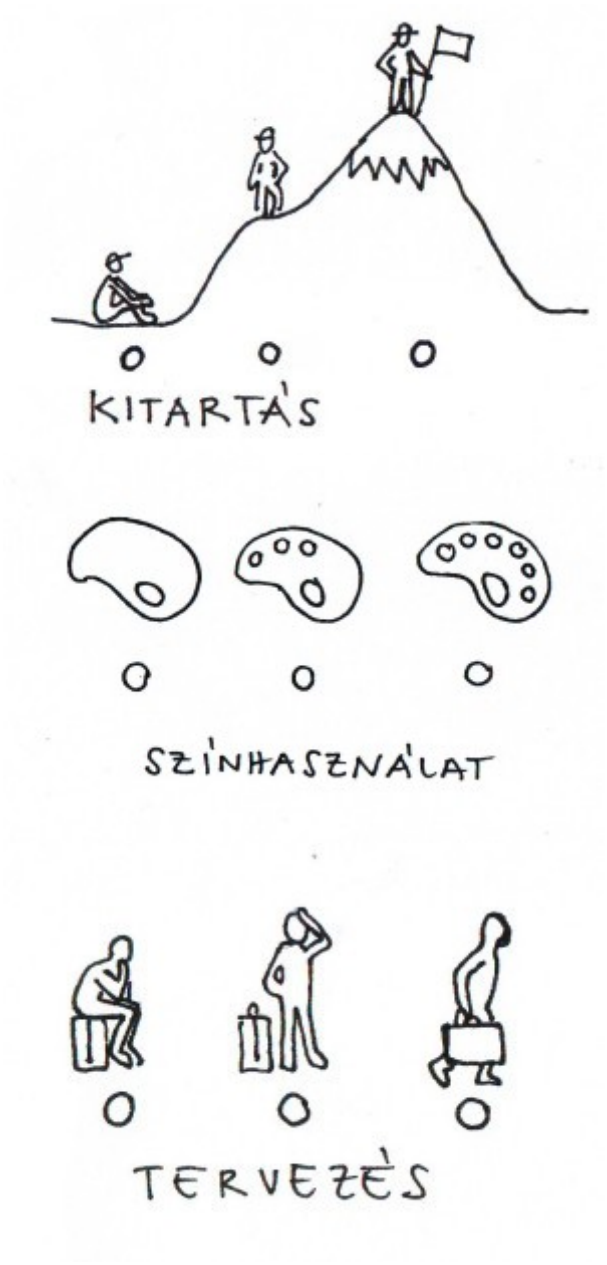

Szeretettel várom a kommenteket, ha van ötletetek, építő kritikátok, esetleg kipróbáltátok, és elmondanátok a tapasztalataitokat!

Projektfeladat: PLAKÁTERVEZÉS, A tipográfia alapkövetelményei, egy valós, vagy kitalált eseményhez, illusztratív megoldással. Környezetvédelem, szelektív hulladékgyűjtés, adott iskolai program… stb.

10.hét- A magyar népi kultúra motívumai, power point bemutató

Projektfeladat, Pl. egy népművészeti tárgy „rekonstrukciója” pl tarsolylemez újragondolása, vagy pl. hímes-tojás festés motívumai, rendszerei, tojásfestés.

Az évkörnek megfelelő programok, melyek a népi folklórhoz, hagyományokhoz köthetőek. Lehetséges egy skanzen-, vagy múzeum - látogatás, ehhez kapcsolódjon a feladat.

Tárgy- és környezetkultúra helye a vizuális nevelésben

Tarsolylemezek – Az ornamens csupán az évezredek során megőrzött nemzeti őslényeg, változatlan nemzeti karakter bizonyítéka.

Galgóc

4. A beregszászi süvegvég indahálóba zárt levélcsokrai legszebb tarsolylemezeinket idézik.

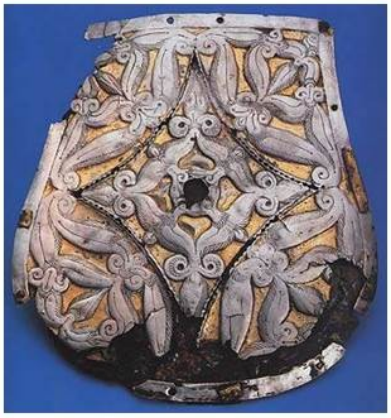

Bugyi

Eperjeske

Szolyva

Rakamaz

Rakamaz

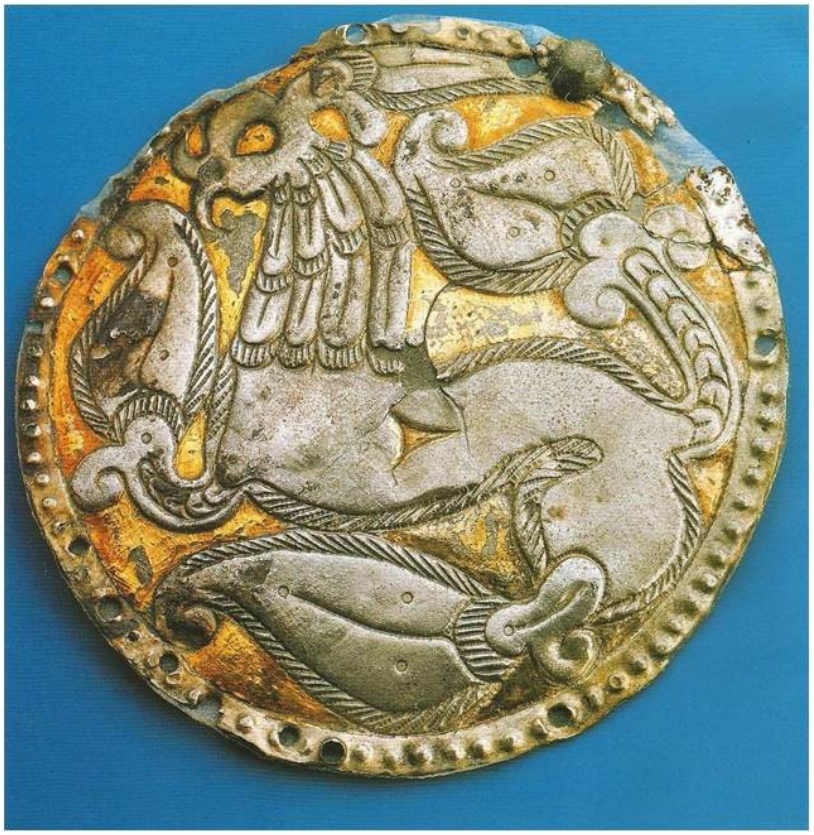

Ibrányi
hajkorong

Sárospatak

Csengele

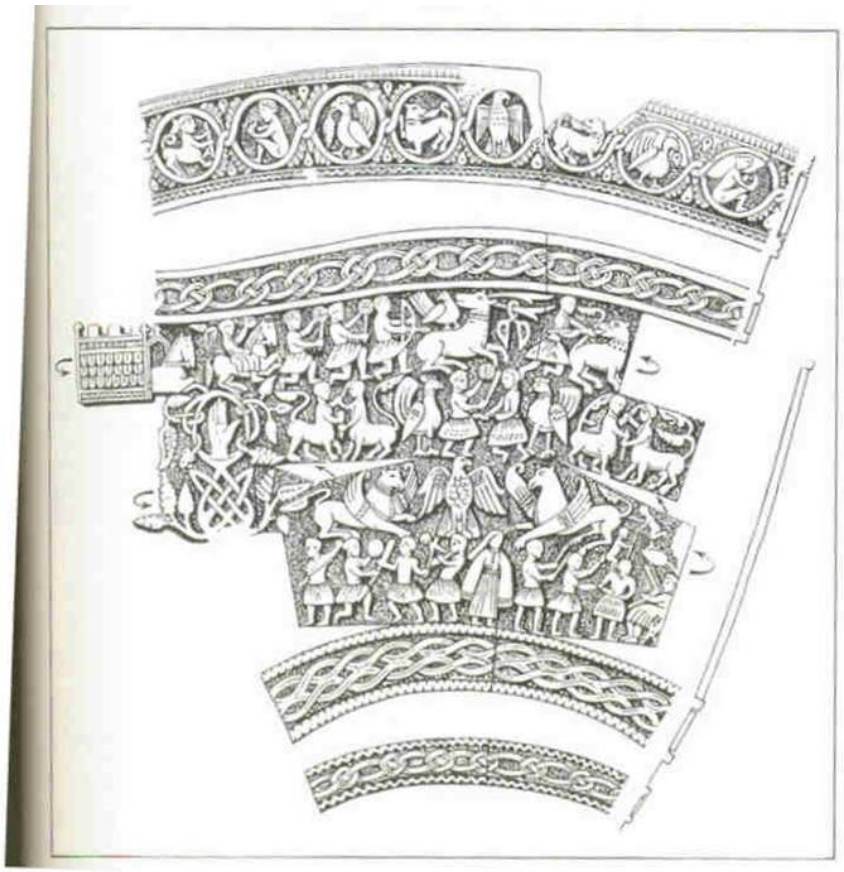

Lehel kürtje

Nyíracsd- Szentirmai föld

Tiszabezdéd

Szolnok- Strázsahalom

Zempléni csésze

Túrkeve

vilagvizionsag.hu

„Bécsi szablya” _Attila kardja

„Nagy Károly kardja”

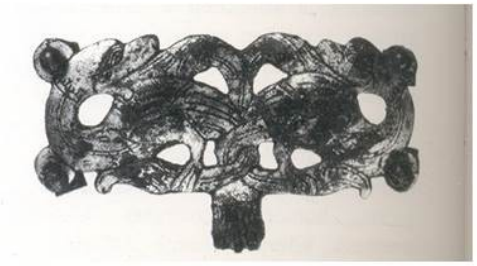

Lószerszám, Győr

Heves Megye

Tiszabercel

9. kép. Ipolytarnóci gallérvirág. GYÖRFFY 1930. 181. nyomán

Geszterédi szablya és egy asszír uralkodó ábrázolása

Szekszárd

I-4.

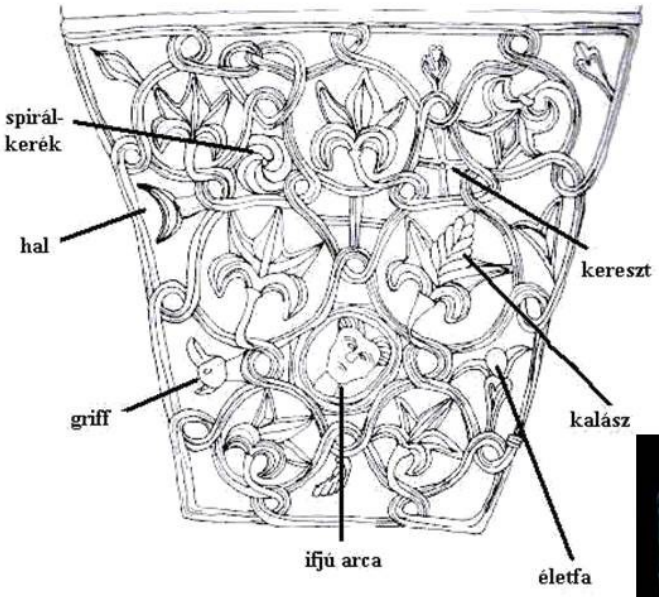

Szekszárd

Buda

Kalocsa

Somogyvár

a Kalandozások vége, tarsolylemezeink—Révész László_ Emlékezzetek utatok kezdetére c. könyve alapján

Taksony, Zolta fia (Árpád fejedelem legkisebb fiának fia, három fiát veszítette el a pozsonyi csatában**).** Trónra lépésének időpontját a szakirodalom az augsburgi-955- vereség utáni évekre teszi. A korábbi nagyfejedelem, Fajsz tekintélye a kudarcokat betetőző csatavesztés után végleg megrendült. Az Őt támogató nagyurak többsége, kíséretük zömével odaveszhetett a csatában. A bukott fejedelem sorsáról hallgatnak a krónikák.(A steppei népek általában halállal büntetik a levitézlett vezetőiket.) Letűnésével végleg eldőlt az a sorsfordító kérdés, milyen irányban halad tovább a magyar nemzetségek élete. A katonai sikerek ritkulása és elmaradása kétségessé tette helyzetüket a Kárpát-medencén belül.—Vérveszteségek, zsákmány és adó elmaradása, kiismerték haditechnikájukat.

A nemesi réteg felsorakozott, két táborra szakadtak. Az Árpád dinasztia egyik másik ága, feltehetőleg **Taksony vezette őket, a változást, a letelepedést forszírozta**. A másik tábor vezéralakja a 940-50-es évek erős alakja **Bulcsú** lehetett, aki végül is ráerőszakolta akaratát a gyengekezű Fajsz fejedelemre. 943- 47-ig szünetelnek a kalandozások, 947-ban már Taksony megy Itáliába az éves járandóságot hazahozni. **Bulcsú** a 948-as követjáráskor még ki tudta köszörülni a tekintélyén esett csorbát. Az ő elmondása alapján jegyezte le a bizánci krónika, amit a magyarokról ez időben leírt. **Követői a kalandozások további folytatását óhajtók a magyarság kikerülhetetlen felmorzsolódását okozták volna**.(Bulcsút azért nevezték Vérbulcsúnak, mert nagyapját megölték a krimhildi csatában, s ő bosszút akart állni rajtuk. **Csak egyféle megoldást ismert, a harcot**.) Bulcsút a regensburgi vár piacán érte a vég, menekülés közben fogták el, akár csak Lélt és Súrt. A regensburgi herceg nem sokat teketóriázott, nyomban bitóra küldte az elfogott nemeseket.

Taksony hozzáláthatott a rendteremtésnek. A levitézlett Fajsz nagyfejedelem egyetlen életben maradt leszármazottjáról sem tudunk. Az Árpád-korban, amikor mindenki igyekezett magát vélt vagy valós ősökre visszavezetni, egyetlen nemzetség sem eredeztette magát Fajsz fejedelemtől.—Bulcsú utódairól tudunk. Fajsszal együtt bukott kísérete is. **„a sokat emlegetett, s a fejedelmi kíséret hagyatékának tartott Felső-Tisza –vidéki gazdag temetők vizsgálata során arra a jelenségre lettünk figyelmesek, hogy kivétel nélkül mindegyiküknek a használata a 10. század közepén hirtelen megszakad. Új sírokat ezt követően már nem ásnak a területükön, aminek csak egyetlen magyarázata lehetséges: Az azokat használó népesség élete véget ért e tájon. Nem tudjuk, hogy ez miképpen következett be, véres belharcok árán-e, avagy valamivel békésebben. Megszűnésük arra enged következtetni, hogy Taksony felszámolta a korábbi, számára nyilvánvalóan nem megbízható kíséretet, s a megmaradt tagjait az ország más tájaira telepítette."**
Azonban olyan temetőket, amiket csak 950-70-es évek táján nyitottak, nem találtak. A folyamat tehát nem egy-két évtized alatt zajlott. Folytatódott Géza fejedelem (972-97) és unokája Szent István idejében is. A régi- törzsi- nemzetségi arisztokrácia ellenszegülő tagjait ugyanis nem lehetett egy csapásra megtörni. A Szent Istváni időkből már ismerjük a Somogy megyei Koppányt, Erdélyi Gyulát, Maros vidéki Ajtonyt s ismerjük nemzetségük kiirtását is. A kereszténység felvétele után, tiltásra, sorra hagyják el az ún. pogány temetőket, bár azok használata még 12.sz első feléig kimutatható.Pl a Fekete és Fehér- Kőrős egybefolyásától a Sebes- Kőrös torkolatáig terjedő sávban még a 11.sz második felében is lószerszámmal, íjfelszereléssel temettek el némelyeket. Révész László: Emlékezzetek utatok kezdetére 200.o

Térjünk vissza Taksonyhoz. Az új uralmat elfogadó, s azzal szövetséges nemzetségfők és népeik a helyükön maradhattak, csak az ellenszegülőknek kellett megtorlástól tartaniuk. A hatalmi-politikai változások a Maros torkolattal szemközti szállások lakóit erőteljesebben érintették, végső soron azok elhagyására kényszerültek. Ez kimutatható temetőikből-(Kürti Béla). Ugyanez a helyzet a Maros- Kőrös- Tisza által körbezárt területeken tovább haladva, Szentes és Orosháza környékén. Békéscsaba tágabb körzetében is vannak sírok, amelyek pogány szokásokat őriznek I. András korából (1046-60). Viszont Békéscsabától délre a temetőkből hiányzik a 10. sz második felére eső temetkezés. Ezeket a közösségeket a történelem viharai elsodorták vezetőikkel együtt.
Taksony legfontosabb feladata a fejedelmi kíséret átszervezése s az új központ kijelölése. Ez az új központ a régi Felső-Tiszai után, az ország szívében jelölődött ki,Fehérvár- Buda-Esztergom háromszögben.(a temetők is ezt a nyomvonalat erősítik, már ami feldúlatlanul ránk maradt.) Ami még a leletek alapján konklúzióként megemlítődik a könyvben, hogy valószínűleg nem időbeli különbség van a feltárt tarsolylemezek stílusa (az egyik típus erősebben domborított) között, hanem, valószínűleg **két vagy több műhelyben készültek**. Az egyik egy Szolnok közeli központból. Volt egy nyílván a Felső Tiszai központban, s egy a Tiszától keletre. De ismerünk a Kisalföld északi részén dolgozó műhelyeket is.

A leletek törzsfői, nemzetségi központokat rajzolnak ki. Ilyen Szolnok körzete, Kőrös alsó folyása, Maros torkolata, bihari földvár környéke, Balaton déli partja, Budapest körzete, Nógrád megye északi része, Vág és Nyitra folyók köze.

A tarsolylemezek **fejedelmi ajándékok** —a fejedelmi ház szolgálatában állók kitüntető hatalmi jelvényei—voltak, egy- egy győztes csata után kapták a fejedelem „etetett" emberei, **felségjelvényként. Az öveken és tarsolylemezeken kívül azonban fegyverek, szablyák és veretes készenléti íjtartó tegezek is méltóságjelvényként szolgáltak.** E messziről is jól látható külsőségek mellett nyilván földbirtokok és szolgák is járultak mellé. (A karosi íjtartó tegez- a nemzetközi régészettudomány úgy tartotta, hogy ilyet utoljára a szkíták használtak, majd később, jó másfél ezer év múlva, az utolsó néphullámként megjelent kunok fegyverzetében bukkant fel újra**.)→ Még a honfoglalás korában is ismerték az eurázsiai steppék harcosai a készenléti íjtegezeket. Ilyen íjtegezt találtak a Kaukázusban, Moscsejeva Balka 8.sz -i temetőjében.** Hazánkban máshol is előkerültek a karosihoz hasonló ékítmények, csak azok szerepét korábban nem ismerték fel (pl.Eperjeske).
Ha a méltóságjelvény adomány, annak saját, tovább nem örökíthető méltóságát jelzi. Amikor a győztes kalandozásoknak vége szottyant, részben már **nem álltak rendelkezésre a külföldi adók, nem érkeztek újabb utánpótlások a rablásokból sem.** →Valószínűleg ezért mondott le Taksony a tarsolylemezek és a többi felségjelvény előállíttatásáról. Illetve az új birodalmi helyszínre költözve ez is a reformok körébe tartozott, a régi rend megszűntetése céljából. Egyetlen pest megyei tarsolylemezről tudunk- Farkasréti temetőből került elő-Bp.

Azt is **hibás feltételezésnek tartja Révész L. hogy a kabarok készítették volna az ötvösmunkákat.** Kizártnak tartja, hogy egy alárendelt népcsoport több ingósághoz jutott volna egy győztes csata után, mint maga a fejedelem és a többi vezérei. Akkor a többi vezérnek is legalább ilyen temetkezéssel kellett volna bírnia, széltében, hosszában.
Azt is megállapította, hogy **kizárt lenne, hogy a tarsolylemezek korábban készültek volna**, s esetleg apáról fiúra öröklődtek volna, hisz található közöttük alig kopott, ami azt jelzi, hogy hamar hunyt el tulajdonosa, a használat adta kopottság előtt. A farkasréti temető darabos szabdaltsága engedett volna arra következtetni, hogy ezt valami takarékosságból tették, ám a tarsoly testvérei nem Magyarországon kerültek elő, hanem a Kaukázusban, egy Martan Csu nevű lelőhelyen. „Veretes tarsolyokat egyébként a Kaukázuson kívül Kijev környékén is leltek **viking eredetű** vezérek katonai kíséretének (druzsinnájának) sírjaiban. Ugyancsak előbukkannak skandináviai viking temetőkben is. Hogy kereskedelmi forgalomban kerültek e vidékre, vagy magyar származású zsoldosok sírjaiból láttak napvilágot, nehéz lenne eldönteni."
Az a jelenség, hogy sírjaik az országnak mindössze egy kis, jól körülhatárolható területén csoportosulnak, azt jelentheti, hogy itt, a Felső-Tisza vidéken volt a 10. sz első felében a magyar nagyfejedelmek hatalmi központja.(Zemplén, Bodrogszerdahely, Karos, Kenézlő, Tarcal, Rakamaz, Geszteréd, Eperjeske) Ezt követően elhagyták ezt a helyet.
Persze elvétve találtak még értékes palmetta mintás leleteket, szablyákat —Tiszasüly, Tiszafüred környéke, Arad stb, de ezek egyedi leletek voltak, nem olyan csoportos megjelenésűek, mint a Felső Tisza vidéki leletek.(A bécsi szablyát Salamon édesanyja adományozta Nordheimi Ottó bajor hercegnek, hogy támogassa fia trónra kerülését, unokatestvérei Géza, László, Lampert hercegekkel szemben.

A középkorban hosszú évszázadokig a németrómai császárok koronázásakor használták, s a mai napig koronázási jelvényeikkel együtt őrzik. A szablya minden bizonnyal az Árpád-házi fejedelmek egyik hatalmi jelvénye volt.) **Szablya nem minden sírból kerül elő, ahol egyébként a többi felségjelvény szerepel, valószínűleg ők alkották a fejedelem közvetlen kíséretét. Ők voltak hivatottak megmenteni közelharc esetén a fejedelem életét.** Általában a közelharc nem tartozott a magyarság fő hadi megnyilvánulásai közé. Jobban szerették a mozgalmasságot, nyílzáport. A szablyák fegyverzetükben nem játszottak döntő szerepet. Annál inkább a későbbi időkben→ a páncélozott lovagság ellen nem tudtak nyílzáporral fellépni, a rövid, kétélű kardot már kereskedés útján szerezték be→ új harcmodort kívánt.
117.o

11. hét- Szín- és formajátékok

http://www.ckhuman.uni-eger.hu/public/uploads/8-oratervezes_569cb09f1a4d0.pdf

Hogyan néz(zen) ki egy óraterv?

Mérai Júlia II. D/h

tantárgy : vizuális kultúra felhasznált tanterv: Szinva 2.évf. alkotó óra, 90 perc

Cél: A vizuális kifejezőképesség és a plasztikai készségek fejlesztése Tanítási eszközök: mesekönyv (Illyés Gy.: Hetvenhét magyar népmese), a farkast és a rókát ábrázoló könyv (állatok) és kesztyűbáb; agyag, mintázó eszközök Tartalom: A róka és a farkas a lakodalomban című mese megjelenítése térben, egy szereplő szobrának elkészítése

- Felolvasom a mesét. Spontán megnyilatkozások: Kinek hogyan tetszett? Ki(k)ről szól a mese? -A gyerekek bábmozgatásos kísérettel elmesélik az eseménysorozat lényeges epizódjait.

„Tartalom”= tananyag + ábrázolási téma + technika

- Állatokat ábrázoló könyvekből megnézzük és elemezzük a farkas és a róka alakját, színét, mozgását.

A képek forrása: Állatok képeskönyve. Könyvmíves Kiadó Csodálatos állatvilág. Ciceró, Emlősök. Magyar Könyvklub

szemléltetés

- Feladat (1.): Mindenki az általa választott meseszereplőről egy szobrot készít agyagból (a karakterjegyek megjelenítésével). - Önálló munkájuk közben személyre szabottan értékelek, ha kell, segítséget nyújtok az elakadt tanulóknak. Aki szükségét érzi, tovább nézegetheti az állatos könyveket, vagy beleolvashat a mesébe.

- Egy-két tanuló bemutatja, elemzi saját elkészült alkotását. Ha szükséges, segítő kérdéseket teszek fel: Melyik szereplőt választottad? Miért? Mit szerettél volna megjeleníteni a munkádban? Sikerült-e?

- Feladat (2.): Kis csoportokban dolgozunk. Minden csoport azt a meserészletet ábrázolja a jelenetbe rendezett szobrokkal, amelyik neki legjobban tetszett; elkészítik a hiányzó tárgyakat, figurákat is. -A csoportok bemutatják egymásnak az elkészített alkotásokat. (Elemzés.) Szükség esetére segítő kérdések: Melyik részletet választottátok? Mi történik a jelenetben, kompozícióban? - Rendrakás, a szoborcsoportokat biztonságos helyre tesszük a teremben -pl. polcra - hogy kiszáradhassanak.

saját kezű rajz is-leíró stílus -tagolás, áttekinthetőség

az óraterv részei: a) adatsor b) az óra tartalmi kifejtése (szöveggel és képekkel)

AZ ÓRATERV ADATSORÁNAK ELEMEI

• az óraterv készítője (név, évf., csop.) • a tantárgy neve, tanterv, évfolyam • az óra típusa, időtartam • a tanítási témakör (projekt) adatai (sorszám, cím, tervezett óraszám) – ha van ilyen • az óra célja (vizuális nevelési cél, amihez általános pedagógiai célok társulhatnak) • alkotó és/vagy elemző tananyag; + alkotó tevékenységnél ábrázolási téma és technika • tanítási eszközök (tanári, tanulói) • teremrend adatsor: minden óratípusra

TEREM-ELRENDEZÉSEK

AZ ALKOTÁS DOMINANCIÁJÚ VIZUÁLIS KULTÚRA ÓRATERV KIFEJTŐ RÉSZÉNEK ÁLTALÁNOS FELÉPÍTÉSE a tanítási gyakorlatokon / az óráról órára történő tanítási ütemezésnél

o előkészületek
→ A) A TANANYAG MEGKÖZELÍTÉSE TANULÓI ELEMZÉSEKKEL; A TANÁR IRÁNYÍT
→ B) AZ ALKOTÓ FELADAT TANÁRI MEGFOGALMAZÁSA ÉS TANÁRI-TANULÓI MEGBESZÉLÉSE

→ C) A TANANYAG TANULÓI FELDOLGOZÁSA AZ ALKOTÓ TEVÉKENYSÉGBEN, TANÁRI KORRIGÁLÁS

→ D) AZ ALKOTÁSOK (KÉPI MEGOLDÁSOK) → TANULÓI - TANÁRI ELEMZÉSE, ÉRTÉKELÉSE λ rendteremtés

szervezés

felépítés – feladatsor

ismétlés

szemléltetés és motiváció

óra felépítése = óraterv felépítése

Hogyan néz ki egy óraterv?

adatsor

kifejtés szövegekkel és képekkel

terjedelem: 2-3 oldal ma már számítógéppel készül és IKT-s beépítéseket, mellékleteket tartalmaz

a szövegesképes kifejtés folytatása

még néhány adalék az óratervről

- szerkezetét az elemzésre kerülő művek és a tanulói tevékenységek egymásutánisága határozza meg
- a terv pontosan közvetíti: művek adatai (szerző, dátum, technika, méret), források (könyv, internet)
- tartalmazza: a szemléltetés módját (eredetei, repró, vetítés); a tanulók figyelemirányításának módjait; a tanulók kapcsolódó cselekvéses tevékenységeit

felépítés projekt és feladatsor

MŰELEMZŐ ÓRA TERVEZÉSE, KIFEJTÉS ismétlés

az óraterv szövegei: leíró stílus tömör, lényegre törő közlések

az óraterv képisége = az órai szemléltetés + értelmezések: illusztratív és magyarázó célú érzékelteti az órán feldolgozásra kerülő vizuális kultúra tartományt/területet saját kezű rajzok is és reprodukciókat tartalmaz

a vizuális kultúra óraterv szöveg és kép együttese

A LEJEGYZETT ÓRATERV VÁLTOZATAI

„TERVEZET" - minden részletében és minden vonatkozásában végiggondolt

„VÁZLAT"- fő kérdésekben meggondolt, koncepcionális – szerkezeti

(mindkettő tartalmaz szemléltetéseket)

AZ ÓRATERV JELLEMZŐI

λ hordozza a vizuális nevelés és a vizuális kultúra órák jellemzőit λ bemutatja az óra tartalmi mozzanatait, menetét (időrend, tanító és tanuló tevékenységei) λ szöveg és kép együttese λ leíró jellegű λ lényegre figyelő λ áttekinthető, tagolt; terjedelme: 1-3 oldal- e g y é n i e l g o n d o l á s ú

Projektfeladatok: 4 óraterv elkészítése, 4 különböző témájú óra. (környezettudatos tárgyfelhasználás, kreatívan újragondolt funkciók, pl gyümölcslés dobozból madáretető stb., kreatív bábok,

12.hét- Projektek értékelése
13. hét. Óratervek készítése, bemutatása
14.hét. Óratervek készítése, bemutatása

Tantárgy neve	Alapozó vizuális ismeretek
Tantárgy kódja	BOV1209
Kreditszáma:	2
A tanóra típusa: gyak.	és száma: 2
A számonkérés módja: projektfeladatok beadása a 12. héten	A tantárgy tantervi helye: 2.
Előtanulmányi feltételek: –	
Tantárgy-leírás:	Az elsajátítandó ismeretanyag
A tárgy feladata a szélesebb esztétikai/művészeti műveltségi bázis megteremtése, szemléletformálás, korszerű értékítélet alapozása. Az esztétikumhoz, illetve a művészethez való viszonyainak szociológiája. Az ízlés kérdése. A modern tömegkultúra az elit kultúra és a népi kultúra. A vizuális művészetek és műfajok áttekintése. Forma, tér, szín és tartalom. Forma és funkció elemzése különböző műfajú alkotásokban. Stílus és a stílusjegyek olvasása, konvenciói. Az esztétikai élmény és érték szocializáló szerepe. A műélmény beépítése a nevelési folyamatba. Az elemzéseken keresztül, ill. nagyrészt gyakorlati feladatok megoldásaival kialakítani a vizuális megismerés és a vizuális kommunikáció gyakorlásához szükséges ismeretek, jártasságok, /alap/készségek, valamint képességek biztos bázisát. Kialakítandó kompetenciák: a hallgatók ismerjék az óvodai tevékenységek tartalmainak közvetítéséhez szükséges vizuális ismereteket. Megfelelő attitűddel és autonóm tanítás-szervezéssel, felelősségteljes szemlélettel formálják az életkornak megfelelő gyermeki kompetenciákat.	
Tantárgy felelőse: Tóth Lívia főiskolai adjunktus DLA.	

- Bemutatkozás, Követelmények összefoglalása, Vonalfajták, rajzi alapok
- Egyszerű vonalkompozíciók ,-Tónusfajták, a tónusos rajz alapjai,- Egyszerű mértani testek megjelenítése, - Összetett mértani testek rendszere,-Tónusos tanulmányrajz
-Monochrome tónusfestések ,-Színtani alapok, -Kontrasztok, színrendszerek
- Egyszerű beállítás színes megjelenítése,- Szín- és formajátékok,- A félév projektjeinek közös értékelése

A 3-5 legfontosabb kötelező, illetve ajánlott irodalom (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN) 1. Kötelező irodalom: Bálványos Huba - Sánta László: Vizuális megismerés, vizuális kommunikáció Balassi Kiadó Budapest, 2000. ISBN: 9635063547 2. Bálványos Huba: Esztétikai-művészeti ismeretek, esztétikai-művészeti nevelés (tankönyv, Balassi Kiadó, 1998) ISBN: 963-506-240-0. 3. Ajánlott irodalom: Dorfles, G.: A giccs Gondolat Kiadó Bp. 1986. ISBN 9632814029. 4. Piper, D.: A művészet élvezete Helikon Kiadó Bp. 1988. ISBN 9632077680.

Tóth Lívia főiskolai adjunktus DLA.

Nyíregyháza, 2021. február.2.

Tantárgy neve	**Alkotás II.**
Tantárgy kódja	BKP2221
Meghirdetés féléve	2
Kreditpont	5
Megnevezése	Látvány és Kompozíció
Félévi követelmény	Gy.
Tantárgyfelelős neve és beosztása	Tóth Lívia,DLA, adjunktus
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	VK

TANTÁRGYLEÍRÁS

1. **A tantárgy elsajátításának célja, a kialakítandó kompetenciák leírása: Formaalkotás**

A tantárgy keretében a legfontosabb festészeti, grafikai, plasztikai technikák elsajátítása, amelyek alkalmassá teszik a hallgatót a képi, plasztikai, téri alakítás műfaji és formai sajátosságai közötti eligazodásra. A korábbi rajzi tapasztalatokra építve lehetőséget kell teremteni arra, hogy a hallgatók ismeretei elmélyüljenek a képzőművészet kifejezési lehetőségeivel kapcsolatban, hogy az órai és az önálló feladatok elvégzése során képesek legyenek feltárni és alkotó módon alkalmazni ezen összefüggéseket saját munkáikban. Szükséges, hogy további stúdiumok során tisztázzák a képi, rajzi építkezés törvényeit, a kompozíciós problémákat. Fontos a kifejezés alapelemeinek tanulmányozása, valamint ezzel párhuzamosan újabb technikai lehetőségek megismerése (színes megoldások, kollázsok stb.). Az önálló képi mellett plasztikai gondolkodásmód megteremtése. Megfigyelés, elemzés, inspiráció, ötlet, képalkotás, ítéletalkotás. Kifejezés. Önálló formanyelv megteremtése. 2D, 3D és lehetőség multimédiás alkotások létrehozására.

2. **Az elsajátítandó ismeretanyag:**

Az ábrázolás problémakörei közül a figura kiemelt elemzése kompozíciós igénnyel, funkcionális ábrázolási, kifejezési tartalmakkal. Az alakzat- forma- figura- motívum tartalmi értelmezése. A figura, mint téri elem,— a figura, mint képi elem, —a figura, mint motívum a kompozícióban, a különböző ábrázolási rendszerekben. A célirányos kifejező formaalkalmazás alkotói folyamatának segítése. Az ábrázolást hordozó sík kifejezési lehetőségeinek kompozíciós elemzése.

Stílusgyakorlatok a színtan törvényeire építve (pointillizmus, divizionizmus, expresszionizmus, fauvizmus, szuprematizmus, konstruktivizmus..stb.)

—A választott műfajban, technikában önálló alkotás létrehozása. A választott technika sajátosságai, története, kimagasló mestereinek tanulmányozása. A technikában rejlő lehetőségek kibontása, kísérletezések új módszerekkel, új anyagokkal. A jelenkor technikai lehetőségeinek bevonása az alkotói folyamatba.

3. **Kötelező, ajánlott irodalom (3-5 db):**

A képzőművészet iskolája, I-II. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest
Kepes Gy.: A látás nyelve Bp. 1974.
Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.
René Berger: A festészet felfedezése – Gondolat 1973, Werner Hoffman: A modern művészet alapjai – Corvina 1974

Tantárgy neve	**A bábművészet és a bábozás módszertana**
Tantárgy kódja	BOV1222
Meghirdetés féléve	4.
Kreditpont	
Heti kontakt óraszám (elm.+gyak.)	2
Félévi követelmény	gyakorlati jegy
Előfeltétel (tantárgyi kód)	
Tantárgyfelelős neve és beosztása	Tóth Lívia,DLA, adjunktus
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	Óvodapedagógus alapszak

TANTÁRGYLEÍRÁS

1. A tantárgy elsajátításának célja, a kialakítandó kompetenciák leírása:

A bábjáték műfaji sajátosságai. A bábtörténet rövid áttekintése. A báb szerepe napjainkban. A bábjáték dramaturgiája, a bábjátékra alkalmas irodalom elemzése. A rendezés. A bábjáték, mint összetett műfaj. Népmese, mint erkölcsformáló alap. Kreatív ötletek. A tárgyakkal való manipulációs lehetőségek. Gyakorlati feladatok, kreatív megoldások. A bábozás gyakorlása, amely magába foglalja a módszertani ismereteket is.

2. Az elsajátítandó ismeretanyag:

Az ábrázolás problémakörei közül a figura kiemelt elemzése kompozíciós igénnyel, funkcionális ábrázolási, kifejezési tartalmakkal. Az alakzat- forma- figura-motívum tartalmi értelmezése. Stílusgyakorlatok a színtan törvényeire építve –maszk, háttér, termésbáb, kreatívbáb, mesebőrönd, ujjbáb, síkbáb-árnyjelenet, zokni-báb, és nemezbáb készítése. Egyéni fantáziára épülő illusztratív mesefeldolgozások. (Fülemüle, Rózsa és ibolya, Két kiskecske, A kis Magelóna méhei, Jemanzsen , Az ördög három aranyhajszála c. mesék) Kitalált történetek forgatókönyvének írása, Színek érzelmi kontrasztjai, állatfigurák, mesehősök különböző anyagokból való létrehozása.(fa, papírmasé, nemez), sík-figurák papírtépéssel, ragasztással, festéssel. Mesehősök környezetének feldolgozása, leporellóban, vagy bizonyos mértékig áttört színpadképekkel.(vidám, mozgalmas, kopár, félelmetes)

3. Kötelező, ajánlott irodalom (3-5 db):

Mészáros Vincéné: Óvodai bábjátékok, Tankönyvkiadó
Nagy Mari, Vidák István- Fűben,fában játék, Jelenlévő múlt-1998
Dr. Bucherna Nándorné, Faust Dezsőné, Zadravecz Teréz Néphagyományőrzés az óvodában- Magyar Nyelv és Kultúra Társasága, Budapest, 2005
Szandi Györgyné. Ötlettár kézügyesség fejlesztéshez. Pauz Kiadó, 1992
Arany Erzsébet, Kaposi László, Láposi Terka, Lipták Ildikó, Perényi Balázs: Módszertani segédlet a bábjáték, és a bábkészítés tárgyak tanításához
Nagyné Árgány Brigitta: Játékos Mesterkedések- Gyermekhangszerek készítése és feljhasználásuk a komplex művészeti nevelésben , Kaposvár 2015- Támop-4.1.2.B.2.-13/1-2013-0014

Tantárgy neve	**A bábművészet és a bábozás módszertana**
Tantárgy kódja	BOV1222L
Meghirdetés féléve	4.
Kreditpont	
Heti kontakt óraszám (elm.+gyak.)	2
Félévi követelmény	gyakorlati jegy
Előfeltétel (tantárgyi kód)	
Tantárgyfelelős neve és beosztása	Tóth Lívia,DLA, adjunktus
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	Óvodapedagógus alapszak

TANTÁRGYLEÍRÁS

1. A tantárgy elsajátításának célja, a kialakítandó kompetenciák leírása:

A bábjáték műfaji sajátosságai. A bábtörténet rövid áttekintése. A báb szerepe napjainkban. A bábjáték dramaturgiája, a bábjátékra alkalmas irodalom elemzése. A rendezés. A bábjáték, mint összetett műfaj. Népmese, mint erkölcsformáló alap. Kreatív ötletek. A tárgyakkal való manipulációs lehetőségek. Gyakorlati feladatok, kreatív megoldások. A bábozás gyakorlása, amely magába foglalja a módszertani ismereteket is.

2. Az elsajátítandó ismeretanyag:

Az ábrázolás problémakörei közül a figura kiemelt elemzése kompozíciós igénnyel, funkcionális ábrázolási, kifejezési tartalmakkal. Az alakzat- forma- figura-motívum tartalmi értelmezése. Stílusgyakorlatok a színtan törvényeire építve –maszk, háttér, termésbáb, kreatívbáb, mesebőrönd, ujjbáb, síkbáb-árnyjelenet, zokni-báb, és nemezbáb készítése. Egyéni fantáziára épülő illusztratív mesefeldolgozások. (Fülemüle, Rózsa és ibolya, Két kiskecske, A kis Magelóna méhei, Jemanzsen , Az ördög három aranyhajszála c. mesék) Kitalált történetek forgatókönyvének írása, Színek érzelmi kontrasztjai, állatfigurák, mesehősök különböző anyagokból való létrehozása.(fa, papírmasé, nemez), sík-figurák papírtépéssel, ragasztással, festéssel. Mesehősök környezetének feldolgozása, leporellóban, vagy bizonyos mértékig áttört színpadképekkel.(vidám, mozgalmas, kopár, félelmetes)

3. Kötelező, ajánlott irodalom (3-5 db):

Mészáros Vincéné: Óvodai bábjátékok, Tankönyvkiadó
Nagy Mari, Vidák István- Fűben,fában játék, Jelenlévő múlt-1998
Dr. Bucherna Nándorné, Faust Dezsőné, Zadravecz Teréz Néphagyományőrzés az óvodában- Magyar Nyelv és Kultúra Társasága, Budapest, 2005
Szandi Györgyné. Ötlettár kézügyesség fejlesztéshez. Pauz Kiadó, 1992
Arany Erzsébet, Kaposi László, Láposi Terka, Lipták Ildikó, Perényi Balázs: Módszertani segédlet a bábjáték, és a bábkészítés tárgyak tanításához
Nagyné Árgány Brigitta: Játékos Mesterkedések- Gyermekhangszerek készítése és feljhasználásuk a komplex művészeti nevelésben , Kaposvár 2015- Támop-4.1.2.B.2.-13/1-2013-0014

Tantárgy neve	**Rajzi stúdiumok II .**
Tantárgy kódja	BKP2224
Meghirdetés féléve	2.
Megnevezés	Művészeti Anatómia
Kreditpont	4
Heti kontakt óraszám (elm.+gyak.)	0+4
Félévi követelmény	gyakorlati jegy
Előfeltétel (tantárgyi kód)	-
Tantárgyfelelős neve és beosztása	Tóth Lívia, Dla, adjunktus
Tantárgyfelelős tanszék/intézet kódja	VK

TANTÁRGYLEÍRÁS

1. **A tantárgy elsajátításának célja, a kialakítandó kompetenciák leírása:**

A tantárgy keretében, az órai és az önálló feladatok megoldása során a hallgató váljon képessé az anatómia megértésére, csont és izomrendszerek összefüggéseinek látására, törvényszerűségeinek értelmezésére és belátására, a szabadkézi rajzban való hiteles és indokolható alkalmazására. Cél a megfigyelési készség, az arány- és formaérzék fejlesztése. Kéz, lábfej, kar, fej, egész alak, kontraposzt frontális és oldalnézetek elemző megoldásai. Csontok és izmok egymásra épülése. Krokik.

2.

Formaelemzés, formaértelmezés, szerkezet. Testcsoport ábrázolása stúdium jellegű rajzokkal. A stúdiumokon az egyes főbb csont és izomcsoportok megnevezéseinek feltüntetése. A látvány egyéb összefüggéseinek (fény-árnyék viszonyok, tónus, tömeg, plaszticitás) elemzése és rajzi megvalósítása az anyagok, eszközök (grafit, pitt, szén, tus, papír) sokrétű és érzékeny használatán keresztül kompozíciós igénnyel (az adott helyzet, nézet, arány, ritmus stb. figyelembevételével).

3. **Kötelező, ajánlott irodalom (3-5 db):**

Barcsay Jenő (é.n.): *Ember és drapéria*, Corvina Kiadó, Budapest
Kepes György (1944, 1979): *A látás nyelve*. Gondolat Kiadó, Budapest
Sebők Zoltán (1987): *Az új művészet fogalomtára*. Újvidék
Leonardo da Vinci (2005): *A festészetről.* Lectum kiadó.
Barcsay Jenő: Művészeti anatómia, Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1953.
Kőnig Frigyes, Funták Gyula: Művészeti anatómia és geometria Semmelweis Kiadó Bp. 2005
Szalay Zoltán: A kockától az aktig, Bp. Corvina, 1974.
Dr. Fehér György, Szunyoghy András: Az ember művészeti anatómiája, Bp. Kossuth Kiadó, 1999.

NAPPALI TAGOZAT – gyakorlati jegy

Festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek I. BKA 2230

A tantárgy elsajátításának célja

Hagyományos festészeti és grafikai anyag- és technikai ismeretek megismertetése, gyakorlatban való alkalmazása. A festői nyelv elemeinek analízise, értelmezése koncentrálva az alakítás-kifejezés sajátosságaira konkrét, gyakorlati feladatok megvalósításán és műelemzéseken keresztül. A grafika történeti, művészettörténeti áttekintése.

Tantárgyi program

Anyagtani ismeretek: alapanyagok, pigmentek, kötőanyagok, festékek, festőeszközök. A festék összetétele, anyaga. A festést megelőző hordozóanyag, karton, vászon, fa alapozásai. A felfestés módozatai, a fejlesztés fokozatai, vegyes anyaghasználatok. A különféle történeti korok anyaghasználata.

A festészet technikájának, történetének, kifejezési lehetőségeinek bemutatása és értelmező alkotó, tudatos felhasználása.

A tantárgy keretében alapvető tárgyalakítási módok és technikák megismerésével és gyakorlati alkalmazásával olyan jártasságokat, készségeket és képességeket kialakítani, amelyek alkalmassá teszik a hallgatót a színes képi alakítás műfaji és formai sajátosságai közötti eligazodásra és a képi tudatosságra.

Az újkori festészet anyaghasználatának változásai. A tiszta és a kevert technikák alkalmazása. A technikai újdonságok, a fénykép, video, számítógép hatása a színpreferenciákra és a színes képi alakításra.

Vegyes anyaghasználat. A XX. század anyagai. A kompozíció azonosságai és változásai a XX. században. Ipari anyagok használata a festészetben. Gesztusfestészet. Textúra-faktúra-kollázs-montázs. A hallgató sajátítsa el a festészeti technikákat és ábrázolási konvenciókat úgy, hogy azt saját céljainak megfelelően átalakítja és továbbfejleszti, vagy akár teljesen új technikákat dolgoz ki művészeti kifejezésének érdekében. A festészet története a technika és a kifejezőeszközök változásainak tükrében.

A grafika történeti, művészettörténeti áttekintése. A grafika szűkebb és tágabb értelmezési lehetősége. A különböző grafikai technikák kialakulása, változásai az adott korral való összefüggésben. Anyagok, eszközök, gépek, műhelyek. A grafikai lap formai ismérvei, szabályok. A nyomóformák, a műhelymunka, a nyomtatás. Monotípia, papírmetszet, kollázs, dúcok, linómetszet, hidegtű, rézkarc, rézmetszet. A nyomtatásra alkalmas papírok, kartonok és egyéb nyomathordozók gyakorlatban történő alkalmazásával szabályosan szignált sorozatokat készítenek.

A nyomtatott grafika területéhez kapcsolódó anyagok, eszközök, gépek biztonságos használata, az alapvető munkavédelmi szabályok betartása a gyakorlati munka fontos része.

Féléves tematika

1. A festészet technikájának, történetének, kifejezési lehetőségeinek bemutatása és értelmező alkotó, tudatos felhasználása. Hagyományos festészeti technikák (pasztell, akvarell, tempera és vegyes technikák) gyakorlati alkalmazása. Csendélet, interieur festése.

2. A festészet technikájának, történetének, kifejezési lehetőségeinek bemutatása és értelmező alkotó, tudatos felhasználása. Hagyományos festészeti technikák (pasztell, akvarell, tempera és vegyes technikák) gyakorlati alkalmazása. Portré, figura festése. Házi feladat: Akvarellfestéssel kéztanulmányok készítése.

3. Az Olajfestés technikája. Portré, figura, csendélet, interieur festése. Házi feladat: lábtanulmányok festése olajjal. Tájkép festése.

4. Az újkori festészet anyaghasználatának változásai. A tiszta és a kevert technikák alkalmazása. A technikai újdonságok, a fénykép, video, számítógép hatása a színpreferenciákra és a színes képi alakításra.

5. Vegyes anyaghasználat. A XX. század anyagai. A kompozíció azonosságai és változásai a XX. században. Ipari anyagok használata a festészetben. Gesztusfestészet. Textúra-faktúra-kollázs-montázs.

6. A különböző grafikai technikák kialakulása, változásai az adott korral való összefüggésben. Anyagok, eszközök, gépek, műhelyek. A grafikai lap formai ismérvei, szabályok. A nyomtatott grafika területéhez kapcsolódó anyagok és eszközök biztonságos használatának ismertetése, az alapvető munkavédelmi szabályok betartása. Papírmetszet technikája, készítése.

7. Linóleummetszés technikája.

8. Hidegtű technikája, a hidegtűnyomat jellemzői.

9. A rézkarc. A rézkarcolás meghatározó mesterei. A mechanikus és a savas eljárások történeti, művészettörténeti és technikai áttekintése, és alkalmazása. A lemez előkészítése, az alapozó anyag felhordása, a rajz karcolása, a nyomtatás. A rézkarcnyomat jellemzői.

10. Síknyomtatás. Monotípia.

11. Kísérleti grafika.

12. Művészkönyv jellemzői. Művészkönyv készítése.

13. A félévi munka összegzése, esetleges hiányok bepótlása.

14. Osztályzás

A kialakítandó kompetenciák leírása

Tudás: Rendelkezik a festészet történetének ismeretével a technika és a kifejezőeszközök változásainak tükrében. Áttekintéssel rendelkezik az alapvető anyagtani ismeretekről: alapanyagok, pigmentek, kötőanyagok, festékek, festőeszközök. A festék összetétele, anyaga. A festést megelőző hordozóanyag, karton, vászon, fa alapozásai. Tájékozott a képzőművészet területén végzett alkotói tevékenységek alapjául szolgáló folyamatokról és koncepciókról.

Képesség: Képes az alapvető tárgyalakítási módok és technikák megismerésével és gyakorlati alkalmazásával olyan jártasságokat, készségeket és képességeket kialakítani, amelyek alkalmassá teszik a színes képi alakítás műfaji és formai sajátosságai közötti eligazodásra és a képi tudatosságra. Képes a grafikai tervezésre és kivitelezésre. Ismeri és használja a grafikai műhely eszközeit.

Attitűd: A vizuális eszközöket kreatívan használják a képalkotás területén. Törekedjenek arra, hogy önállóan hozzanak létre alkotásokat a festészet területén, vagy vegyenek részt közös művészeti projektek létrehozásában. Törekszik önálló alkotások létrehozására a grafika területén. Nyitott az új technikai megoldások iránt. Kritikai megértéssel viszonyul a grafika területén a klasszikus és kortárs alkotások felé.

Felelősség, autonómia: Önálló döntéseket hoz. Önellenőrzésre képes Ismeri a különböző a grafikai technikákat és anyagok alapvető tulajdonságait. A gyakorlati alkalmazással olyan ismereteket szerez, amelyek alkalmassá teszik a tágabb értelemben vett grafika világában való eligazodásra. Tájékozott a grafika helyét és szerepét illetően a művészettörténeti folyamatokban. Nyitott és kommunikatívan vesz részt a festészeti projektekben. Kialakul szakmai orientációja a grafika területén. Kezd ráérezni saját művészeti koncepció kialakítására a grafika területén. Önálló döntéseket hoz.

A foglalkozásokon történő részvétel:

Az elméleti és a gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

A félévközi ellenőrzések követelményei:

A tantárgy jellege folyamatos gyakorlati munkát feltételez, így a hallgatók minden héten feladatot kapnak: papírmetszet-, linó-, hidegtű-, rézkarc-, monotípia sokszorosító grafikai eljárással készült alkotások, festészeti tanulmányok. A feladatok érdemjeggyel való

értékelése hétről-hétre történik. Kettőnél több készületlen órai részvétel a tantárgy félévi érvénytelenségét vonja maga után.

Az érdemjegy kialakításának módja:

A félévi gyakorlati jegyet a heti érdemjegyek, valamint a festészeti tanulmányok, grafikai feladatok számtani átlaga határozza meg. A félév során készült alkotásaikból prezentáció készítése. Amennyiben nem készülnek el a kért sokszorosító eljárással készült grafikai és a festészeti feladatok, a félév elégtelen gyakorlati jeggyel zárul. Elégtelen gyakorlati jegy javítása a Tanulmányi és vizsgaszabályzat szerint lehetséges.

Az értékelés módja: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Gyakorlati munka, művészkönyv, 2 darab (2 féle) A/3-as és 3 darab (3 féle) A/4-es méretű papírmetszet, 3 darab (3 féle) linómetszet, 3 darab (3 féle) hidegtű, 2 darab (2 féle) rézkarc, 10 darab A/4-es vagy A/3-as méretű monotípia, 2 darab kísérleti grafika, 5 darab akvarell, 5 darab olajfestmény (portré, figura, csendélet, interieur, tájkép), 5-5 db textúra, faktúra, kollázs, montázs feladatok.

Kötelező, ajánlott irodalom:

A képzőművészet iskolája I-II., Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1978.

Kurth Wehlte: A festészet nyersanyagai és technikái, Bp. Balassi K. – M. K. F., 1992.

Johannes Itten: A színek művészete, Bp. Corvina, 1972.

René Berger: A festészet felfedezése I-II., Bp. Gondolat, 1984.

Kepes György: A látás nyelve, Bp. Gondolat, 1979.

Krejca, Ales: A művészi grafika technikái, Corvina Kiadó, Budapest 1986.

Sárközi Róbert: Grafikai technikák A fametszettől, a szitanyomásig

Szenteczki Csaba: A nyomtatott grafika története és technikái, Műszaki Könyvkiadó, Bp. 2003.

Dr. Zielinski Tibor

szobrászművész, adjunktus NyE VKI

2022. 02. 04.

NAPPALI TAGOZAT – gyakorlati jegy

Alkotás VI. VKO 1025

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer:

Féléves tematika:

A különböző kevert képzőművészeti technikák megismerése, a választott műfajban, technikában önálló alkotás létrehozása. A választott technika sajátosságai, története, kimagasló mestereinek tanulmányozása. Cél a technikában rejlő lehetőségek kibontása, kísérletezések új módszerekkel, új anyagokkal, a fantázia, a kreativitás legmesszebb menő kiaknázása. A jelenkor technikai lehetőségeinek bevonása az alkotói folyamatba.

Éves feladatok:

- Látvány utáni és képzeletben elhelyezett geometrikus testek - rajzi feladatok.

- Környezet és fantázia - csendélet és modell utáni festés; tempera, gouache, akril.

- Grafika tervezése, a tervek, vázlatok elkészítése, kivitelezése.

- Papírplasztikák vegyes technikájú alkotások tervezése, kivitelezése.

Órai feladatok:

1, Geometrikus-organikus – élő modell és geometrikus testek látvány utáni lerajzolása egyenes vonalzó használatával.

2, A Geometrikus testek és modell rajza alapján, azt fantáziával kiegészítve térbeni alkotás elkészítése, összetett sík- és térbeni alkotási feladat.

3, Modell a műteremben enteriőr rajza - minél részletesebb, annál jobb…

4, Fantáziára épülő feladat: a modell a műteremben enteriőr rajznak átalakítása fantasztikus mesebeli, vagy sci-fi helyszínné.

5, Anamorph képek készítése.

6, Papírmetszet, linómetszet készítése.

7, A papírmetszet, linómetszet nyomtatása.

8, Kollázs, montázs készítése - papír és digitális alapú képek kombinációja.

9, Állatkerti rajzolás – a pillanatnyi látvány megfigyelésének gyakorlása.

10, Fantázia béli kitalált állatok rajzolása térbeni megformálása

11-12, Tájkép másként – Az egyetemet körülötti táj modellel - lefestése akril-olaj.

13, A táj, mint önarckép – belső hangulatunk érzelmeink megfestése; a reális kép átalakítása.

14, Értékelés, osztályzás

Otthoni házi feladatok, IKT eszközök alkalmazása:

A hallgatók minden alkalommal kapnak házi feladatot, melyek lehetnek gyakorlati, vagy elméleti jellegűek.
Az elméleti feladatok a Redmenta.com interneten elérhető feladatszerkesztő programmal készülnek; önálló feladatmegoldás, objektív értékelés.

A járványhelyzet miatti szükségmegoldások

A járványhelyzetre tekintettel, távoktatás esetén azokra a feladatokra helyeződik nagyobb hangsúly, melyek véghezviteléhez kevésbé fontos a jól felszerelt műhely. Az otthon elkészíthető feladatok:

- rajzok készítése több irányból,
- papírnyomat, kollázs készítése,
- a saját lakhelyt környező tájkép készítése,
- szobabelső festése,
- anamorph kép készítése.

Az értékelés módja, ütemezése:

Év végi értékelés a beadandó feladatok: (önálló alkotások és alkotás sorozatok), és a művek elkészítését fázisonkénti-, majd az elkészült alkotások fotódokumentációja alapján. A tanév végén prezentáció.

Az érdemjegy kialakításának módja:

A félévi gyakorlati jegyet az évközi eredményjegyek, valamint a prezentáció érdemjegyeinek súlyozott átlaga határozza meg.

A foglalkozásokon történő részvétel:

A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése: prezentáció

Kötelező, ajánlott irodalom:

Folyóiratok:

Új művészet, Balkon, Artmagazin.

Könyvek:

Telek Balázs: Anamorph

E. H. Gombrich: A művészet története Gondolat Kiadó Bp. 1983.

A képzőművészet iskolája I-II. (szerk. Solymár István), Bp., Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, l976

Dr. Zielinski Tibor

szobrászművész, adjunktus NyE VKI

2022. 02. 04.

LEVELEZŐ TAGOZAT – **gyakorlati jegy**

VKO1022L Alkotás IV.

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer:

A tantárgy keretében cél az alapvető plasztikai alakítási módok és technikák megismerése, a gyakorlati jártasság megszerzése. Továbbá cél, hogy a hallgatók a klasszikus és a modern plasztikai műfajok sajátosságait megismerjék és eligazodjanak a kortárs szobrászati és más téralkotó művészeti tendenciák (installáció, enviroment, land art, stb.) szerteágazó területein.

A plasztikai formanyelv, az arány a tömeg és a szerkezet egységes kezelésének elsajátítása. A szobor és az őt körülvevő tér összefüggéseinek megértése. A körbejárható kompozíciók megannyi nézetének kapcsolata a plasztikát körülvevő térrel. A fény és az árnyék szerepe a plasztikában: a természetes és a mesterséges megvilágítás lehetőségeinek körül-járása. Az alapvető szobrászati technológiák, kivitelezési módok megismerése, gyakorlása: mintázás, gipszöntés, terrakotta szobor elkészítése.

Féléves tematika:

Feladatbeadások, dolgozatok, beszámolók. projektek.

Az írásbeli és a gyakorlati feladatot, projektek elkészítése. Folyamatos konzultáció (email)

levelezés útján.

Papírplasztikák, makettek, agyag, gipsz művek önálló kivitelezése.

Stílusgyakorlat: egy-egy kiválasztott kor jellegzetes alkotásainak stílusában önálló, a mai

korra is reflektáló tanulmány elkészítése. Különös figyelemmel a kísérletekre, a kísérletek

fázisainak dokumentálása.

Ismeretek bővítése a következő témakörökben:

- Az ősi kultúrák szobrászata,
- a reneszánsz és barokk szobrászata.
- a jelentős 20. századi és kortárs képzőművészek munkássága és a művészeti tendenciák ismerete.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. Gyakorlati jegyet csak az a hallgató kaphat, aki a kötelező projekteket hiánytalanul elkészítette. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontakt óraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.).

Az értékelés módja és ütemezése: Folyamatos konzultáció.

A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

A félévi gyakorlati jegyet a konzultáción megszerzett érdemjegyek, valamint a prezentáció érdemjegyeinek számtani átlaga határozza meg.

Kötelező, ajánlott irodalom:

Folyóiratok:

Új művészet, Balkon, Artmagazin

Könyvek:

Zielinski Tibor: Szobrászati technikák Portrék: mintázás, terrakotta és gipsz, Cser kiadó 2012.

E. H. Gombrich: A művészet története Gondolat Kiadó Bp. 1983.

Romei – Gaudenzi: A szobrászat az ókortól napjainkig, Bp., Cicero, 1996

Herbert Read: A modern szobrászat, Bp., Corvina, l97l

Fekete Tamás: Szobrászat (Műhelytitkok sorozat), Bp., Corvina, l982

A képzőművészet iskolája I-II. (szerk. Solymár István), Bp., Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, l976

Moholy–Nagy László: Az anyagtól az építészetig, Bp., Corvina, l968

Dr. Zielinski Tibor

szobrászművész, adjunktus NyE VKI

2022. 02. 04.